

کانڈیٹ

DIGITAL
COPY

حکیم بلوچ

Rs 150/-

ڪانديت

(ناول)

والٽير / حڪيم بلوچ

بلوچي اڪيڊمي ڪوئٽه

© بلوچي اڪيڊمي

نام:	ڪانديت
نويسڪ:	والٽير
ترينوڪ:	حڪيم بلوچ
سال:	2001ء
ليڪو:	500
بها:	150 ڪلدار
ڪمپيوٽر ڪپوزنگ:	بلوچي پبلشرز ڪوئٽ
شنگ ڪار:	بلوچي اڪيڊمي
چاپ جاہ:	آصف پرنٽنگ پريس ڪوئٽ

ISBN: 969-8557-03-2

منی دو ستیں سنگت

اکبر بار کنزی

و

یوسف نسکندی

ے

ناما

رد و بند

- (i) - پیرلوز ..... امان اللہ گچی 7
- (ii) - سرلوز ..... حکیم بلوچ 21
- ۱۔ کاندیت ءے نوابے ڈکارو دینگ، مزن کنگ 35
- ۲۔ کاندیت و بلغارانی ڈیک ورگ 39
- ۳۔ کاندیت شہ بلغاراں جہیت 43
- ۴۔ کاندیت وتی استاد ڈاکٹر پانگلوسا گندیت 47
- ۵۔ طوفان، جہازے بڈگ، زمین جمب 52
- ۶۔ پہ زمین جمبانی دارگا، گناہ گارانی زندگا سوچک 57
- ۷۔ پیرزال کاندیتا زیمیاں لوجیت او آدراہ بیت 60
- ۸۔ گل کندے قصہ 64
- ۹۔ گل کند، کاندیت، مفتی و یہودی ءے قصہ 69
- ۱۰۔ کاندیت، گل کند او پیرزال ءے کادیزار سگ 72
- ۱۱۔ پیرزالے قصہ 75

- ۱۲۔ پیر زالے بد مختیانی بیان جاری انت 81
- ۱۳۔ کاندیت، گل کند و پیر زال پہ گرانیں دلے یلہ دانت 87
- ۱۴۔ کاندیت و کا کامبوئے پیر آگوئے زاسوئیئے و شاتک 91
- ۱۵۔ کاندیت وتی دلے بانک گل کندے براتاچوں کوشیت 96
- ۱۶۔ دو مسافر، دو جنگ و دو شادو 100
- ۱۷۔ کاندیت گوں وتی چکا آلد و رادوا مہیت 106
- ۱۸۔ آہاں آلد و رادوئے ڈیہاچے دیست 112
- ۱۹۔ سوری نامار سگ و گوں مارٹن مجاری 121
- ۲۰۔ کاندیت و مارٹن زے زرے مسافریئے داستان 128
- ۲۱۔ کاندیت و مارٹن فرانسئے تیاباسر بوتنت 132
- ۲۲۔ فرانسئے ملکا کاندیت و مارٹن چے دیست 135
- ۲۳۔ کاندیت و مارٹن رودبارے انگلستان رونت 151
- ۲۴۔ پاکیت و جیرو فلی 153
- ۲۵۔ لارڈ پوکو کیولانتے۔ ونیسئے رئیس 161
- ۲۶۔ کاندیت و مارٹن گوں شش درملکیاں شامے نان 170
- ۲۷۔ کاندیتئے کانسٹینٹینوپلئے سفر 175
- ۲۸۔ کاندیت، گل کند، پانگوس، مارٹن و ایند گرانی احوال 180
- ۲۹۔ کاندیت، گل کند و پیر زالاد و اردپ کتنت چہ طور؟ 184
- ۳۰۔ قصہ کثیت 186

پیژلوز

نمیرانی و مرک

باز نطنی سلطنت شایگانیں عیسائی بادشاہی ایت کہ دینی سروک راہب
وکاہن میر معتبر و سردار و درباری واجہی ء کہ آوقت ء زور ظلم و جبر ء ہم نام ات۔
پیروی ء شریک و ہمشوراتنت۔

عرب ریگستان ء پیغمبر محمد صلی اللہ علیہ وسلم عدل انصاف، برابری و
غریب ء ہمراہی، زمین شہ جاگیر دار ء گریگ و دھقان ء دیچے، جنین آدمانی حقانی
پاسپانی، غلامی ء گارکنے دین ابراہیمی ء اسلام ء گلہ شنگ کرتگ ات۔ نوکیں زند ء
نوکیں گلہ ء عرب بور سوارانی اپسی نعلیں پادبر مش ء قسطنطینہ ء شہر ء
فصیل لرزگا لگیت تہ سروکانی دیوان بوت کہ اے ارش آروکیں اردو ء چوں
دارگ و جلگ بیت و شہ عرب واجہی ء عیسائی حکومت چوں رکھینگ بیت۔ تہ یک

پادری ۽ دومی جتا نکلیں بلے یک مذہبن عیسائی پادری ۽ پھ طنر گشت ”واجه ملافلانی
 چه تئی بُرزیں کلاه ۽ واجهی ۽ عرب واجه ۽ پاگ ۽ گلامی“ قسطنطینہ ۽ عرب
 واجه بوت انت و ته اے دمایونان و دگه کل اروپائی عیسائی جھد وتی جاها بلے عیسائی
 ملایانی بُرزیں کلاه گار و بے گواه بوت۔ کاہن، رلی پادری و ملکا گوں وتی کتابان،
 رئیس و مال دار گوں وتی سُھر و جواھراں در بدر حاک بسر جلا وطن چو بلوچ ۽ بے
 مُلک و بے دوار بوت انت بلے اے کتابانی دولت کہ اروپاء سر بوت دنیا حیران بوت
 کہ چونیں مز نیں علم ۽ هفتاد رنگیں زرے بوت کہ اے ظالم جاھل وانندھیں بلے
 ناقاقیں باز نطنی نام ۽ عالم، بلے ذھن تنک ملایشی سراشتگ و گوں ہچ کس ۽ دانکہ
 گوں وتی اولس ۽ قوم ۽ اے علم بہر نہ کرتگ انت۔ خلی ۽ حد توام انت۔ چوشیں
 قوم ۽ زندگ بوھگے، چوشیں اولس ۽ آجوتی ۽ چوشیں ملء عالمی ۽ حق نیست۔
 گلامی ۽ طوق آئیانی گردن ۽ بوت ملک چه دست ۽ شت۔ آ جلا وطن در بدر بوت
 انت، گار گسار بوت انت۔ باز نطنی وت گار بوت انت بلے یورپ اش زندگ
 کرت۔ کتابانی علم ۽ اے دولت قدیمی جاھلیں یورپ ۽ چم پچ کرت انت۔ لا طینی
 علم ۽ بہو کیں سرچمگ ۽ سر کرت۔ یونان ۽ عاقلانی فلسفہ سقراط، افلاطون، و پدا
 خاص ارسطو ۽ کتاب اروپاء ذھن و ارواح ۽ تما منطق، فلسفہ، شک، پٹ و لوٹ،
 علم تُنی، ۽ شپ چراگ بلیئنت۔ یونانی اکادمی آوان زحم جنی یور سواری و بدن
 پہلوانی ۽ شمشو شنگیں سبق و ہدایات دات۔ قسطنطینہ ۽ باز نطنی بربادی اروپاء
 نوک زند ۽ نوک باھندی ۽ بنیاد بوت۔ تاریخ ۽ تما یورپ ۽ اے نوکیں زند کہ

تامروچی آرا سړوک، واجه، عاقل و سسا کرته و آرانو کیس مشینی عهد و بادشاه کرته ”علم و دومی زند“ گوشتک بیت۔ لو تهر پیا لے روم و آئی تنک چم سیر لاپ دین واجهانی دو پوستی لچی، شاه دوستی و مردم نادوستی سرا کرت۔ مذهب و گهتری و نوکیس راه نشان دات۔

اے دور دور دور وطن بوت۔ ایتھنر و شهری اولس واجهی و کهنین طرز روسو و دستانو کیس ”هتپا کیس عهد“ (Social Contract) شکل کرت۔ فرانس و اولس و دل و شاه، میر و ملا و هواریس ظلم و ظالمی و غریبانی هواری و هما طوفان بوت که باهند و اول بنیاد بوت که دنیا و تاریخ و ذهن آدم په دائمی بدل بوت۔ اے راست انت که روسو بوتیں فرانس و توارینچی باهند نه بوت۔ بل و الیئر بوتیں هن فرانس و باهند نه بوت بلکن هر دو بوتیں انت باهند بوت بل اے شکل نه بوت که بوت۔

اے دور که یورپ و روسو و الیئر علم و عقل، منطق و فلسفه و کتاب نبشته کرت انت عجیب ذهنی و ارواحانی باهندانی زمیں جُمبانی عهد لے ات۔ سالانی تمار چمی تنک ذهنی، لچین ملا، دین فروش، میر و وزیرانی ظلم و زور اکی، بادشاه و سردارانی دولت و عیش و عشرت، غریب و بزرگی و لاچاری حد ا سر بوتگ ات۔ اے باهندی چاگرد و الیئر و قلم زحم و شروک بوت که ظالمانی سینگ و چوکارچ و لگیت و آوانی ارواح و را سُهت کباب کرت۔

بنی آدم و هسمری، برابر ی، آجوتی، اولس واجهی، ظالم و مرک، ظلم و

جبرِ گاری اے ہما عمدِ نقیب و جار جن والٹیرؔ ۽ چہیال بوت کہ تمہارین دنیا ۽
 تمہاریں شپ ۽ گروک بوت کہ تا مروچی ہر جاھے کہ ظلم بہ بیت، ہر استمان و
 اولس ۽ کہ گلامی ۽ شینکلان بیت ہر بندی ۽ کہ قیذ ۽ تمہاریں کو ٹھو ۽ شپ ۽ گوازیں گ
 بہ بیت آرا دور مر مرا نکیں ڈیوائے گند گاکیت کہ تمہاریں شپ زوت روج بیت،
 ظلم ۽ تمہاریں شپ ۽ رند آجوتی ۽ نودیں سہب کیت پرچیمہ والٹیرؔ گشتہ کہ بنی
 آدم برابر انت، آجوتی ہر کسی حق انت۔

ظلم ۽ خلاف ہمے کو کار یورپ ۽ بادشاہانی، سردارانی، ظالمانی ملائیانی
 کوٹ وکلات جسکینت ولرزینت انت۔ آخر ہما زلزلہ ہما جنبش کہ چہ دور ۽ گرند گ
 ات کہ روج ے طوفان بوت و فرانس ۽ شاہ لوتی و ملکہ میرتی ۽ محل ۽ سراگوں
 گروک و نفت و میر ۽ کپت بادشاہ، میر، سردار، معتبر، ملا، دوپو ستیں تجار، لچیں و ش
 زوانیں درباری، شر رنگیں لی لی، گل اے ہاریں باہند ۽ دیما چوبید لرزان پیش
 بوت انت۔

توارخ ۽ تہاول رندا اولس واجہ بوت تہ آواجہی نزانت ملامت دے نہ
 ات۔ پاغی (Paris) شہر ۽ نیام ۽ لیڈی گلاتون منڈینگ بوت۔ سرگڈی زھگانی
 لیب بوت۔ پاغی ۽ گریمین پیریں جنیں آدم وتی جلک و پڑم زرت و آتک گلاٹین ۽
 کرا نشب ظالمانی گردن جنگ سیل کرت وتی پڑم چہ بادشاہ، میر، سردارانی ملائیانی
 ڈگریں حوٹال رجین تنت۔

او باہند، او باہند، پر تو سر قربان، ہزار سر قربان

اے ہما باہندات کہ والٹیر آئی واب دیستگات، بے آئی معنی '؟؟؟'؟
 کندیت پہ کئے کندیت، کندیت پہ زند کندیت، کندیت پہ کئے گریت پہ زند
 گریت آ پہ من، پہ تو، پہ شاہ پہ گدا، پہ امروز، پہ قسمت، پہ عقل پہ نصیب، پہ
 شر رنگ پہ بد رنگ پہ ورنا پہ پیر، پہ حرص و تما، پہ راستی پہ دروغ پہ سخی پہ ٹھیل پہ
 کلاں کندیت و گریت فلسفہ ہما اولی سوال کہ بنی آدم کئے انت، اچ کباحثہ، کجا
 روت، زند چے ایت، مرک چے ایت زند مطلب و مراد چے انت ما پرچے اے
 امروز زند تہلی، بوتن درد، پدا تہاریں قبر عذاب پرچہ گندین۔ اے
 سوالاں سوال است جواب پٹ و لوٹ شہ ازں تالبد جاری انت۔

کندیت ہما والٹیر زند ہشتیں پہلو پہ دگہ دگہ بنی آدمانی سرء
 گوسٹگیں ظلم وتی زانت و علم سرگوست عچار تہ۔

اول عالمیں پروفیسر فلسفوف پانگلوس انت کہ گشیت و ایمان داریت کہ
 ہر شے کہ امروز پہ بنی آدم عکیت پہ بہتری و خیر انت۔ آتہ اول تا
 آخر (Optimist) عے مانیت ما آرا چے بجشیں زند ووش گند بنی آدم۔ آ قدرت
 ہر بانی و بنی آدم نیک ایمانی عے پیغمبر انت۔ کل امروز سکیاں پہ اُمیت
 گوازینیت۔

دومی عاقلیں مارٹن انت کہ ازلی نامیت انسان عے، آنامیت پیدا بو تہ
 نامیت مریت آقدیمی pessimist عے۔ آئی ایمان انت کہ اے دنیا نیکی ووشی
 ہر دونیست (بید ال دو۔ رادو کہ اودا کس شت نہ کنت)

آگشیت ”کنڈیت ! من زانیں کہ پانگوس کجام شاہیم و سنگاں زوریت و
 انسان ۽ بد بختی ۽ کشیت و تول کنت و غماں کیا س کنت۔ من تہ ہمیشی زانیں کہ
 اے گل زمین ۽ لکھاں است کہ ایچ تئی شاہ و باد شاہاں دے بد بخت ترانت۔“
 پیر زال کہ باد شاہی قلات ۽ رستہ و مولدی ۽ جنجالاں دیستہ پُرسیت کہ
 ”صدرنداں جشی گلام ۽ پہ زور زنا، جان ۽ گوستانی پہ کارچ بُرگ بلغار
 ۽ گر دم و شلاخانی ہزار بار آماچی، زندگ ۽ ہرات یوگ، زند ۽ سکی سوریانی گندگ
 گراں ترانت یا اے بیکار نندگ وچ نہ کنگ!“
 (اے بیکار نندگ ۽ بلوچ سگیت دگہ کس نا)

پدا ژاکوئی ۽ کردار انت کہ نیم پوہیں سرے چو ما مردماں و گشیت۔
 ”ماسیں قدرت بنی آدم گرک ۽ پیدانہ کرتہ بلے آوت و تاناہارے
 کرتہ۔ اللہ آرا آس گواریں توپ و تیرباریں توپک نداتہ آوت بربادی ۽ سلاہ
 تہینت و تاگار کنت۔ بنی آدم بنی آدم ۽ کشیت۔ پاکیں گل زمین ۽ پلپیت
 کنت۔ ہستو منداں نیز گار کنت۔ آوانی مال و مڈی ۽ دومی ہستو مند برانت و ہمے بے
 انصافیا آ انصاف گشیت۔“

ال دو، رادو۔ ہسپانوی ہما خیالی ملک انت کہ یونان ۽ یوٹوپیا (Utopia)
 پوتہ۔ امروزی جنت۔ کہ اے مے دنیا ہمائی سائیگ انت۔ الدو رادو کہ لوگ گوں
 سھر و طلا ۽ نفرہ بستگ انت۔ سنگ لال و مرور دانت کوہ الماس و جواہر انت۔
 شراب ۽ قدح تراشگیں الماس بے آئی اولس عنقا نرانت کہ اے چے انت پر آواں

آسنگ و حاک انت (منی وتی الد ارادو بلو چستان کہ وت نزانیں آئی سنگ پرچہ بہا
 بنت) شہ اروپائی اردوانی لگت مالی ء کوہ ء (نارے) حصاراں رکھینگ انت (شالا
 منی بلوچ کوہ آج واشکرے بوتین اتنت) اروپائی حرص و مال دوستی ء ہوشام
 لوٹیت آہاں گارکنت۔ تھہ آخری پوہیں سرش حلا نہ کرتہ آوانی ہوشام نہ
 ترہیت۔ اے حالال یکصد و ہفتاد و دو سال پیریں پوہیں سروتی مہماں کندیت
 و آئی گلام کا کامبو ء دنت۔ کندیت آرا پول کنت،
 ”واجہ شے دین کجام انت“

پیر مرد :- دنیا یادو دین دے است ؟ یکیں ہداء دو دین۔ اے چوں بوت
 کنت !

کندیت :- شہاچہ اللہ ء دعا چوں لوٹے ؟
 پیر مرد :- مادعا نہ لوٹن، ماہر دما آئی شکر و منتاں گرن پہ آئی رحمتانی کہ نے
 سر اے کر تگ انت۔

کندیت :- من شے ملا و عالماں گندو مند کنگ لوٹیں۔
 پیر مرد :- ما کل وتی ملا وتیں۔

کندیت :- من ہمائی رانی، کاہناں و ملا و عالماں گندگ لوٹیں کہ طالب و چاں
 و اینت وت من وت دینی جیر ہاں بناء کنت، حاکمی واجہی ء شریدارنت چکی و
 دوپڑستی کنت زہر کس کہ آوانی خیالانی ہماہداری مہ کنت آرا لبوکیں دوزہی
 آساں دور دینت۔“

پیر مرد :- ملا و عالم ء اے ہمارا داری، آوانی جبر زورگ نہ زورگ مے گور ء
 نیست ماگنوک نہ نئیں کہ پہ چوشیں جبر ال جبرہ بکنیں۔ من و تئ جبر ال سرپد نہ
 بین پدا کا کامو گلام انت کہ گلام انت بے بے عقل نہ انت۔ بے وفا ئیں امروز ء
 تما وفا کنگ زانت۔ آمار ثن ء راست ء دروگ کنت کہ آرا لکھاں زر گوں آ
 چوں وفا کنت گل خند ء زوریت و اتر کنت بے آکنت۔

آپہ عاقلی کندیت ء گشیت :

”مختاور ہرچی ء کہ اولی رندا گندے حیر ال بے باور نہ کنے۔ پرچہ“

آیانی الدار ادو ء و اتر ء قصہ، مال و دولت بے حساب دست کپک و پدا چہ
 دست ء رویگ ء قصہ انسانی ایتانی بن بنی آدمی عمری قصوانت کہ گوں ہر کس ء
 بیت۔ ہر مردم ء آپ حیات ء چمگ ءے سر بودگ و تنی و ہناری و اتر ء ازی
 ابدی قصوانت کہ والیئر پہ دگہ رنگے و شیں زیبائیں رنگے نشاں داتہ۔ کندیت آ
 دست پاد بُر تگیں مظلومیں سیاہ پوست ء گندیت تہ شہ و اب ء ملک الدار دو ء جنت
 ء در کیت و حقیں تہلئیں دنیا یا چم شانک دنت، او پانگوس۔ تو اے ناہود گیس ظلم چم
 و ت بد یستیں تو چوش نہ گشت ”ہر شے ء تما خیر، ہر کار کار خیر“ کا کامو گشیت :-
 ہرچی شر، ہر کار شر، ہر شے خیر۔ چونہ انت۔ اے بے عقلی ءے۔ مردم کہ
 ناوڑیں، نہ وشیانی جہد مانی آماج بیت پر آئی میدھے گوشگا کہ ہمیشی تما خیر دگہ چے
 مانیت ؟

مے امروز ء ہر کس زند ء پہ وتی سرگوستنا تہمیات کنت تہ والیئر ء کد اڑا

گشیت :- ”چونیں عذابے۔ بے گندی۔“

گندیت ءِ کل ایس لال و جواہر سھر و الماس پلگ بنت۔ قاضی رشوت
گپت۔ انصاف پہ زربہا بیت۔ آرا دلپروشی ءِ تماریں دراجیں شپ بے آرام
کنت نامیتی ءِ مجڑ و جمبر ماں شاننت۔ آبنی آدم ءِ حرص و تماء بدرنگی ءِ چموت
گندیت و ہمارھے کے بیت۔

گندی

وہدے دلپروشی تریں نامیت تریں مرد کتاب نویس مارٹن کہ بد تبین
جن ءِ بے لوگ و اولاد ءِ در بدر کرتے۔ و سفر ءِ تافرانس ءِ سر بنت آوانی و ت من
و ت ٹوک و انگ کر زنت کہ بنی آدم ءِ زند ءِ طرز ءِ سرا طنزانت کہ حق یا ناحق
من زنائیں۔ باز گوں کپوتی و لاراں چوں چوں کہتے۔ ہما کہ ہوک ءِ گوں ارژن
ءِ، مے دنیا ہمار زن ءِ ڈگار و بنی آدم آئی تہے کپتگیں ہوک۔ واجہ ہدا ہوک ءِ
انسان و انسان ءِ ہوک مکنت بے قدرت آئی و آئی قدرت ءِ کئے دخل دات
کنت ؟ آئی بنی آدم ہنچوٹا ہیئتہ کہ والٹیر گشیت ”دروغبد، بد راہ، ملک دژ من،
مردم آزار بنی آدم دژ من، ناشکر، بے منت، ڈنگ، چمدار، بے اعتبار، لغور،
وش نیاتک، لالچی، زنا خور، نشئی، مالور، مال دوست، ہوں چوس زراگ، عیب
گیر، عیب درگچوک، بے عقل، احمق، منافق، برات کُش، پت کُش، مات کُش۔
ہوک و بنی آدم ءِ فرق چے انت ؟ آجویں خیال، آجویں عمل،۔ ہوک بدی پہ
بے زانمی کنت۔ بنی آدم زانت و بدی کنت۔ ہرچی ءے سرا ایراد گریگ۔ زند
ءِ عیب گریگ، ہر شے ءے ایر جنگ اے و ت یک لذتے داریت۔ بقول والٹیر

”ہر شے نے نہ وش بوگ وت وشے“ وش بس وت،۔ کندیت کہ زانت کہ
کس وش نہ انت مید آ وت کہ دوباری وتی بانگ گل خند دیدار ء امیت ء داریت۔
”امیت وشے انت“ وشے امیت انت۔

شش بے تاج وبے ملک جلاوطن بادشاہ یکجا مہمان انت کندیت حیران
بیت تمارٹن عاقلیں پسوئے دنت ”یادشاہانی تاج و تحت ء زبہری مدا می عا میں
حبرایت گوں بادشاہاں یکجا نکلن ورگ نی مز نیں عزتے نہ انت کہ کسے پہ ایشی
فہرہدیت۔“

امروز ظالم انت تہ وحدو زمانہ ظالم تر انت۔ آ گل خند ء بدرنگ کنت
(گلیں زیبائیں گل خند) چوش کہ باغ ء ہر پھل ء ہشک و بدرنگ کنت۔ کندیت ء
زیبائیں گل خند ترک شاہ ء مولدو زراں شود گل خند بدرنگ، چل و رنگ ءے چو
آسانی ہواں پیتہ، کندیت ء دل نہ لویت کہ گوں اے بدرنگیں، بڈ تہیں زال ء
عاروس کنت: مڑاے سرا پہ مڑا داریت۔ ”راستے کہ منی ملی گہار ہے ملک
، شہزادہ جُست کنت۔“

”چہ ایشی راست دگہ چے پوت کنت کہ اے ملک ء شہزادگ ء گس ء
مولد انت و چلیں ہیراں ولوئی شودگ ء انت۔“

کندیت شاہ زادگ، پانگوس، مارٹن، کاکامبو پیر زال، گل خند کل یکجا
ہنت تہ جہان ء بے گت و گمانیں کارانی سرا تراں کنت۔ بے گت گماں کار امروز ء
پرچہ آدم ء سرا کپنت، تو جیل چے شے ءے، اول کجا، آخر کجا ہر شے پرچے،

بہدات پرچے، آخر وانجام پرچے، بدی، ارواحِ بدی۔ جانِ بدی ارادہ آجوبے
 ہمے ارادہ محتاج پرچے۔ گلامی بے گلامی ء دل تسلائی ء امیت پرچہ۔ آ و تاوت
 ہر س انت کہ بنی آدم ودی کنگ بو تہ کہ نہ وشیانی، درد و دورانی تیرانی آماج بیت یا
 پدا جان دُزی، بیکاری بد طبی و داکئی مونجائی ء عذابانی آماج بیت۔“

آہمراہ منت و صوفی صاحب ء دربار ء رونت۔ آپول کنت

”انساں وڑیں عجبئیں ساہ دارے پرچے ودی کنگ بو تہ۔“

”ترا گوں ایشی چے کار؟“

”اے بدیس و ترسناکیں واجہ کہ دنیا ء تھا ظلم کنت ماچوں کنین؟“

”تئی چے کہ دنیا یا شری بیت کہ بدی مصر ء بادشاہ کہ گراب و بو جیگی دگہ

ملک ء دیم دنت آرا اے فکر نیست گراب ء تہے مُشک آسودگ انت کہ عذاب

انت۔“

”گرا ما چے بجنین؟“

”چھ مکنے، چھنا کئے؟“

”صوفی واجہ ماتئی ء احتگ نیں کہ مارا ارواح ء اصل، سبب و علت و بناو

آخر عمل و اثر، امروز ء زند ء راہبند، بدی ء گاری و نیکی ء سوب، قسمت نصیب

اختیار و بے اختیاری ء بار وء حالاں دیئے۔“

صوفی دروازگ ء بند کنت۔

آخر آخر ء آ جاہلیں دھقان ء منو ء سر بنت۔ نائب الارض ہما انت

”واجہ دھقان! واجہ دھقان! اے ملاو قاضی وزیر کہ سرش گڈیٹگ انت پاھوو
گٹ گیر کنگ بوٹگ انت اے کے انت نامش کئے انت۔“

دھقان پھو دنت ”نہ من ملازائیں نہ قاضی نہ میر نہ وزیر۔ نامانش چون
زائیں من آوانی حالائی نہ اون۔ منی خیال ء ہر کس کہ واجہی وزیری گزیری مستر
و کسٹر بیت آرا چو شیں سکی و سوری پیش کائنات و پے حق کائنات بے من ء پے کار
کہ قسطنطینہ ء (واسلام آباد و شمال کوٹ ء) پے بوگانٹ۔ من وتی ڈگارانی
پیما ء ھمودا بہاکنیں و بس۔

کندیت گوں ھمراھاں گشیت ”شما اے ترک دھقان ء گپ گوش
داشت کہ شہ شاہ و بادشاہ، میر و امیراں، وکیل و وزیراں پے وت زیاتیں شرف و
عزت ء راھے درگھتہ۔ شہم تریں کارے و آرام تریں زند ء کہ آرا شہ بیزاری،
بدی و چمداری کلاں نجات داتہ۔“

ھو کندیت انسان ء سک بُرز سر بوگ پے آئی تر سناک انت چوش کہ گون
فلانی بوت۔

آدم کہ اللہ ء بہشت ے باغانی تھا پیدا کرت کہ اودا مزد بخت محنت
و کار بخت نے کہ آرام بخت و وسیت۔

بیا کہ ماشا کارکنیں کار زند ء کار آمد و ذھن ء آرام دنت۔ اے مرداں کار
بنا کرت وتی ملک آباد و سبز و ملگزار کرت، اے کسانیں ملک دنیا یا نامدار و پے
عزت بوت۔

”شکلیں گال و بول و ش انت بے بیا کہ وتی باغ ء آباد و ڈگاراں
کشار کنیں“

کستریں میریں براس عبدالحکیم بلوچ مسٹر سکتربلوچستان کہ افسر بکار
خاص بزاں (ہیکار O.S.D) بوت تہ آئی وتی بیکاری پہ بلوچی شہدیں بے بے ہندادو
کم لوزیں ماتی زوان ء باغچہ ء گل و گلزار کچے کار ء کار مرز کرت و کندیت ء یمیں
نمیرانیں کتاب ء بلوچی کرت۔ جہان ء کم زواں بنت کہ کندیت آئی تہا بدل نہ
ہوت۔

کتاب خاص مروچیں تیجکی دور ء چوچی پونا باز شنگ بیت بے چو شیں
عہد سازیں کتاب خاص کم انت کہ والیئر ء کندیت یا ژاں ژاک روسو ء راجی
عہد نامہ، یا یونانی عاقلانی کتاب چوش کہ ارسطو ء اولس راجی یادگہ کتاب چوش
افلاطون ء گپ و تران استاد سقراط ء مرک احوال اے کل برات حکیم جان ء راہ
چار گائیں کہ آکد بلوچی باغ ء پھل بنت۔

مے زواں بلوچی وتی طفلی ء انت آئی کودکی پہ چہر تہر کنوک واجکار ء کہ
حکیم جان بیت یادگہ برات گہارے شایگانیں فرانسوی، انگلسی، عربی و ژیں
زوانانی کتاب بدل کنگ گرائیں کارے۔ خاص اے صورت ء کہ بلوچی ء یک
نویسگی طرز و اعراب و زیر و زبر تاروچی ندریت۔ مے پوہیں سر ظہور شاہ
ہاشمی ہد امرزی ء جہد ہزار ستا کرزیت بے آرا حجاج بن یوسف ء بادشاہی زور
گول نہ ہوت۔ حکیم جان ء نامانی پروشگ نویگ (آ پیرس ء پیرسایا پیرس عابشتہ

کنت) آئی وتی طرز انت کہ ”اکادمی بلوچی“ ء چلیں 40 پوہیں سران ہر یکے
حقدار انت کہ وتی طرز ء نویسے واجہ وت بہیت۔

(اکادمی فرانساے عمری چل باسک انت یکے تنکہ مرک مگندیت دوہمی پوہیں
سرے آئی باسک بوت نہ کنت)

قلم کاری، کتاب نویسی بے نانیں عزتی کارے لیگ بوت، پرچے؟
زندکساں و علم دراج عمر، مردم من میں کہ حکیم جان مریت بے آئی کتاب لہمان
بیت۔ ہے لہمانی ء نزوری و بنی آدم ء زندکسانی ء ارمان ء زانت قلم و کتاب ء
جُھد نشان بوت۔

مبارک حکیم جان ء کہ آنمیرانیں، الثیر ء نمیرانیں کندیت ہزار
سالیں زند ء ارمان ء بلوچی ء بدل کرتے و آمر و محبت ء ہزار شکر کہ منی نام ء
دے نمیرانیں کتاب ء ہوار کرتے۔ بلوچی زوال دے زندگیں زوال بے بات۔

امان اللہ گچی

خضدار - بلوچستان

8 / جنوری 2001ء

سرلوز

والٹیئر

والٹیئر فرانسوئے ماری آروئی نے قلمی نام انت۔ دپتر گوشتت کہ واجکار
21 نومبر 1694 عیسویاں پیر سا پیدا بوت۔ بے آوت گوشتت کہ سال ہمیش
انت۔ بے من 20 فروریماں پیر سا ودی بوتگوں او گوشتت من روش برون
نامیں افسریئے حقیں زہگوں۔

والٹیئر شرعی پت کہ آرا رودیئے وکیلے ات۔ بے پر آئی ہچ پیسیں مہر
ومڑا ہے نہ داشتے۔ چش کہ آئی نام نے برکھے دینی دوداں بز ان باپترئی نے وہداں
اوداں ساڑی نہ ات۔ ہے دودانی وہداں آئی پت نے آزات حیا لیس وکیلے عالی
(abbe) دوست آئی وکیل بوت۔ او زہگے دینے پت بوت والٹیئرے کسان سالی
نے دیدو لیجہ، فکر و خیال او رُژنی ردوما ہے واجکارے مزنیں بہرے ہست
منت۔

والٹیئر ا لومنت کہ فرانس نے ور جیل بہ بیت۔ آئی ہنری چار دھم نے
 جنگانی داستان ور جل نے اپنے (Epic) رنگانشتہ کرت۔ اے ہما بادشاہ سنت کہ آئی
 فرانس نے مذہبی جنگانی آس تو ست و سارت کرت۔ پہ و تاوژنامی نے کٹ ست اوپہ
 ملک و مہلو نکا ایمنی۔ اے شعری داستانار اہما مز نیں اپنے (Epic) درو شم الماگون
 سنت۔ بے ور جیل نے شاعری نے مزنی او آئی شان و شرپ ایشراگون نہ سنت۔ بے
 ہے شعری گیکانا آرا شاہی دربارا نامدار کرت کہ بادشاہا پرانی جوانیں و ظیفے بست کہ
 چریشی آئی گزران پہ شری بوت۔

والٹیئر نے اولی دردناکیں کسمائک (Tragedy) ایڈیپی (Oedipe)
 کہ 1718 عیسویا پیش دارگ بوت آئی نامداری و وشنامی نے مستریں لوزانگی سوب
 ات۔ کہ ہمسریں شرگداراں آرا نامداریں کلاسیکی کسمائگر ژان ریسمن نے مٹ
 لیکت۔ آئی ہے روچاں والٹیئر نے قلمی نام زرت۔ کہ تاں روچ مروچی ہے ناما
 زانگ بیت۔

والٹیئر ا بادشاہی دربارا بادشاہ ہے نزکی گٹا کپنت۔ گوشے اودے آپانہ سہت کہ آئی وتی
 رژن و لیکی تزان شاہی بتانی واز مندگ نہ کرتنت۔ دربارے مستریں نواب کہ
 آئی نام دُوروحان ات گورائی پیڑات۔ شاہانوابے سنگ لیٹینت نہ کرت۔ بزگیں
 شاعر و درماندگیں لوزانت شہ دربارا درکنگ بوت۔ بے زوراکی نے دل انگت
 سارت نہ بوت۔ تہ والٹیئر شہ ملا درانڈیہہ کنگ بوت۔ آئی سر انگلستانا کپت۔ او
 ہموداں تاں دوسالا انگریزانی باہوٹ بوت بے باہوٹی نے ہے دوئیں سالاں آئی

فکرو رثنی لیکھانی جہاں بدل کرت۔ آراگوں وتی ہمسروئیں لوزانت۔ فلاسفر و شاعر اں گند و نندے بے درویریں دیوان نصیب بوتنت۔ آگوں الیگزینڈر پوپ، جو ناتن سووٹ، ویلیم کوئگریوئے میں شاعر جارج بریکے ءے ڈولیس فلاسفر او کلارک ءے رنگیں مذہبی عالم و زانت کاراں ہم مجلس ات۔ بے جان لا کے فلاسفی او آنزک نیوٹن ءے سائنس ءے وانگ و مطالما آئی فکری تبار ادائی رنگے دات۔ کہ اے رنگ تازند ہو ادگ نہ بوت۔

والٹیئر فرانس عا کہ آہت۔ آئی دے مستریں تمنا ہمیش ات۔ کہ ہما فکرو خیالاں و رُثنی لیکھاں کہ آئی انگلستان و انگریز قوم ءے دانشورانی نیاداں او کتابانی و انگاد رگہنگ و وتی فکری جہانے بہر و بھیر کر تگ انت۔ شہ ہے درستاں وتی ہمو طنین دانشور زانت کاراں بہر انجان بخت آہاناں برمائیت کہ فکری مستری ءے ہے مزین کارانی برکت سنت۔ کہ انگریز قوما شخصی آزاتی و ذاتی آجوتی ءے راہ درگہتہ و راجی و سیاسی آجوتی منزلاروان سنت۔ اے درائیں فکری تران و لیکھی جبر آئی وتی افسانوی کاگدانی (1934) تھا شنگ کرتنت کہ آہاناں Lettres Philosophique گوشنت۔ اے نوشانک ہم آئی گٹا کپنت۔ کہ ایشانی تھا دو نامداریں و باثرین زہکار۔ دی کارتے او پاسکل ءے وطن دوستی و مذہب دوستی ءے بے سرو پادیانی سرا آئی ایراد گپنگ ات او پدا آئی انگریزانی بودن جاہ و راہبندی تو صیف کر تگ ات۔ اے آرا ہمیشہ دوست بوتنت کہ سیاسی، تجارتی و مذہبی بودن جاہ ہنچیں آراتیں چا گرد یاد دیمہ روگا اتنت کہ اوداں فکر و سائنسی تہمیات و چکا

سانی بنیاتاں وتی آس بالینگ ات۔ کور رثنی و کم زانتی ءے تہار و لہجی مدان مدانا پُشت
کنز انت۔ ہمیں درفشنا کی آئی خدا پرستی و انسان دوستی ءے محکمیں ڈیکی بو تننت۔ آئی پہ
کلیں جہاناں یکیں خدائے ہستی و یکوئی درگہت او آئی سرا ایمان آورت۔ او دانکہ
زندگ ات، دینی لُجی، ریاکاری او ملاہانی ناشری و نازانتی ءے رواج داتگیں دودانی
خلافا وتی قلمی علمی و عملی جہادے بر جاہ داشت۔ سیاسی جبر و زور اکیانی و مذہبی ناشری و
ناہود گیانی ہر رنگارا آئی ڈوبارت و آرا گو جگ و بن و بیج کنگ آئی زندے مستریں
مقصد بوت۔

ہے کا گدانی چھاپ بوگا رند و الٹیئرے یک وارے پدا دزگیری ءے حکم
دراہت۔ او پدا آجست و شمیں ءے ڈیہاشت او گوں وتی دوست بانک دوشانتل ماں
سیرا یاداشت بانک شر رنگ و شاہی تمیں مز میں ڈکیئے ملی ملی ءے ات۔ قدر تا انچو کہ
جندار اوش رنگی و زیبائی ءے دولت داتگ ہے پیا آرا رُژن و زانتے نعمت ہم بخشاتگ
ات۔ بانک ریاضی و سائنس ءے مز میں عالمے ات۔ والٹیئر و بانک شانتل کی بجیا
یورپ ءے بازیں ملکائی گردو چر ہم کرت۔ واجکار گو شیت منی زندے و شتریں و آباد
تریں روچ ہما تننت کہ من گوں بانگا گوازیمنت۔ دوییناں نیوٹن ءے علمارا وتی وتی
پیا او ہو ریا ہم ہے جہداں شریدار بو تننت۔ او وتی فکر و رثنی تَن و ہو شامی بے تاہیری
تراہیتنت۔ پہلے پانکے مرگا (1749) آرا جسکینت۔

مادامے مرکارد فریڈریک دوئما آرا وتی گورالوٹا ینت۔ کہ شہ شہزادگی
ءے دورا آئی شاگرد و دوست ات۔ بادشاہوت جو انین عالمے ات۔ آرا والٹیئرے پیسیں

آزات تہیں عالم دوست یوتنت۔ واجکار 1750 عیسویا برلن شٹ۔ بے سے سال
رند چوداں ہم جست۔ "نازک مزاج شاہاں تاب خن ندارد" وتی جاہات۔ بے آئی
برلن آئیڈمی آف سائنسزے مسٹر را کسان ییچہ ویدا ایرادو عیب گریے ہم
کرت۔ ہم ایر جی نبشتانکے چھاپ بوگار نند بادشاہ سک زہر بوت۔

تو آئی برلن یلہ دات او فرانسار ہادگ بوت۔ بے راہ و نیمگا آرا ماں برلن
گپش و نظر بندش کرت۔ شاہی کراشکاں آئی ناما دزیے کرتگ ات۔ پہ ہائیگی و
نکر اہاں کہ بادشاہ فریڈرک پہ وتی مبارکیں دستاں آرا بخشاگ تنت۔ گڑا چو
ایرانی شاعر یگا "عطا تو بلقا تو بخشیدم" کرت او و ترا چڑا ینت۔ اودیم پہ پیر سار ہادگ
تو آرا حال رست کہ بادشاہا آئی پیر سا آہگ ہم بند کرت۔ تو گڈا فیض صاحبے پیادلا
گوشے۔

مرے دل مرے مسافر
ہوا پھر سے حکم صادر
کہ وطن بدر ہوں ہم تم
دیں گلی گلی صدائیں
کریں رُخ نگر نگر کا
کہ سراغ کوئی پائیں۔

گڈا آئی راہ بدل کرت دیم پہ کولمراو پدا جینوہا شٹ۔ مسافرے دلاجت آلے
جاگہ ہم یلہ دات (1758) او فرینیا جاہ منڈ بوت۔ اے سوزے سمرانت۔ کہ

ایشر امر وچاں فرینی والٹیئر گوشت۔ ایداں تاں وتی زندے آخری سال آئی داشت۔
 شہ آئی مہمانداری و علمی فکر و زانتا دو بیناں خوشنود بو تنت۔ کہ آریور پے "مہمان
 جل" اش گوشت بز ان Innkeeper of Europe ہداں آئی کانید
 (Candide) نوشتہ کرت۔ گڈا آئی ژوراکس رُژن و شادابیں فکر۔ آئی قلمارا
 کچاگشت۔ تاریخ، فلسفہ، قصہ، ناول، کسمانک و کاگدانی بے حسابیں کتاب آئی نویس
 اتنت و شنگ کُر تنت۔

والٹیئر کہ وتی عمرے پنجاہ سال گوازیتنت۔ تہ آراسماکیت کہ پر آئی فکری
 لیجہانی درانگا زیا قصہ و کسمانک شر تریں لوزانگی بھیر انت۔ گڈا آئی کسمانک و ناول
 نویسی بنا کرت۔ ہے لوزانگی بھیر (Literary genre) آرادائیں نامے دات۔ او
 تاں روچ مروچی ہے آئی نامے لبدمانی ے مان زمان بوت۔ زادِ گ (Zadig) بابلی
 دورے دانا ئیں عالمے ات۔ آئی قصہ والٹیئر اہنچشیں پیا آور تگ کہ گوشے کہ
 آوتی جندے زندمانے حال انت۔ کہ آئی اے واجکارے کردار آرا داتگ انت۔ او
 کانیدیت نی پانگوس و مارٹن ہم آئی فکری بر مشادینت۔

فرانس ے بادشالوئی پانزدہم کہ بیر ال بوت۔ گڈا والٹیئر (1778) پیرس
 عاپہ وتی غمناکیں کسمانک آئیرین ے پیش دارگاوت آہت۔ دراہیں شہر آئی و شاتکا
 دیماڈر آہت۔ او وتی دورے مستریں عالمار اہمانی شان و شر پے پیہیں دست و دروتے
 دات۔ نوں ہر کس و نا کسا زانت کہ اے وتی دورے مستریں مرد، شر پدارتریں
 عالم اوزور آورتریں یل انت۔ آجوتی و آزاتی، زانت و زانگ او فکر و خیالے جمانا ہے

عمدی عالمانی بالیتگیں آسانی فکری انقلاب عافرائس ءے سیاسی انقلاب
 1789 عیسویا برپاکرت۔ شاہی ظلم وزورانی نشان بستیل ءے ہندی جاہش ڈیرینت
 کہ اودا والٹیر ہم ذیل بوتگ ات گناہے ہمیش ات کہ آئی اور لینا ءے نوبار آئی احمقیں
 دیم پیش داشتگ ات اے احمقی بے علاج ات۔ آہاں حکیم ہندی جاہے باہوٹ کرت
 دوتی سنئی ءے دردے درمان کرتنت۔ بے انگت کہ ارمانش پہلہ نہ بیتنت۔ تہ حکیم را
 درش کرت۔ بے مکا مند گانشش اودراں ڈیسہ اش کرت۔ بے ہے سفر پر آئی وسیلہ
 ع ظفربوت۔ اوپہ فرانس ءے راج ومہلو نکا، زند، آجوی وبروبری، براتی وت من
 وتی ءے راہ پیش دار و نمیرانین آشوی سکت وسد کی ءے راہ چراغ۔ ماں ناایتی و
 بے سکتی ءے رنج وتھاریں شپاں۔

والٹیر ءے ہمسروئیں فلاسفر ولوزانت، روسوتی مشہوریں کتاب راجی
 عمد نامہ (Social Contact) کہ پر آئی دیم دات پہ چارگ وشرگداریاتہ
 واجکاراپہ مڑاہے گوشت۔ مناسکتی بازیں خیال ولیحہ دوست نہ بت۔ بے ہے جبرانی
 گوشگ ءے تراحق چوہر عالمے پیماہست انت۔ بے کسارالے اختیار نیست انت۔
 کہ آتراشہ اے جبرانی گوشگداریت۔ یانکہ دیگر زانوگریار ابداریت۔ منا پرے حقے
 گرگ، برجاہ دارگ ودسمپانی کنگاگن وتی ہسی سرزیاں کنگ بہ کپیت۔ من پریشی ہم
 چک وپد نہ بان۔ والٹیر و آئی دورے ہے پیہیں عالم وسر مچارانی ایمان وصدق ات۔
 کہ آراجی، سیاسی وندہ ہی ظلم و زور اکیبانی دیماچو کوہاکم بوتنت۔ اوسیاہ وتھاری۔ ءے
 ہے قوتانی دتمش داشت۔ ہندی جاہاں شتنت، دران ڈیسہ بوتنت۔ پاہوں ٹٹ گیر

بو تنٹ۔ بے شہ مہلو نکلے گنا غلامی کے طوق اش در کنا نیت۔

کاندیت

گیدی کے لوزانک کے آزمانا "کاندید" (Candide) ہمارو ژنائیں استال
نیت کہ آئی درفشنا کی ہر دور اوڈان نیت، اے شہ دورے زنگ و پیہن آل پچہر تا مورو
پڑمردہ بوت بخت، کہ آوت چو کاندیتا نیت۔ کہ آراتیں قدر تا پہ وتی دستاں تا
ہینگ او آئی درو شمار البدمانی کے دائم بلو کیس روژنائی کے نیمیرانیں ارواح بخشا تگ
کہ آئی سوہنائیں دیما میت ووشی کے چرانے رنگا تاں ابد روک نیت۔ ایشرا ورلڈ
کلاسیکانی نیاموک لیگ بیت۔

اے کتاب اولی رنداں 22 فروری 1759 عیسویا بیک وقتا شہ پیرس،
ایسٹرڈم، جینوا، لندن و برسلز عاشنگ کنگ بوت۔ ایشی 2000 دو ہزار تاکبند چھاپ
کنگ بو تنٹ۔ کہ یک ماہیارند، ایشی دژیتگیں و حق و ہلاریں بیست ہزار
(20,000) دگہ تاکبند ماں یورپے تما تالان و شنک بو تنٹ۔ حاکماں کہ سد
کرت۔ اے کتاب ہر جاہ و ہر کجاسر بو تنگ ست۔ پولو ساوتی وس کرت۔ اوہر چینہ
کتاب کہ آہانی دستا کپتت۔ آضبٹ کنگ و زیان کنگ بو تنٹ۔ بے اے ہنجیل مزنین
ہارے ات کہ آئی درائیں یورپا راچو طوفان نو حاملینگ ست۔ پہ کارداراں سک
گران ست کہ اے ہارداشت بخت آئی پتاراں رویت بکن انت۔ ایشی وتی تو م ماں
زور اکیں زمیناں گوں رژنی پتاراں شاک داتگ نیت۔ انگت ویشکن کے ملاہاں۔

وتی فتویٰ دات او کاندیدے کتابارا 24 فروری 1762 عیسویا بند کرت۔ بے کیا
والٹیئر نے جندے خلافا ہیج کرت نہ کرت۔ آئی وتی نام و وتی جند شہ اے کتابادور
داشتنت او گوشته کہ اے لوزانتی قصہ نہ انت بلکہ اسکولی زہگے نے تواز ہے سنت۔
بے ہے تواز ہا ہر حاکم، ہر ملا، ہر نواب و ہر باختیار یں کا دارا چو پریشمے کا
تورینت۔ کہ ایشی آر تگیں قصہادر ستانان لوج وبر ہنگ کرتگ ات و آہانی دروغ چلکی
کلپی، و بدکاری ہر کسی دیما پدروپاشک ات۔

آدورے ورنندے گیشتر شرگدار اے کتابارا آجوتی، روشن خیالی و ہر دہمی
صدی نے رٹنی باہند و سیاسی جنزانی راہ شونی و راہ دربری نے بنز ہی کتاباں شہ یکے
لیکنت۔ والٹیئر و روسو فرانہ 1789 نے مزین انقلاب نے مستریں فکری
زانت کار، لبرانت و فلاسفر بو تگ سنت۔ او اے کتاب کہ داستان نویسی نے نوکیں
بھیریا نویگ بو تگ۔ ماں لوزانکا تاریخی مٹ و ت سنت۔ کہ حد و ساری اے
بھیرا (genre) ہیج کساوتی قصہ نیار تگ سنت۔ اے کتابا اولی رند و ملا سونی داستا
گوشی نے (Conte Philosophique) اے پیکیں راہ بندے ماں لوزانکا
رواج دات۔ کہ والٹیئر پیکیں نویسو کیا پہ اے راہ یکیں ماد نیں دگ ات۔ کہ آئی سرا
آئی پولوکیں رٹن و راستی پٹوکیں مرکب وتی مرادانی منزل لابلکہ سر بوت بجنمنت۔
کہ آہر لیجھا راستی نے شاہیما سنگ کنت۔ او حقیقت نے آسانی اشکرانی سرا گوزینگا
رند ایشرا پہ کلمے وتی کنت۔

والٹیئر وتی دورے رواجی رہندانی و ہستیں جہانا زانتی (Metaphysics)

لیکھانی بارو ابے باروات۔ آئی مدام چاگردے راست و حقین راہانی سرارو گے پچار کرت۔ آزمائگی جہان و داستان نویسی ہے جوڑہ آئی خیالانی شایگانین آزمان آئی زمین بوت کہ آئی اودان زندے گورگندانی داتگیں دردانی دوا او کدینتگیں پٹانی زیمی درگہنت و ایشاناں پھکیں و چکیگیں (Abstract) لیکوانی مہرگیں دروشم دانت۔ کہ ایشانی سمبہنگیک۔ شمگا زور کتی رزمی و بزمی داستانانی رولہی گونست تو دوہی پلوا رودراحتی قصوانی رژن و راستی سہبی پچھدی بر مش دی مانست ہے سہبے بر مش و شامے ہنامے ڈک داتگیں روشے مانشانا سولے رست ماں ویست پالیہے نوابے ڈک۔ کہ آراکاندیش گوشت۔ بزاں و شکندگ، وشر، وشر، خوش خو اوشرنگ، ورنادوتاناوہے ڈکے دتگیں بانک کہ شہ گلاتاجگ، اوشہ ماہاروژناتر۔ شررنگ و زہیا۔ کہ آراگل کندش گوشت گورائی ہجیا رست ہر دوکاں کہ مہرانی لہڑے درانگازی ٹٹ و جنتی واہگانی وادار بوگ لوٹ نت۔ نہ شہ اے زمینی جنتا کاندیتا مثل آدما ڈنا چگل دیٹگ بوت۔

کاندیت کہ اے جنت نماں ڈک یلہ دات۔ آئی جہانارا چہ طور دیست۔ اونیٹ سرے کجا در آورت۔ ہے قصہ انت اے کتاب ہے۔ من ایشرا بلوچیا ترینتہ۔ اے کتاب دنیاے دراہیں مزین زوانان ترینگ بوت کہ آہانی ردائگی و آزمائگی لوزانکے نمہ داریں بہرے جوڑ بوت۔ دیر انت کہ منی دلا بوت۔ اے کتابا بلوچیا تریناں۔ بے امروزے ایندگہ کاران نیشہ۔ کہ اے ٹیکیں کارا بکینیں۔ ٹونکہ سرکارا پدا یک رندانی مارا چگل دات۔ تو شہ امروزے گران بابند

ہیں دست گٹیاں، منی کوفت سبک بوت۔ تو اے کتاب ے ماں بلو چیا ترینگے کار
 دستا گیت۔ او اے بے کاری ے دوئی برے سوغاتے۔ بزان "برگ خشک از تحفہء
 درویش" شے دیما انت۔

گر قبول افتد زہے عز و شرف۔

حکیم بلوچ

۲۵/ جولائی ۲۰۰۰

۴۲ - انسکمب روڈ

کوئٹہ

گانڈیت

Digitized By M.Y.M.B.

۱

کاندیت ءے نوابے ڈکارو دینگ، مزن کنگ او پدا آرا شدو دان گلینگ

وست پالینا نواب تاندغ تھن تنج حانک ءے جاگیر ات۔ آئی ملکائی سرالو گے
 بستگ ات۔ کہ اوداں دُنیا ءے ہر نیامت ہست ات۔ بے اے ماڑی ء تھایک ورنائے
 ہست ات۔ کہ آرا خدا یا پروتی دستاں گوشے جوڑ کر تگ ات او شریں و نیکیں خو
 عادتے ہم داتگ ات۔ آئی دیما آئی نیکیں ارواے بر مشم دات۔ آئی رژن روژنا او
 زانت نماہ دار و آگہ ات۔ ہمیشہ آرا کاندیت اش گوشت۔ بز ان ہر وہاں
 بر چکندیت۔ یا چہر گارائے مدیمی بر چکندے گون انت۔ خانہ زانتیں خدمت گاراں
 گوشت کہ اے مز میں نواب ءے گہارے بچ انت کہ آرا شہ عزت داریں واجہ کاریا
 بو تہ۔ ملی ملی و آئی عاروس بوت نہ کرت۔ کہ واجھاوتی نسب تاں ہفتاد و یک پشتاں ثابت
 کر تگ ات۔ شدو دیم آئی دپتر کورات۔ کہ دوروز مانگے دنزاں آرا چیر ترینگ ات۔
 واجھیں نواب وست پالینا ءے زوراک تریں حاکمانی رد اکاتک۔ آئی ملکائی
 سرے ماڑیا درگاہ و تاک ہر دوک برات۔ آئی مز میں دیوان جاہارا دوچی ایس

جالراں گوں سمھینگ بو تگ ات۔ آئی تبیلہ ۛ کو چک، شکارانی موسا چو تازیاں سنج
ات انت و سائیں چو شکاریاں دریش ات انت۔ اومیت ۛ ملّا آئی مز نیں دادو
داهشتی جوڑ بوت۔ کلاں آرا مز نیں واژہ گوشت و ہر دیکھ قصبے کارت کلاں
کندت۔

لی لی ایس بانک ۛ وزن سے صد و پنجاہ پونڈے کسا سا ات۔ او پرے مز نیا
آئی عزتش باز کرت۔ او پدا آئی لوگ بانگی انچو پہ ٹہلے کرت۔ آئی شرپ دوسری
وڈت۔ آئی ہفدہ سا لگی جنک گل کندے گل چو گلابے پلا تازگ، چو کشمیری سوپا
سُمر او بد نے پُر گوشت و بریناک ات۔ کہ پر آئی ہر کسی دپا آپ دات۔ نوابے مچ ہر
رنگا او ہر پیما پہ وتی پتاشنگ ات۔ استاد پانگلوس ڈک ۛ ہاتھی توارات کہ کساں
سالیں کاندیت آئی سبق پہ دل گوشد اشنت پہ وتی سنہ و عاداتانی حسباً باورے
کرتنت۔

پانگلوس یونانی لوزے انت۔ کہ آئی مانا انت سرجمیں زبان پہ وت۔ اے
واجہ کار ہم کم نہ ات۔ آئی دراہیں علم و اینٹنت۔ اے جمان ۛ۔ آجمانے، کائناتے
دین و دنیا ۛ علم آئی دپے باپ ات انت۔ کہ شہ زبانا درکھت سنت۔ آئی اے وا
ثابت کرتگ ات۔ کہ بید سبا پچی جاہ نہ ایت۔ شہ دراہیں دنیا ۛ ہستیں و آیو کیں
جمانے لوگاں واژہیں نوابے لوگ نماہ دار ترین انت او آئی بانک، شر رنگ ترین گودی
انت۔

”اے سہرا سنت“ آئی گوشت ”دراہیں چی ہما پیم انت کہ آیت۔ چوش کہ ہرچی

پہ مقصد نیا جوڑ کنگ بوتہ۔ اوشر ترین مقصد شہ کلاں دیمانت۔ چارے۔ اے پونز
 ہمیشہ ٹاہینگ بوتگ انت کہ چشمک پر بن انت او ہمیشہ مارا چشمک است۔ اولنگ
 پیدا کنگ بوتگ ات کہ آہاں شلوار پوشینگ بہ بیت۔ او مارا شلوار ہست۔ سنگ
 ٹاہینگ بوت انت۔ کہ آتر اشگ بہ بنت وچر آہاں ملکائی سرلبان و جاگہ ہندگ بہ بیت۔ او
 ہمیشہ واثر ہارا چشمیں نماہ دارین لوگے ہست او دمیگ مستریں نوابے شان ہمیش
 انت۔ کہ آشر ترین لوگے تہا بہ نندیت او مئے نواب نشہ۔ او سوور جوڑ کنگ بوتگ
 انت کہ وارے وش انت او ما سال و مدیم ایشی گوشداوروں۔ اونیت اے لشکر کہ
 گوشت کہ دراہ، دوراہی حیرانت۔ آجک جہکا انت۔ باید انت آجگستیں کہ دراہ پہ
 گہتریں حیرانت۔“

کاندیت پہ دگوش گوشداشت، او پہ دل و حق باور کرت او دلا گوشتے
 کسانیں بی بی سک وش رنگ و زیبا انت۔ بے گوشے ہمتے پھر نہ بوت۔ کہ آرا
 بگوشت۔ آوتی دلا پکایا باور کر تگ ات۔ کہ اولی مستریں وش نواب تاندغ تھیں
 تغ حاکم انت او دوہمی درجہ بی بی گل کند انت، سہمی کسان سالیں بی بی یے ہر
 روگندگ انت او چارمی ماسٹر پانگلوس یے گوشدارگ انت کہ آریاتے مئے مستریں
 فلاسفر انت اونیت دراہیں دنیاے مستریں انت۔

گل کندیک روچے شہ ڈکا ڈن دراہت لوگے گورے لداشت۔ کہ آرپار
 کے نامش داتگ ات دیتے کہ ڈاکٹر پانگلوس دازانی تہا آئی ماتے مولدارا عملی فرز کس
 یے سبق یے وانینگاں انت۔ آشریں زیبائیں او جبر زور وکیں مٹکی ایں زندہ ٹیلگیں

جھوٹے ات۔ ملی ملی گل کند ہم پہ سائنس ۽ وانگا ہڈوناک ات آیادراہیں تجربت
پہ شوق دم پہ ساہت چارات سنت۔

آئی ڈاکٹر ۽ دراہیں کار۔ اسباب و اثر شریا دیسنت او گل و شاداں لوگا
واترے کت، گوشے شہ دلمانگیاہسک و مہمان ات وہ سبق ۽ وانگادلواریگ ات۔
اوگوں ورناتوکسان سالیں کاندیت مہجیا سبق ۽ وانگ ۽ چم وچارات۔

ڈکا کہ سر بوت آئی کاندیتا دیست گلا ملی ایں دیے چو گلابے پلا پنج پل ات۔
بانکا پہ ہوت و لچ آر اسلام دات۔ کاندیت ہم گوں بانکا تراں کرت۔ بے نزانے
کہ چہ گوشگانے۔ کہ ہل درنزیں سمیں تاں پلو اکت و گوزیت۔

میگا ہے ناناؤرند، دراہ وتی وتی اوتا کاں شنت۔ گل کند و کاندیت پردگ ۽
پشتا شنت۔ گل کند وتی دزمال دور دات، کاندیت جمل بوت پہ آئی چنگا۔ ملی ملی ہم
جمل بوت اوورناتے دستے گیت آئی بانکے دستارا چک اوچماں داشت۔ پہ ہڈوک،
پہ دلمانگیں واہگانی ارمانی ایں سہڑینگا۔ دویینی لنت پہ گرم گرم بو سگی ہم دپ
بو تنے۔ چم اش چو آسی انگر اں روک بو تنے۔ جانس در ہگا لگ ات۔ پادانی کوئڈاش
جمل بوت انت۔ دست موش اش بے قابو تنے۔ چو گری تپے نادراہان دویینی
جان لرزت۔ نواب تاندغ تھیں تنع حانک شہ پردگے دیما گوست آئی اے بے
سبیں تپے سبب وایشی اثر دوئیں جے و ت دیسنت، زہر گاہے جاہ جت کاندیتا۔
دو لگتے پد گھیکاں جت او شہ ڈکا گلینے۔ گل کند ٹسٹ۔ پداسدے کہ کرت۔
مزنیں بانکا آرا شہمات پہ شہمات زرت۔ بے افسوز کہ اے درس شر تریں و شر
زانتین و تپاکیں ڈکے تہا بو تنے۔

کاندیت وبلغارانی ڈیک ورگ

کاندیت راندہ درگاہ بوت۔ شہ گل زمین ے اے جتنا آرا مثل آدما در
کنگ بوت۔ آدرا جیس گام جنانا دیم پہ وت روان ات۔ نہ راہ، نہ منزل۔ نہ زانتے
کجا نگور و گانت۔ گیریتے۔ زار ہے کرت۔ دپے بچ جت گوں آزمانے واجھا فریاتے
کرت۔ دم پہ ساہت چکے جت ووتی ولبانی ڈکارا چار اتے۔ ہما نماہ داریں ماڑی کہ
لوداں آئی دلبانی پری ماہ رنگیں شہزادی گل کند نشہ۔ آکھڑا پت، وتی شپے جھلیں
گوزیا ڈکارانی تہا گوازینت۔ آشپہی برف چو پچیا کپت و دراہیں ڈیہہ وڈغار چو پچیا
اسپت بوت۔ سہبا کہ دات۔ کاندیت سزنی بھگت۔ شہ ساریتا آئی دست و پا دواب
کچنگینت۔ بے آگرہاں گرہاں کر و گوری ہلکیا و تراسر کرت۔ کہ آرا فال بر گور گوپ
اش گوشت کاندیت شدیک ات۔ سک دے برنگ ات۔ آ اوٹلے ے دیما
اوشات۔ دو سبز پوشیں مردکاں آرا دیست۔ یکیا گوشت ”لالہ! بھند برز بالادیں
چونیں تنگوں ورنہا ہے اوشتوک انت“۔ دوئیں شت انت کاندیت آرانانے
سلاہش جت۔ بے آئی دراینٹ، واجہ کاراں کیسکا دانکے نہ داریں۔ شہ سہا ہے

مُنت، من وتی تانے بہایادات نہ کنیں“ آئی اے جبر پنخو پہ مڑاہ ودل جی گوشت کہ
 آئی مزنی و شان بر ز تربوت۔ یکے گالی بوت و گوشتے ”واڑہ تی وڑیں برش و بالادے
 واجکار پہ پھیازرے منت وار نہ ینت۔ تی بالاد پنچ فٹ و پنچ انچ نہ انت۔“ جی ہو منی
 قد بھیکس انت۔“ کاندیت گوشت آہاں و عاسلانے کرت ”واجہ! بیایدال بہ نند
 نان وریں۔ ماشے ورگے زران وت دئیں۔ مرو چیا پد شتا بے زر ہم پچمر نہ بے۔
 انسان اگن انسانے کارانہ ایت۔ گڈا کئے آئی دستا گیپت۔“ ”تو راست گوشتے“
 کاندیت درائینت ”واجہ پانگلوس ہم پنخو گوشت، او من مروچی مارت۔ کہ آئی
 راست منی راست انت۔ کہ ہرچی کہ بیت آپہ کلانی گھتر یا انت۔“ ”لہتمیں ستمہ آرا
 داتش او پہ عرض گوشت کہ ایشاں قبول بخت۔ آئی زرت انت او گوشتے۔ کہ اے
 من پہ دام زرتک انت۔ شمارا کا گدے نوشہ کنیں دئیں۔ بے آواں گوشت ایشی
 ضرورت نہ انت۔ اونانش وارت۔“ ”تو کسے راجو ساہا دوست دارے؟“ ”آہاں جست
 کرت“ ”ہو! منا گل کند چو ساہا دوست انت“ ”آئی جواب دات۔ یکے درائینت“ ”مے
 مانا اے نہ ینت۔ ماشتو جست کرت۔ کہ تو بلغارانی بادشاہا دلا دوست دارے؟“ ”آئی
 گوشت“ ”من وا آرا نزا نیں۔ منادوست چوں بیت۔ من پچمر ندیستہ کہ آچو نیں
 اے؟“ ”۔۔۔“ ”چہ گوشتے؟“ ”چریشانی کیا گوشت۔“ ”آوراہیں بادشاہاں شر ترانت۔
 پی ہار! بلغار شاہے ناما“ ”۔۔۔“ ”دوستاں پہ بلغار شاہے سلامیتا!“ ”آئی وتی جام چست
 کرت۔۔۔“

”شلباش! بس توشہ نونا مے بلغارانی دوست، دست و بازو، مدت کار و یارے او مے

دسمپانے! مئے یلیں ہیل اے! تئی قسمتاجاہ جتہ اونامداری وشرپ تئی بہ باتاں!“ آئی
لگانش آسن پوشائینت۔ اور جمنٹے گورا برتس۔ آہاں آرا لفٹ رائٹ پر مات۔
گر زامز کن، گرزاجمل کن، شت بجر، توپکا آس دے۔ او آرا سی (30) درہ اش ہم
جت۔ دوہی روچا آئی ڈرل کیں گہتر تربوت۔ گڈاہست درہ اش جت او ایند گہ روچا
درہ دہوت انت۔ آہانی سکتاں آرا لاقیم و بویس ورنائے لیگک ہنا کرت۔

کاندیت حیران و ہبکہ ات۔ کہ آچوں یکدما نا چشمیں بویس مردے جوڑ
یوت۔ کہ آرا یلے زانت۔ بہار گا ہی سہیا دلانے گوشت پہ سوادے در بچپ۔ پاد
اہت۔ دیموت گردانا شت، پہ وتی پادان گردگ، انسان و حیوان ہر دوکانی سرا
قدرتے مہربانی ایت۔ آہر دیکھ بلوویت۔ ایشر اکار مرز بخت۔ بے انسانے شان
مستزانت۔ کہ آتچک و برزوبلہد انت دسرے مہزانت۔ کاندیت پنچ میل نہ شنگ ات
کہ دگہ چارہائی مہیں شش فٹ بالادے ورنائیں یل آہنت، آئی دست و پادش بست
انت او زیر زمینی تماریں مہدی جاہیائے بند کرت انت۔ رہنہا چہ آئیا جست اش
کرت۔ کہ آرا کجام سزا منظور انت۔ تیو گیں رجھے سی و شش رندان لٹ یا سرپے
داوزدہ چہ سرے تہا یکجا مال گجک۔ آئی گوشت پچارے منشائے سرا کسی اختیار
نیست۔ اے انسانے جندے رضانت۔ کہ چہ پہوت پسند کنت۔ اوچہ نہ کنت۔ منا
ہر دوک پروت دوست نہ بنت۔ بے آیاں ہچ گوش نہ داشت۔ او گوشش آشہ ہے
دوئیاں یک سزائے پہ و تا گچیں بخت۔ آوتی دلا گوشت خدایا منا آزاتی نے نعمت
داتہ۔ ہمارا کارہمدیں ورجمنٹ نے فولادی مہستانی دیناداریں۔ سی و شش رنداں آدو

رنداں چرات رجنٹ ۛے دو ہزار سپاہی ات انت۔ آراگرزے چار ہزار واردارگ
 کپت۔ کہ سراں تاپاداں آئی رگ ور یلگ کڈت انت۔ نون سکی رونے باری ات
 کاندیت گشت گوں من یک مہربانی ۛے بکن ات۔ کہ اے منی وسانہ منت۔ مناہما
 دوہمی سزا منظور انت۔ آرا بد ۛے۔ آیان اے مہربانی گوراکھ فیصلہ کرت۔ آئی چم
 اش گوں سیاہیں مٹیا بہست انت۔ آراجو کینت اش کہ سرا ۛے بچ بکن انت لو سر پے
 ماں بگنت۔ کہ بلغارانی بادشاہ خدائی قدر تاں شمودا گوزیت۔ جسے کرت ایسی گناہ؟
 بادشاہ مز نیں عکلا مندیں سرے ات۔ آزوت سر پد بوت۔ کہ کاندیت ہرچی کہ
 گوشتہ چرائی سرا انت۔ کہ اے ورنادر جہانی علمانی زانت کارے انت۔ شہ اے
 دگنہائے کاراں معلوم وار نہ انت۔ باوشاہا آئی سزا عشتات آرایلہ دات۔ کہ دراہیں
 احوالتاک شہ آئی اے دیانی و عکلا مندیاں ہد بہ منت لو تاں صداں سال ہے حال
 براہ مانیت۔ یک طہینیا آئی ہلاج حمت دیا سکوریدے جوڑ کر نگیں ملما آئی ٹپ دراہ
 کرت انت۔ اووہدیکہ بلغارانی بادشاہ او امیر یا ۛے بادشاہ جنگ کرت انت کاندیت ہم
 گوں فوجاں گوں ات۔

کاندیت شہ پلغار ال جہیت او پدا چه بیت؟

دوئیں فوج چون جلوہ ناک ات انت۔ چونیں چوٹ بروئیں ویر نکلیں
ورناں ات انت۔ کہ ہر قہیں سلاہ اش انجوکار بست انت۔ کہ گوشے بے لگامیں
بورال تاچگانٹ۔ آہاں جنگانی رپک و سلاہانی درہمینگ یک پیاز انت۔ لگل، پیڈ،
باجا، ڈھول دامہ او توپانی توارا، ہمیں ردوہندیں زسملانی چشمیں ساچانے بر بستگ ات
کہ جہند ما پچھر چونہ بوئگ ات۔ اولی رنداں توپاں شہ ہر دوسراں شش ہزار مرد
لیئینٹ۔ اوسگیان ہم ہزاراں سر جو کڑنی چرت۔ اوسی ہزار ورنہ ہے جگے ہر جان بوت
انت۔ کاندیت چو فلاستو قادر ہت۔ او جنگانی ہوں ہکلائی و ہداں و ترا چیرے دات۔
گوشے کہ لچ و نار وایانی مزنین ٹکے شہ زمینے ڈوہرا پہک کنگ بوت کہ آہاں ایسرا
پلیت کر تگ ات۔ کوشت و کوشار کہ اوشتات۔ اودوئیں بادشاہاں وتی وتی اکھاں
واتریے دینی ساز بر بست آئی جنگ جاہیلہ دات۔ کہ سبب و اثرے منطق چوش چیا
بوت۔ مردگانی ویر وکانی لاشماں لگت دیاں آئی نزکیں ہلکے دیست کہ سوہنگ و ہر

بوتگ ات۔ اے اہیر یائے ہلکے ات کہ بلغاراں میاں استمانی دودانی ردماں دہشتگ
 ات۔ ایداں پیراں سالیں مرد کہ آہاناں زحمانی زہاں نیم مرگ سگ، وتی مروکیں
 جناں چمے وت چارگانٹ۔ کہ کودک اش چوں گوں ٹپی نیں گوراں لچینگ ات و
 شہ گونا پلنگا اتنت۔ ورنائین جنگ کہ آہانی روت دراہنگ اتنت زندے جن وگرا
 ات۔ کہ ایشاناں فوجی یلاں وتی ہوسے ہوشانی توسگارند پرے حال کرتگ ات۔
 دگہ بازیں اے کہ آساں سوہنگ اتنت نوہردگا او مرگے دعاہالونگا اتنت۔ ہریمگا
 خون، ہو جریک، جگ، سہگیں وگڈیگیں دست وپادبزاں انسانی اعضا شنگ و تاگ
 اتنت۔

کاندیت گوں پدر دیں دل وار سگی چماں تچاں شہ اے درسناکیں کلگا و ترا
 در کرت بے دیمادگہ کلکے دیست اے۔ کہ ایشراہیر یائے سر مچاراں چوہما ہلکا ماں
 دہشتگ ات۔ ہمارنگا خون و حاک، انسانی لاشہ، بریگیں سرد اعضا ہانی جمپ و دمباں
 گوں وتی سوبے نقش اش کشینگ ات۔ بزگیں کاندیت پدالے دراہیں دل بریں
 ندارگانی در میانا گوازاں شت و تراشہ شطیں جنگانی، جنگ جاہاں در کرت۔ بغل
 جولے تما کھیں وراک پشت کپنگ۔ چراہاں دپارے وار تے۔ اودیماشت۔ بے
 دراہین راہا آرابانک گل کندے زہیراں بے وڑ کرتگ ات۔ ہالینڈا کہ سر بوت آئی
 وردن ہلاس بوتنت۔ آئی ہمشنگ ات کہ ہالینڈے مرد مالدار و سیرانت۔ آجوانیں
 کرستان ات۔ وتی دلا جزم ات۔ ایداں آہنچو آسودگ بیت۔ کہ وست پالیاے و شین
 ڈکا بوتگ ات۔ او خمار ویدگیں بانک گل کندے عشقے گرفتاری آوسر ات۔

آئی ایدال شہ شرشریں سراں پنڈگ لوٹات۔ بے کسا آراپچی نہ دات۔
 بلکہ ترسینت اش کہ اگن آئی اے عادت یلہ نہ دات۔ آراکارندہ برانت ہندی کن
 انت۔ تنا وہدے کہ آئی وتی روزی وت کنگلے ہنر ہیل نہ کرتہ۔

یکے مردمانی مزنیں مچکائی کے دیماد عواکنگات۔ یکے گھنٹے کے کسا سا
 خیرات کے نیکی و برکتانی بیانے کرت۔ مردمانے گوشت پہ خدائی راہا خیرات و
 صدقہ بہ دیئے۔ کاندیت وتی دلا گوشت بھیٹر ابجر۔ آئی سوال کرت، دستے دراج
 کرت پہ خیرات۔ واعظی آرازہر کنی چارت گوشتے۔ توادان پہ شریں کاریا چکر گائے۔
 آئی پسہ دات، ”بے مقصد ایچ کار نہ بیت۔ ہرچی الہا آخر کار پہ گہتر یاروت و سر بیت۔
 مناجند، منا گلینت اش، چہ گل کند اورش کرت۔ سپاہیانی گرزوار تنت۔ اونوں
 پمن ضروری انت کہ پہ وتی لاپاہہ پنڈیں۔ تانکہ پر آئی پوریاتے درپاچ مہ بیت۔
 اے دراہ ہما پیماوگی ات انت او بوت انت پہ ایشاں دوہمی راہ نیست ات۔“ واعظی
 چر آئی جست ”دوست مناجوش پر تئی خیالا پوپ حضرت عیسیٰؑ کے دژ من انت کہ
 نہ انت؟“ آئی جواب دات ”چروسر من اے اصل نہ ہشکتہ۔ بے اگن آہست انت
 یا نہ انت۔ منانان پہ ورگان نیست“ مرد زہر گپت او گوشتے ”تو نانانہ کرزے دررو
 بد معاش، بد نخت شہ منی دیمائل او پدا وتی سر و نیں شگلا منا پیش مہ دار“ واعظی کے
 لو گیا شہ بالا خانے طا قا چارت۔ کہ کسے گور آئی مرداحت و بلا انت او منگانہ انت۔ کہ
 پوپ حضرت عیسیٰؑ کے دژ من انت۔ آئی بز گے سرا پریں بالٹی کے خالی کرت۔.....
 اف خدایا۔ اے زالبولانی دینداری چوں زوراک انت۔

یک مردے کہ آئی نام ژاکوئی ات۔ کہ آراپادری آپ نہ درنزینگ ات او
 وتی دینا نیا رنگ ات۔ اونہ اے مرد پہ چوشیں رسمی دین ے مگا ہودناک ات۔ او آرا
 آباتی اش گوشت آئی دیست کہ آئی براتیار اے عزت کنگ بوگانت۔ آئی دلانہ
 سگ ات کہ آئی پیس دوپادیں، بے بازلیں، ساہدارے کہ وتی ساہار روح گوشت
 چوپہ بے وسی گت بختانی دیما بہ بیت۔ آئی ایشرا وتی جاگما برت۔ آرا ششت و پیک
 کرت، نان دات ویرے وارینت۔ دو کھدارے دات۔ آرا وتی کار خانما کارے
 دات کہ اودان ایرانی غالی گوپک بوت۔ کاندیت چو گنوکا آئی پاداں کپت و کوکارے
 کرت۔ ”ڈاکٹر پانگوس راست گوشت کہ اے دنیاے ہرچی پہ شتریں مقصدیا
 انت من تئی نیکی و سخاوتے ممتاز یربار آن۔ کہ توگوں من چو مہربانے۔ او آسیا ہن جبہ
 پوشیں مردو آئی جنا کہ گنداں کہ مناچوں رزواش کرت تو منی دل و چم پرو حالی
 ہنت۔“

دوہمی روچا کاندیت گردگاشت کہ آئی چم پہ فقیر یا کپت کہ آئی دراہیں
 جان دانگ و پیچ وڑات۔ جمے بے روک ات انت۔ پونزے سٹرینگ ات۔ دپے خشک
 ات۔ دنٹانے سیاہ ات انت۔ جبرے شہ نکادر کہت۔ کہو کہواپہ عزابے جھت اے او
 گوں بلغماں برے برے دنٹانے ہم گوں ات۔

کاندیت وئی استاد ڈاکٹر پانگلوسا گندیت

کاندیت ہما دوائیں کھدار کہ آنا بابتی ژا کوئی آراداتگ ات انت اے
 در سناکیں فقیر آرادات انت۔ ترے جوزه کم ات بزگی ے زیات ات۔ اے
 تر سناکیں ہڑوسکاوتی چما آراسک دانت۔ لہتیں گونڈلیں ہر سے رہت او آرا بغلے
 کرت۔ کاندیت شہ تر سپد کنزت ”افسوز“ اے بزگا آبزہ کارا گوشت ”تو وئی دوستیں
 پانگلوسا اوجہ نیارت؟“ ”من چہ ہشکرگاؤں؟ تو منی دوستیں استادے! آوش و
 وشدلیں ڈک تو یلہ داتہ پرچے؟ گل کند چوانت؟ جنکافی نیاموکیں گوہر! قدرتے
 شاہکار!“ کاندیت اے گپ یک گینا جت انت۔ پانگلوسا گوشت ”من سر میگوں و
 بز انوں، گپڑ گپڑا“۔ کاندیت ہما دمانا آرا آنا بابتی ے تبیلہا برت۔ آپ و تامے
 کرت۔ تہ پانگلوسا گہتر بوت۔ کاندیت چر آئی پُرس ات۔ ”گل کند چہ طور انت“۔
 ”گل کند مرت۔“ دوہیا جواب دات۔ کاندیت اے بدیں حال سگ ات نہ کرت۔

او ٹسٹ۔ آئی دوستا آتر نہیں سر کہ دپا پیٹنت ہو شا آورت کاندیت چم پچ کرت انت
 پہ افارے گوشت : گل کند مرّت ! اف۔ او شریں جہاں تہ کجاشتے ! بے آراچہ
 بوت ؟ نادور اہی ے چہ ات۔ چونہ انت کہ آئی دیست کہ منار آئی پتا پہ مُشت لگت شہ
 وتی لوگا کہ در کرت آدل درک بوت و مرّت۔“ پانگلوس جواب دات۔ ”لنا ! آئی
 لاپارا سپاہیاں درت۔ ساریا آواں تانکہ دلائش لوٹ ات گورائی وتی دیم اش سیاہ
 کرت۔ مز نیں نواب آوانی دیمادر اہت و جھکے عزتے رکینگ لوٹ ات۔ بے اے
 تاہاراں نوابے سر بورینت۔ بی بی بانک آرا ٹکر ٹکراش کرت۔ مز نیں بزگیں
 شاگرداش ہم آئی گمارے پیا گوشت۔ آڈولد ایں لوگ ! آئی یک ہشتے ہم سلامت
 نیشٹش۔ تبیلہ اش اشت انت اونا مرغ مالش پشت گہنت۔۔۔ بے ہر نہ روت
 مے سپاہیاں ہم بلغارانی جاگیر و جاگیر دارا گوں پنخو کرت کہ میداں گوں ماہیاں کتہ او
 ہیکاں گوں ارزاں۔۔۔“

اے حالانی گوشدارگ ہم پہ کاندیت گراں ات او آپدا ٹسٹ و بے سُد
 بوت۔ شریں ساہتیار ند کہ آئی سُد کرت تہ شہ وتی استاد ا جتے کرت کہ اے واقعہانی
 بوگ الہی ات۔ تہ ایشانی سبب و اثر چہ طور انت۔ اوپدا پانگلوس ے اے بزگیں زندا
 دور دیگ ے سبب و ت چہ انت۔ تہ استاد اجواب دات ”اے مہر انت، محبت انت،
 بنی آدمی ے سہڑینوک، کائناتے بر جاہ داروک زندگینانی ارواہ، نرم و نازر کیں
 مہر“ کاندیت گوں دے ارمانا گوشت ”من ایشرا زانین و ایشرا مار نیں۔ ہے مہر
 انت کہ دلانی بادشاہ انت، ارواحانی ساہ انت۔ اے داو پمن یک ہو سکے لنتانی بوت و

بس۔ او مزدیست لگت کہ منی گلکاں سگیت منی سر پر نہ بیت کہ چشمیں و شیں
 سببے ، بے سببائے پیسے ناوشیں اثرے بیاریت۔ ”پانگلوس آرا چو جواب دات ،
 ”او منی دوستیں کاندیت ترا پا قویات انت۔ مئے بانک ءے وش رنگیں باقی۔ بہائی
 بانکراں من جنتی لذت نوش کتاں۔ اونون جہندی سوچو کیس دانگ و ریشاں منا
 پرے حال کتہ۔ کہ منی جسم و جاں لڑاں انت۔ آرا ہمے نادر اہی گوں کپنگ ات۔ او
 بلکنہ ہمے نادر اہیا آرا کشتہ۔ پا قویا ہمے نادر اہی شہ عالمیں راہیا گوں کپت۔ او آئی ایشرا شہ
 ڈالیں باہیا چنگ ات۔ بانکارا اے سوغات فوجے بور سوار یاد اتگ او آرا اے ٹیکی شہ
 سردار یے جنوزا مار سینگ۔ بانکا ایشرا شہ بڈینیا چنگ ات بڈی ءے بڈا مللے کپنگ
 ات۔ کہ آئی پہ ناز انتی اے نادر اہی شہ کر سٹو فر کو لمبس ءے ہمارا ہاں زرنگ ات۔
 او شہ من اے نادر اہی پہ کسانہ روت۔ کہ من نون و ت مرگے ہناتاؤں۔“

”واجہ پانگلوس!“ کاندیت کو کار کرت ”اے چونیں حسب ونبے! چوتہ نہ
 انت کہ ایشی روتگانی بنزگ ماں شیطا نے چمگانت؟“۔ ”اصل نا!“ واجہ کارا پرہ
 دات ”اے پہ شتر تریں دنیا ہاں المی ایس جی ءے انت۔ آئی جندے جُزے۔ اگن
 کو لمبس امریکہ درمہ گہمتیں۔ آرا اے نادر اہی گوں نہ کپت۔ اے نادر اہیاں اے
 نسل او آرا اے زہر نہ دات۔ کہ اے زہر باز رنداں نسل ءے ودگا ہم داریت۔ او
 اے سبب، ماتیں قدر تے مستریں مرادانی دژ من انت۔ مارانا چاکلیٹ نصیبابوت او
 نہ چو کینال (۱)۔ تو ایشی ہم بچمد۔ کہ تاں روچے مروچی اے نادر اہی پے مہلو نکا
 ننت۔ پہ مئے ملکان انت۔ ترک، ہندی، پارسی، چینی، سیامی، جاپانی کس اے
 (۱)۔ اے جوانیں تیرنا کیں رنگے کہ شہ میکسیکو او وسطی امریکہ آرا گ بیت۔

نادراہی ئے ناما زانت۔ بے بچ و جھے نیست کہ آیشرا مہ زانت۔ صداں سال رند
 آیانی ہم باری کیت۔ چونا ہم اے باز دیماشتہ۔ فوجانی تھالے سک ماں پترتہ۔ کہ فوجی
 خانواد ہیں، وانند ہیں باڑھے سپاہیگ انت۔ او ملکانی تقدیر ہمایانی دستانت۔ من
 سدکوں کہ سی ہزارے لشکر کہ جنگ جاہاں پہ مڑاہ وکھیب جنگ دینت وپوراں بے
 لگاماں تاچنت۔ سی ہزاری دوائیں اُردانی، گیسٹ ہزار سیفلزے نادراہ بنت
 کاندیت گوشت ”تئی گپ وش انت۔ بے تئی ہلاج ہم المی انت۔ کہ تو دراہ بہ بے“
 پانگلوس گوشت من کیگادانکے نہ داریں۔ دوست! منی ہلاج چہ طور بوت کنت۔
 ایداں کس وتی تپا دگرارامفانہ دنت۔ پہ منی ہلاجاکے انت کہ وتی زراں زوال
 بجنت۔“

استادے اے حبراں کاندیت ئے دل دروہت۔ آشت وتی مہربانے
 پاداں کپت۔ دراہیں قصوے پہ دل بریں گیسارت واریں ایں چماں گورائی آورت۔
 آئی دل ہم موم بوت۔ ہمے بے دین ایں ژاکوئی پانگلوس وتی ہنداجاگہ دات۔ آئی
 ہلا بے کنائینت اودراہیں خرچ وت پُر کرت۔ پانگلوس وش بوت۔ آئی یک چمے و
 یک گوشے زوال بوت۔ بے آئی نویسگ و حساب زانتی ہما پیشے پیابے عیب اتنت۔
 آناہپتی ژاکوئی آرا وتی منشی جت۔ دو ماہا رند کہ آپہ سوداگریا لڑہاشت۔ آوتی
 دوائیں فلسفی گوں واماں گرلہا زرتنگوں۔

پانگلوس اے واجہ کارا ہم باور کنائینگ لوٹات۔ کہ ہرچی پہ گہتری و
 حیرانت۔ بے ژاکوئی گوشت چونہ انت۔ ”بنی آدما قدرتے داتگیں نعمتاناں کم و

باز لیگار کتہ۔ قدر تا آرا چو گر کا ودی نہ کتہ۔ بے آئی و ترا گر کے کتہ۔ خدایا آرا
 نہ آس گواریں تو پ داتگ ات او نہ تیر باریں تو پک، نہ گاڑ لینو کیس سنگیں۔ آہاں
 اے سلاہوت ٹاہینگ ات۔ و ترا کوئنت، کوشنت۔ گاجائیل کننت۔ او پاکیں زمین
 ئے ڈورا پلنت کن انت۔ ستو منداں نیز گار کن انت۔ آہانی ہستینہاں دوہمی
 از گارنت او ہے نا انصافیا انصاف گوشنت کہ بنی آدمے مستریں دغاننت، ناوش
 ترین ناشری انت“ یک چمیں ڈاکڑا گوشنت ”چومہ گوش۔ اے بوؤ کیس جبر انت۔
 اے ہرودہا بنت۔ ذاتی بد بختی سر جمیں جوانی ئے جوڑینوک انت۔ مردم ئے
 ذاتی بد بختی ہر چیکہ بوڈیت، کلانی گہتری ہمقد رگیش بیت“ آوتی ہے بحث و
 بلاں ایتنت۔ شہ چارمہ کنڈاں۔ آملسونیں سیاہیا مان شاننت۔ گر بابا را توپانا گیت
 کہ لزبن ئے بدن درایت او شریا گندگ بوت۔

طوفان، جہازے بڈگ، زمین جمب

گر بار اثر تگا پنچو پہ ناگیگی گپنگ ات۔ کہ مسافر اول سرا سر پد نہ بوت انت
 کہ اے چونیں ہلا ہوشی ایت۔ او جہاز پر چا چو لڈگا انت۔ کہ کسے نشت کنت ونہ
 اوشتات کنت۔ مسافرانی نیم چوزد گین ساہ دار اکپنگ اتنت۔ بے سدا انتت و سماش
 نہ یت۔ کہ موتے ساہتاں چو تیر کن انت۔ آہانی زکنا پیک جواب داتگ آ بے سدی
 و بے کماری ئے ہنچیں جہلا عییاں بڑیگ اتنت۔ کہ چودان ہچ توار، ہچ کوکار و ہچ
 فریات در نیاہگانت کہ پر اہاں ترس و ناتر س یک ات۔ ایند گہ نیم ئے کسا سا مسافر،
 فریاد و زاری کنگا ینت۔ دعا و درودے وانگا اتنت۔ جہازے گوانگریں گد درت و
 چنڈک چنڈک بوت انت۔ ایشانی مھیں دار ٹکر ٹکر بوت انت۔ بوجی ئے جند دو بہر
 بوت۔ ہر کس پہ راہے ات ہر کسی دستا ہرچی بوتے کرت کرتے۔ واگ ہچ کسے
 دستانہ انت اونہ کیادو ہمی کمک کرت۔ ہما نا پامیز چی نہ چی ئے کہ کنگ کرت آئی

کرت۔ آجہازے عرشے سرا ات۔ او مسافران دست کمک دیگات۔ کہ جانثوے
 چو گنوکا آہت آرادو دستے داتے۔ کہ مچھے سراکپ۔ بے شہ وتی جندے گنوکیں
 دوستیا آوت شہ جہازا سر پہ جملادی شت۔ آرا پر سکیں داراں داشت، آکونجان
 یوت۔ دل پیکیں ژاکوئی دور کنت۔ آرا رکینت۔ بے وت دریاے تماکیت۔ ہے
 جانثو آرا گندیت رکنیک وتی جاگما۔ چماں چست کنت آرانہ چاریت۔ کاندیت کیت
 چاریت۔ کہ آئی مہرباں شہ چولاں پہ دمانے در کیت او پدا بڈیت و گندگ نہ بیت۔
 آئی پدا کاندیت دور کنگ لوہیت۔ بے فلا سفر آرانلیت۔ او شہ وتی فلسفہا ثامت کنت۔
 کہ لڑمن نے۔ اے راہ ٹاہینگ یوتگ انت۔ کہ اے انا باہتز ہماں بہ بڈیت۔ آوتی
 قدر و تقدیرے عھتا ثامت کئے ترانا انگت دیما برگ لوہنت۔ کہ جہاز پروشت و
 بڈات۔ درساں زرا ایر برت مید پانگلوس، کاندیت و سنگدلیں جانثو۔ ہے جانثو
 کہ آئی رحم لیں ژاکوئی زرا دور داتگ ات۔ آئی اوژناکت و ترا کنار ہا سر کرت۔
 پانگلوس و کاندیت تحت گیا سر او ترا اوداں سر کرت۔
 آہانی جانا کمیں زکت اہت۔ آپاد اہت و دیم پہ لڑنار ہادگ یوتنت۔ گو شمش
 نوں کہ ماشہ اے بلا ہیں تو پانا رکیتگاں تہ شہ شدا ہم نہ مراں۔ دلا گو شمش مارا کمیں
 زر ہم گوں۔

وتی مہربان ایس ژاکوئی نے مرگا پہ دلوارگی گریواں آشہر اسر یوت انت۔
 کہ زمین آہانی پادانی چیرا لرزگا لگت۔ دریائے چول آزمانا سر یوت انت۔ کنار اہا
 اوشتا تکیں گراب توپانے آماج ات انت۔ درہک درہکا پر شمنت و بہر بہر یوت انت۔

اشکر و پرانی لبو کین آس چو لوڈا دمک و درگاں مانشا نگات بان و کوئیانی دیوال ڈلگات انت۔ آہانی چھت بنیادانی سر امانا ہگا انت او بنیاد تل گران انت۔ تباہی اے اے چہ ادر اہیں شہر ارا ماں پتا تگ ات۔ سی ہزار مرد و جن، چک و چو چک پیر و درنا ہے حاک و ہشتانی چیر ایگواہ بوت انت۔ او شہر ویراں بوت۔ کسے نہ یت کہ موتکے بیاریت۔ بے سنگد لیس و شو میں جانثو سیٹی جنان ات۔ او شہ ہے موت، موتک و بردبادی اے حاکاں پروت پرپاگے درگجگاں۔ سو گندورگاں۔ کہ ایداں پر آئی چی اے ناچی اے الماد رکیت۔ پانگلوس جست کرت ”بربادی اے اے تیں درانگازی اے سبب چہ بوت کنت؟“ کاندیت کور کار کرت و گوشے ”ہمیش انت روز قیامت۔ دنیا اے آخری روج آخرت ہمیش انت مے دیا اوشتا تگ۔“

بے جانثوارا کسی کمارے بر نیست۔ پر شگیں بانڈامانی ہشتاں لیٹینیت، مردگانی ہڈاں سرینیت۔ موتانہ ترسیت۔ زندے اسباباں پٹیت۔ لہتیں قرش درگجیت۔ ایشاں وتی پدواسٹیت۔ کیفاں نوش کنت۔ و تاند ہوش کنت۔ واب روت۔ نشہ پروشیت۔ جاہ جنت۔ پر شگیں بانڈامانی تھا جوانیں خبر زور و کیس جنکے آرا راضی کنت و بہایا ہے دنت۔ مردگ و مردکانی انبو ہے نیا ماوتی کارا شرکنت۔ کہ فلسفی پانگلوس و ترا داشت نہ کنت۔ آرا زنجکا گپت و چحیت و گوشت ”منی دوست اے شریں کارے نہ انت۔ تو روز میں اے منیتگین لیکھاں پروشگائے اے ر دیں و ہدے تو پہوت درچنگ“ اے مردکا جواب دات ”لعت انت۔ برو غرق بو ہماگو۔ من جانثوئیاں۔ باطاویاے مردمیاں، من چارنداں جاپانے زری سفر کرتے۔ او

ہر چاریں رنداں دور بالاٹھکے مناسز ایتہ، تئی راست انت تئی سرگوں راستا کپتہ۔ من
ہما مردموں کہ آئی آفاقی روز مینی لیجہ در گوازیٹنگ انت۔“ (۱)

کاندیتا پر شنگیں ڈوکانی یک دو ٹکرماں اتکہ و آئی سر ٹپی انت۔ پانگوسا
گوشت ”مناکس شراب و کمیں تیل ہیار بدے کہ من نوں مرگی اوں۔“ ”زلزلہ
نو کین جی ے نہ انت“ پانگوس جواب ترینت۔ ”پاری امریکا ے شہر لیما ہم ہمے پیا
لرزت وزمین جمب آہت۔ ہمے سبب انت۔ اوہمے اثر انت۔ شہ لیما ہاتاں لربنا گو
کرتے دراجیں زیر مینی رگے اتکہ۔ اے جاگہار پرے حال کرتہ۔“

”چو اصل بوت نہ کنت“ کاندیت پہ دلواری درائینت ”بلے پہ خدا یگی،
کمیں تیل او کمیں شراب“ بلے فلاسفر آئی گوش نہ داشت و پسوے دات ”تو چون
گوشے اے بوت نہ کنت۔ من گو شین اے ثابت انت۔“

کاندیت ٹست و یہوش بوت۔ گڈا پانگوس شت و شہ نزکیں چمگیا پر آئی
ترمپے آپ اورت۔

دوہمی روچا کپاں ولیناں، آواں پہ و تا کمیں ورگ درگہت، ورگار ندیودش
کرت و بدنا سہش آہت۔ نوں آہاں گوں اندگہ مردماں ہوریا کار کرت۔ زندہ
مانگیں مردماناں در کرت اور کاست۔ ہمار کا سنگیں مردماں آہاناں نان و ورگ دات۔
بلے موت و موتکے غمانی تھا اے جور اتاں کہ ہر کسی گٹا ایر روگاتاں۔ آوتی نانا گوں
وتی ارساں تر کرت انت۔ بلے جانگوس آواں تسلہ دات۔ ہرچی کہ یوگی ات آ

(۱)۔ ماں ہالینڈا پہ جاپانے زری سفر جانواتاں ہر وار صلیب ے سراو شتاریک بوت۔
اوپہ لپارا شت اش کرتہ۔ باز گوشت جاپانی کہ ہالینڈا پہ پاپارا اہنگ نیت آہاں چو شش کنائیہ۔

نوں بو تہ شتہ۔ آئی گوشت۔ ”ہرچی کہ بیت آپہ گھڑیا انت۔ اگن لڑہتا۔ آس گواریں کوہے ہست انت۔ آدوہی جاگھیا بوت نہ کنت۔ ہرچی ہمودا انت۔ کہ اوداں ہست انت۔ کہ دراہوتی جاہلہر حق انت۔“

یک مند ریں سیاہ چکیں مردے کہ مذہبی جاسوسی کئے کرت کہ آئی کشا اوشتوک ات۔ گپے ہنا کرت او گوشتے ”پنجو درانت کہ اے واجہ کارہند اتی گناہے سرا ایمان نیارتہ۔ اگن اے حبر کہ ہرچی پہ گھڑی بیت۔ گڈانہ گناہ مانیت اونہ سزا پست کپیت ”مرداوتی اے حبر پہ وش روئی کرت انت اوپانگلوس چر آئی وزیات پہ وش روئی گوشت ”واجہ منا پھل کن، اگن چوش انت تو گناہ او سزا دوئیں ہم الماشر ترین جمانانی بہر اکپنگ انت۔“ سرکاری کارند ہادر اینت ”گڈالے واجہ آزاتیں رضائے دراہند کنت ”سرکار منا پھل کن!“ پانگلوس گوشت ”آزاتیں رضاگوں پھکیں ضرورتا یک بوت کنت، چیا کہ اے ہم الم انت کہ ما آزات ایں۔ او آخر کار اچ سرا گیشینتگیں رضا۔۔۔۔“ پانگلوس وتی حبر تاں ہدا گوشنگ ات۔ کہ جاسوسا وتی اردلیار اپہ سر اشارہ کرت۔ کہ آپرائی شہ چاگلیا شراب ماں قد حاماں کنگا لحت۔

پہ زمین جمبانی دارگا، گناہ گارانی زندگا سوچک

زمین جمبازین ے سے بہر تباہ کرتگ ات۔ ملک ے زانوگرو داناہاں پہ
تھکیں سہ یکے بر جاہ دارگا و ملک ے سر جمیں بربادی ے دسمپانیاوتی گرانیں سر یکجا
کرت انت۔ تو مہلو نکار الو تودانی (۱) ے مذہبی رسے پداہناکھے فتوا نش دات۔ کو نمبر
یوینورشی ے مفتی فتویٰ دات۔ کہ کروے زندگیں مردمانی لبوکیں آسانی سرا،
سوچک عبرتاکیں ندارگے دی است انت۔ اووشیں مستاگے، کہ چر آئی رند مردم
گناہاں تر سنت۔ اوشر شہ اے پیس آفتاں رکیت کہ زمین کہ گناہ گارانی پیگ و
پہنکیں گوشگاں چونشیت اوہڑانی پراں چومجار یاوتی انیچگا لگاشیت آئی قرمانی
شدوئن تاں آخرت ترہیت۔ اوپدا آرا شدے ازراں اوٹے مرگی دوارنہ گرانٹ۔

پہ ایمان ے عمل ے ”عمل در آمد“ کنگا آہاں بسکیانی مردے دست کپت
کہ آئی ہما زالبو لاگوں سور کرتگ کہ آئی آرا و دیٹگ۔ او دوہدنگالی ہم پہ ”عمل
گزاری“ جوانیں گرانڈ اتنت۔ کہ آہاں مرغے ورگا سر سورے گوشت چگل داتگ
ات۔ (۲) ایشان ورنند آہاں ڈاکٹریا نگلوس وکاندیت دوہینال برت۔ تترہند کرت انت

(۱)۔ پرکھل زبانا لیشی مانا۔ ”ایمان ے عمل“۔ اوہے عمل پہ آزاد فکر اس آتش لہ ایم لہات۔ بے یاہو آہاں نہ رکیت۔

(۲)۔ بڑاں اے دلا یسودی ات انت۔

وسارت و تھاریں جتا جتا میں کدوانی تہا دوردات انت۔ ڈاکٹر پہ گشتا نکا او شاگرد پہ
گشتا نکے دل کشیں گوشدار گا۔ ہفت گتیا رند دو بینا نش در کرت۔ آہاں سا بر نیتو (۱)
پوشائینگ بوتگ ات۔ او کا گدی کلاہش سر ادینگ بو محنت۔ کاندیت ے جاگ و
کلاہ ے سر المبو کین آس شہ سرا جہلا بخش کنگ بوتگ ات۔ اود یہانی بُت کہ آہاں
چانکر و دمب پر نہ ات۔ بے ڈاکٹر پانگلوس ے دیہاں چانکر و دم پر ات او آسانی لمب
جہلاتاں سر ات انت۔ رندا اے در سانا پد ورنداش کرت او ہما میدانا بُرت۔ کہ
اوداں گناہ گاراں مردمانی مچی ے دیما سزا دینگ بیت۔ شہ ایمان ے عملا سر پادری
ترسنا کیں و غطے کرت۔ سورے گوشت نہ وروکنا آسے انگریانی گر کا سٹینگ بوت پہ
برجگا۔ و عطا اور ند ساز و ز سملانی رسم بنا بوت۔ پانگلوس دارا بالا کشگ بوت۔
کاندیت تاں آخر شلاخ ورگات۔ ز سمل بند بوت۔ آئی جان چٹ ات۔ اے ایمانی
عمل ے چد و ساری دود نہ بوت۔ کہ ایداں گناہ گاراں دارا بخش انت یا شلاخ بہ جن
انت۔ بے ہمے روچے چند اپد اور سنا کیں زمین چند ے اہت۔

کاندیت شہ تر سا ہنگریگ ات۔ شہ جانے درد انیم تو سکوات حون چو
گرات۔ او چو گہری تپے نادر اہا لر زینگات۔ گوں و تا گوشے : ”ہمیش انت ممکنین
دگنیباہانی شرت ترین؟ اگن ایش شرت ترین انت تہ گندہ تریں کجام انت۔ مناوا شلاخ
جت۔ پروا نیست، منا بلغاراں ہم شلاخ جنگ ات۔ بے منی دوستیں استاد
پانگلوس، مسترین فلسفی! ترا منی دیما دور ابالا نش کش ات۔ من نزائیں تئی گناہ چہ

(۱)۔ اے زرد رنگیں پوشاکے، کہ گناہ گاراشہ سوچا ساری پر کنگ بیت۔

ات۔ او منی ہمدرد انا بہتیز! مردمانی شرتریں۔ تو زرے جملہ انجیانی تھا چیا گار بوتے۔
 اے ہم ضروری ات او ماہاشہ تا جگ ترین کت بانک گل کند! شر رنگیں جنکانی نیا
 موکیں گوہر قیمتی! پر تو ہم ضروری ات کہ آناہار تئی لاپاچاک بدیاں!
 آئی پہ کلمے پاد اٹک کت۔ شلاخے وار تگ اتنت۔ و غطے اشکگ ات، پہل
 اش کرت و خشتاش۔ کہ پیر زالے اٹک و آراٹوہیتے۔ گوشے ”منی چ ہمتا کن، منی
 رندا بیا۔“

۷

پیر زال کاندیتا زیمیاں لوجیت او آوراہ بیت

کاندیتا زے دل نہ کرت۔ بے پیر زال زے رند و بوت۔ زالا آراکڈو کیٹے تھا
 بُرت۔ تاسکے ملے دات۔ کہ وتی جانا بلو جیت۔ آپ و تائے ہم پہ ورگادات۔ پھک و
 سلائیں نپا دو تختے پہ و سکا پیش داشت۔ تختے کشا پچانی جوڑ ہے ہم ایرت۔ گوشتے ”بور
 ہوش، بوسپ“ پدا دعا خیرے ٹرت و گوشتے ”ترائے بانک آتو شاہر کات۔ (۱) او
 مئے پیر و مرشد وتی گھما بہ دارنت، من باند اپدی کائیں“ کاندیتا انگت حیران و
 ہیکہ ات کہ آچہ گند گانت۔ اے دراہیں ڈک و جبال او نون اے پیریں زالے
 چشمیں مہربانی و سخاوت۔ پرے متاں آئی دتے چنگ لوٹ اتنت۔ ”منی دستامہ
 چک“ پیر زالا گوشت۔ ”من باند اپد اکائیں۔ اے ملما و ترا چرپ کن۔ بور و بوسپ“۔
 کاندیتا اے دراہیں بد بختی دلا نہ برنگ اتنت۔ بے نانے وارت و
 ویت۔ دوہمی روچا پیر زال پر آئی ارندہ کاریت۔ آئی پشٹا چاریت۔ او نو کیس ملے وت
 (۱)۔ اے بائیں جنیں زگے شہ دارا ترا عظیم تے انت کہ ماں میڈرڈا سمجھ۔ مردمانی سدک انت کہ ہر سال عیدے روچا کریت

آئی پٹا کوجیت۔ رندا پر آئی سبارگ و شام ہم کاریت۔ کاندیت ہر رنداں آرا
 جست کنت۔ ”تو کئے ایت؟ کئے تئی دلارا ایھدر مٹری داتہ؟ من تئی منتاں چو
 بجرین؟“ بے زالکوانچ نہ گوشت۔ ایند کہ نیگا ہاکہ آہت آرا شام گون نہ یت۔ گوشتے
 ”ہیا گوں من۔ بے بچ نہ گوشتے۔“ آراد ستا کپیت اودو فرلانگے کسا سا ملکانی وڈگارانی
 تماروت۔ اوداں آیک و تنیا نین گیا سربنت۔ اے گے چپ و چاگردا باغ انت و
 جو تچکا انت۔ آکسانیں درواز گامحیت۔ یکے ایشرا بُسحیت۔ زالکو کاندیتا شہ چیریں
 پدیکاں بارت و بانکیئے سہر اما گچگیں اطا قاسر کنت۔ اوزری گواپیں آبریشمی پوشیں
 صوفیے سرانندار بنیت و درکیت۔ درواز گامد کنت و کلّیت و روت۔ کاندیت دلا
 گوشت من و ابے گند گاؤں۔ او حیا لے کرت۔ آئی تیو گین زندنا شریں و ابے بوت۔
 بے ہے وش چاڑیں و ابے۔

دما نیارند پیر زال پدا تک، آراسر و قدیں شاہی بالادیں ملی ملی گون ات
 کہ چوہید الرزگات۔ پیر زال آراد ستا کپنگ و پہ کلمے شہ کچکا داشتگ ات۔ بانکارا تریپو
 شناکیں گوہر قیمتی، ہیرا و جواہر گور ات اودیے ماں پوشنگ ات۔ پیر زال کاندیتا
 گوشت۔ ماں پوشادور کن۔ ورنادیماروت و مانپوشاپہ لرز و کین دستے دور کنت۔ ماہیں
 دیما گندیت۔ حیران و ہبجہ بیت کہ چوشیں ساتے آئی نصیبا۔ باورے نہ کنت۔ دلا
 گوشت اے ملی ملی گل کندے سرے مع انت یاں آئی جاڑیں گمار انت۔ اے بانک نہ
 آئی مٹکل ات ونہ آئی جاڑیں گمار ات۔ اے ہمائی جند ات کہ آئے گند گات۔ تونی
 روت۔ دانکے شہ دپا در کرت نہ کنت۔ آئی پاداں کپیت۔ گل کند و ترا صوفیے سرا

دور دنت۔ پیر ازال آہانی سرا و شبو کین زباد در نریت۔ تہ آبود کن انت۔ تران
کمنت۔ بلے نہ لوز مانا دار انت اونہ گپت پہ رد و بند انت۔ جست و جواب پول و پسرہ،
بسک و ہڑوسک۔ گریوک و گیسارت، جبرا نیلنت کہ یکے دگر ار اوتی حالاں
بدینت۔

دل ٹھہرے تو درد سنائیں
درد تھمے تو بات کریں

پیر زال گوشت۔ ”گریوگ و کوکاراں بل اے“۔ دراہت شت او آیاناں دو پہ دوا
اشتے۔ ”ہاں! اے توئے!“ کاندیت پہ نابوری بانکارا جست کرت۔ ”تو زندگ اے
او تراپدا پر تگلا گند گاؤں۔ بزاں آہاں گوں تووتی دیم سیاہ نہ کرت۔ فلا سفر یا نگاوس منا
گوشتگ کہ آہاں تئی لاپ ہم در تگ ات آئی اے دراہن حال پکا یاد اتنت۔“ ”ہو
آئی راست گوشتہ“ ماہ رنگیں گل کند در اینت ”گور من اے ہر دوئیں ناروائی بو تگ
انت۔ بلے مردم اے ہمیں ٹپاں برے برے دربارت و زندگ بیت۔“ ”بلے تئی پت
و تئی مات ہم کوشتگ بو تگ اتنت، اگن نا؟“ ”اے راست انت“ کاندیت
ہوڑسکت و گوشتے۔ ”او تئی برات؟“ ”منی برات ہم کوشتگ بوت“ او پہ چونی تو
منا اے جاہا آراینٹ؟“ ”من ترا دراہیں حالاں دئیں۔“ بانکا جبر ترینت ”بلے
سارایا تو حالاں دے۔ کہ تئی ہماکیں معصومی بو سگ کہ تو منا گپت او آئی بدل منی
پتے لگت بوت انت تئی پٹے زیلا۔ تراشہ ڈکا گلینت اش۔ شود و رند گوں تو چہ گوستہ
مناؤس۔“

کاندیت آئی حبر چو در گوشیں غلاما زرت۔ آئی وتی بے واکی نہ چارت۔
 نزوریں توار دلانیارت۔ پشت کر زے درد و دورے نہ مارت انت زبانی لرزگ و
 دلے درہنگان آرانہ داشت۔ شہ جتائی ے رو چا بگر تان روچے مروچی کہ آئی سرا
 گوستگ آرا یک پہ یکا چونوک دانکاں بیان کرت۔ گل کندے چم پر و حالی بوت
 انت۔ آزمانے سبزیں گبندار اچارت وزارہ کرت۔ نیکیں انا باہتیز و پانگلوس ے مرگاں
 آرا موتکی کرت۔ پد لبانک وتی داستان بنا کرت۔ تہ کاندیت آئی لوز لوز گوش داشت و
 ایر برت ماں دلے گوشاں وتی چمے پنچوسک دانت کہ گوشے چم آرا ایر بر گانت۔

۸

گل کندے قصہ

من وتی نر میں نپاداں واپ اتوں۔ آزمانے دلا پاداہت۔ کہ شو میں
 بلغاراں دیم بدنت۔ ماں تندغ تھیں تنق دانکے بولکی نماہ داریں ماڑیا۔ ایشاں منی
 پت و منی برات ہلار کرت انت۔ او منی ماتش ہجل ہجل کرت۔ من اے خونا کین
 رستری ناہودگی سحت نہ کرت ویہوش بوتوں۔ بلا ہیں شش فش درا جیں بلغاریا منا
 پہ بے سدی کہ دیست۔ آئی منی سراو ترا جو کینت۔ منی جنیں زگئی بے یورینگا دستے
 دور دات۔ نہ من سڈ کرت۔ فریات کرت۔ و ترا چیلینت۔ آراگٹ پھت۔ چانکر
 پھت۔ من ناہاریں بلغارے چم در کنگ لوٹ اتاں۔ من سئی نہ اتوں۔ کہ منی پت
 بے لوگے تہا ہرچی کہ بو گانت۔ آکھنیں رے انت۔ اے ناہارا منا چیں کشاکارچے
 جت۔ کہ آئی نشان اٹکھت ہست انت۔۔۔ ”افسوز! من ایشرا دیست کنیں“ نابلدیں
 کاندیت پہ ارمانے گوشت۔ ”ہو تو ایشرا گندے“ گل کند گوشت۔ ”بے قصہاد یما
 برین۔“ ”ہودیمابرو“ کاندیت درا ینت۔

آئی قصہ اوتا ک کش ات او آرادیم اچوش گوپتے : ”بلغار کپٹن ے تہا
 آہت۔ آئی دیست کہ من حون وچو کروں سپاہیار ابوڑیانہ وارت۔ آئی یمگا اصل
 د لگوش نہ بوت آمنا وینگات کپٹن زہر بوت کہ اے ناہارا آئی عزت نہ کرت۔ تو آ
 منی سربرا جو کم ات کہ آرا سکتے۔ آئی منی پٹار اہلم وپٹی کناینت۔ او منا جنگی ہدی
 ے کرت ووتی کوٹھیا برت۔ من آئی پچشت انت پر آئی نان ونا رشت کرت۔ آئی
 منادوست کرت۔ من ایشی منین۔ او چریشی ہم انکاری نہ اول کہ وش بندیں ورنہ ہے
 ات۔ رنگے سرو اسپیت ات او جانے نرم وپر گوشت ات۔ بے گپ وجر اچو بہوشا
 ات فلسفی پانگوس کہ آرا سبق نہ دا تگ ات۔ سے چار ماہار نذرے ٹٹ اتاں دلے
 شہ منا ہم پربوت۔ منا پہ یہود سیا بہا کرتے۔ کہ نامے ڈون عیسا خرات۔ آئی ہالینڈو
 پر تگلا سوداگری کرت۔ او جنین چو گنو کا دوست داشتنت۔ اے یہودی من گنو ک
 ات او گوں من لچھت۔ بے تنے وہدی مناوتی ے کرت نہ کر تگ ات۔ من آئی
 دیم شہ بلغار سپاہیا گہتر داشتگ ات۔ عزت داریں مرد میار ایک رنداں پہ زور وچو
 واب پر ما یگ بوت کنت۔ بے آئی ورنند گورائی دو بر چوش نہ بیت۔ کہ آئی پاکیزگی محکم
 تربیت۔ یہودی منا پہ رما کنگا اے لوگے تہا آور تہ کہ تو ے کند گالے۔ چدوسری
 من گوشتگ ات کہ شہ مے تاغ تھن تغ خانکے جاگما شر تریں نیست بے من
 ردا توں۔ نون من زانیں۔

مفتی اعظم اکیے روچے منا مزنین عبادت جاہا دیست۔ عجمے سک دات و منا
 چار اتے پہ ہدوک۔ او پمن نفرے دیم دات و گوشتے کہ گوں تو منا بازیں خفیہ ایں

گپ و تران کنگی انت۔ منا آئی مھلا بر تش۔ من آراوتی حسب ونجے حال دانت آئی
منار گوشت کہ اے پر تنی بیس ہڈی ایس خانوادہیا مزنیں عیہ کہ تو اسرا ئیلی سود
گر ار اگوں بہ بے۔ آئی ڈون عیسا خرا مردم بر کرت و گوشتے کہ آمنا یلہ بدنت پہ
مزنیں مفتیا۔ ڈون عیسا خر کہ آدر بارے ہکارات و با اثریں مردے ات۔ آئی گپے نہ
زرت۔ مفتی آرا او تودانی ءے پاترپ دات۔ آخر بڑگیں یہودی ترست و گور آئی
سودائے کرتے۔ کہ آئی روا اے جا کہ او من ہر دوہے دوئیں واجکارانی ہوریں مال
باں یہودی دوشے، چار شے او سباط ءے روچاں کیت۔ او ہفکے ایند کہ روچ مفتی ءے
ہنت۔ اے معاہدہ شش ماہ انت کہ روگانت۔ بے یہہ جھیر نہ بوت۔ ایٹی فیصلہ تنے
وہدی نہ بوت کہ شے ویک شے ءے میانے شب کہنیں قانودیک انت یا نوکیل ءے من
تنی وہدی ہر دوکاں دست نہ دات۔ او منی خیالا ہر دوک گوں من مہر کنگانت۔

”زمین جمب ءے تر سنا کی ءے تاچینگ او منی یہودیارا ترسینگ دوئیں پہ
مفتی اعظم اگر انیس جہر ہنت۔ آئی فیصلہ کرت کہ یک او تودانی پدا یک وارے دارگ
بہ بیت۔ آمناعت عشت او اے شادہانی تہالوٹا ہنت۔ مناشریں جاہیا نندار ہنٹش۔
لی ملی و بانکانش دعا و کوش ءے (سوچک ءے) نیاما آپ و تاش کرت۔ پہ راستی من
دوئیں یہودی اور استیں بسکایاں کہ دیستن کہ زندگا آسے تہا سوچکا انت سک پرد
بو توں او ترستوں۔ او در ہگا لگت اتوں۔ بے منی چماں باور نہ کرت۔ کہ من
مردے دیست آسانیریمو پو شوک انت کا گدی کلا ہے آئی سرانت۔ آدم پانگلوس
ءے چہر کا جنت۔ من وتی چم لگا شنت۔ شریا چارات۔ آرا دیستوں کہ پاہوان گٹ گیر

بوت۔ من تست اولں پدا کہ من سد کرت۔ ترا جاندار ادیست۔ کہ در اہیں چچ اش
 کشینگ اتنت۔ من شہ تر سادر ہگا لگت اتوں۔ منی جانے بندہ ہد اسوچک ہنا کرت۔
 در دو دوراں منابے حال کرت۔ نایتی ے تہار یا مان شانت۔ بے منی چم تئی جانا
 سک ات انت۔ منا ترا پہ راستی گو شین کہ تئی رنگ شہ بلغاری کپٹن ے رنگا سہرو
 اسپت ترا ات او تئی گوشت و حون چہ آئی سلامت ترا۔ بے تئی ناگیگیں حالتا منی
 در اہیں جوزہ چیر ترینغت او منی جند اش ایر برت۔ من کو کار کنگ لوٹ ات۔ او
 گوٹک لوٹ ات کہ ناہاراں بد ارے وتی شلا خان، بس کن ات لٹانی اے گوار شا۔ بے
 منی زبان گنگ ات یا منی جبر در نیاہت۔ آیاں وتی دے تبا ترا لٹ دات ویک
 کراشت انت۔ گڈا من وتی دلا گوشت۔ کہ منی دوستیں کاندیت او دانا میں پانگلوس
 ایدان لڑنا چہ لوٹ انت۔ یک پہ صد شلا خے ور گا در ہی پہ پاہوے روگا۔ اوہا مفتی
 ے حکما کہ من آئی دوستیں کاڑوں۔؟ آگن چوش انت تہ پانگلوس منامد امتہ اوگوں
 من ظلمے کتہ۔ کہ مارا سبق ے دات کہ ہرچی کہ بیت آپہ گھڑی انت۔ من پہ وت نہ
 اتوں۔ زانتوں کہ مرتکوں کہ زندگوں۔ تستوں و بودوں کرت۔ منی سرے مازگ
 چہ گات۔ من چہ قدر کشت و شمار دیستگ ات۔ منی عاریفیں پت، منی مکہیں مات
 اوہگوں برات ناہارین بلغاراں منی دیماز حمانی زہاں دات انت و ٹکر ٹکر کرت انت۔
 او آثار وائیں بلغار سپاہی کہ منا وتی پلیستی ے ہر جانے دات۔ او کار چے آٹپ کہ
 دراہ منی دلا کارچ انت منی مولدی، منی باقی گری او منی بلغار کپٹن، کجام گھنیں پٹا
 کدیناں او کجام ہازگیں پٹا مل کناں۔ پلیتیں ڈون عیساخر، زور اکیں مفتی، ایشاں چون

کنان۔ ڈاکٹر پانگلوں نے پاہو اچوں بگندوں، او خدا پہ من بزرگ کن نے دغا یا چوں
 گوشداروں کہ ہمے وہداں ترا شلاخ آں ماں بستگ اش او آیاتاں چو کنا۔ کہ من ترا
 پردگے پشٹا چکے دات او آتئی دیدے گڈی دمان ات۔ من خدائی منت گپت کہ آئی
 ترالے قدر ڈک و جنجالاں رند پدا پمن دیم دات۔ من وتی پیر زالارا حکم دات۔ کہ
 ترابساڑیت۔ اوزوت نیاہاریت۔ آئی منی حکم شریا پیلہ کتہ۔ من تئی دیدے وشینانی
 کیف دوار چشنگ انت۔ تئی وشیں توار ایدا اشکوگاؤں۔ اوگوں تو پداہم مجلس اوں،
 چونیں نیمرانیں وشیں ساہت انت۔ کہ دوہر پما آہنگ انت۔ من زانیں تو سک
 شد گیے، مناوشد گپتہ۔۔۔ شام تیار انت دستا جمل کن!“۔

آہاں نان وارت۔ پداشت و صوفہانی سراوتی وتی جاگمانشت انت۔ کہ واڑہ
 ڈون عیساخر پترت۔ آکوگے دوئیں واجھاں شہ کیے انت۔ مروچی سباطے روج
 انت۔ آوتی حقانی نوشجانی وناز رکیں مہرانی درانگا زگا آہتہ۔

گل کند، کاندیت، مفتی ویہودی ءے قصہ

یہودیانی بابل ءے ہدی گری ءے روچاں بگر تاروچے مروچی ہے عیساخر
عبرانیانی تھا زہر اور ترین مردے سنت کہ اسرائیلاں دیستہ ”اے کئے انت؟“ مرد
زہر گپت۔ ”گیلیلی ءے منڈ! آژنڈیس مفتی بس نہ سنت۔ اے بد معاش ہم گوں من
شریدار بہ بیت۔“ وتی جہیائے در کرت او کاندیت ءے سر اورے کرت نہ زانے
کہ آئی دژ من ہم سلاہ داریت۔ یہودیارا اے خنجر ہر وہداں لانا کانت۔ بے مئے
خانوادہین ویستپالیاں اپیر زال گوں گداں جوانیں شیرازی لڑے ہم داتگ ات۔ آئی
وتی زحم کشت۔ او جہودار ایک زد کرت۔ آچو پونا لیٹ گپت و ماہ رنگیں گل کندے
پادانی دیما شکون بوت۔ بانکا فریاتے جت ”پاکیں جنیں زہگ، مدت! ماوا گاروتاں۔
مئے چہ بیت؟ منی کو ٹھی ءے تما مردے کو شک بوت۔ اگن پولیس آہت۔ مادراہ
شکلاں۔“ ”اگن پانگلوس آہاں پاہومہ داتیں۔“ کاندیت گوشت ”آئی اے گرانیں

ساہتا مارا جوانیں سو جے داتگ ات۔ نون آنہ انت۔ باریں پیر زالا جست کنیں چہ
 گوشت۔ آشریں کانڈیلیں زالے ات۔ دنیاے دیسنگ ات۔ آہاں ہمے گڑو منجا
 اتنت۔ کہ دگہ کسانیں درواز گے پچ بخت۔ نیم شپار اسا ہتے گو سنگ ات۔ او یخشے
 شروع بو تگ ات۔ اے روج مز نیں مفتی ئے روج ات۔ آتا پتریت۔ کاندیتا
 گندیت۔ ہمار دمارا کہ آئی شلاخ جنا یینگ ، ہائی دستاز حے ترپگانہ۔ مردے
 مرتہ۔ شکون دیمائی کپتہ۔ گل کند ملور انت و پیر زال سر و سو جانہ۔ ہمے دمان ات۔
 کہ کاندیت ئے اروا آئی رثرنار اسوج دات۔ اگن اے پاکین مردا یکیار اتوار
 پر جت۔ بزاں من ہما دمانا لبو کین آسانی باہوٹ ہیں او گو نمں ماہ رنگیں گل کند ہم
 گوں بیت۔ ایٹی مناچوں پہ بے رحمی شلاخ جنا یینگ۔ اے منی دژ من انت۔ من
 چونام یکے کشتہ۔ پہ دوہمی ئے کوشگا مناچہ بیت۔ آئی جبر راست ات پر آئی متا۔
 مفتی نزانت کہ چہ بختہ۔ آہبہ اوشتا تگ۔ کاندیت آرا موہ نہ دات کہ آجبر اسر پد بہ
 بیت۔ آئی یکدم کھینگیں زحم کار بست۔ آرا ہم کوشٹ۔ مرتگیں جہودے پھنادا چگل
 دات۔ ”شلباش! دوہمی لاشہ انت۔“ گل کند گوشت ”نوں پہ ما کس رحم نہ کنت۔ ما
 شہ راجا تاراج بوتال۔ تراچہ بخت۔ تو واخانودا ہیں ڈکیاودی بوتگے او گوں خانوادہاں
 ریمے۔ جہودے کوشٹے۔ اودمانیا رند چشیں مز نیں مذہبی سرے وار تے۔“ منی
 دردا نگیں بانک ”کاندیت جواب دات۔“ ترا کہ مہرانی سوچ زورنت تو حدے
 آسے تہا سوچے۔ او اے مفتی کہ ترا مفتا شلاخان دنت۔ تو گڈاوت ووتی عمل ہے۔“
 - ۱۱۱ گوشت ”طبیہ تہا سے اند لسی اسپ بستگ انت۔ آہانی زین ولگام

ہمودا ایرانت۔ بہادر یں کاندیت تو بروایشان سنج کن۔ بانکے گور اپر نگالی طلا ہے
 بازمنت زرے ہم است، ہیرہ و مرگ ہم کم نہ ینت۔ مارا ہے دماناے جاہیلہ دیگ
 لومیت۔ من شریا سوار بوت نہ کنیں۔ یک گلیکا زینے سرانندیں۔ بے زوزو
 دریایاں دیم پہ کادیزا۔ اودے موسم شہ ہر جاہوش ترانت۔ او شپے سار تیا سفر سک
 وش انت۔ "کاندیت ہما دمانا بورانا سنج کرت۔ گل کند، پیر زال او آتاں سی میلایک
 کشاوراں تا چیناشت انت۔ پاکیں براتانی گلا کہ ماڑی چارت۔ آوہاں ہر سے ایں
 بور سوار سک دور در آہنگ اتاں۔ آہاں وتی مزنیں مفتی نماداریں چرچے تہا پہ
 شرپ قبر کرت۔ بے عیسا خرش گڑیے تہا دور دات۔

کاندیت۔ گل کند و پیر زال آوایینائے کسانکیں شہر اسر بوتگ ات انت۔
 کہ اے شہر سیر مورینائے کوہانی نیامانت۔ آمسافر خانما نشنگ و گپائیت۔

کاندیت۔ گل کند او پیر زال ءے کا دیزاپہ
عذابے رسگ و ماں آپی گر لباد بیمار وگ

”منی سرور و ہیرہ کئے زرتاں؟“ گل کند گریو انا جست کرت ”نون ماپہ
چہ زندگ بان؟ ماچوں کنان؟ پما کجام مفتی او کجام جہود کیت او مارادگہ زرو دولت
دنت؟“۔ ”افسوز!“ پیر زال گوشت ”من زانیں اے دراہ ہما فرا نسکن پادریا برتگ
انت۔ کہ آئی باداجوزے ہما مسافر خانہ داشتگ کہ ماہم زی ہموداداشت۔ خدا مکن
من مفتا کسار ابد نام بجنیں۔ بے آدور نداں مئے کمرہے تہا اتک او شتا و ساری در
آہت وشت۔“ کاندیت ہم افسوز کرت و گوشتے ”شریں چی دراہیں مردمانی تہا یک
پماہست انت۔ باید ہمیش ات کہ اے فرا نسکی پادری پرماہم چیزیکے ہشتیں۔ تاکہ ما
وتی مسافری جتیں۔ تی گورانون مچی نیست۔ منی ماہ رنگیں گل کند۔“ منی گورا
دانکے ہم نیست“ آئی گوشت ”نوں گڈاماچوں بجنال؟“ کاندیت سوال کرت۔
”بیائے یک اپے بہا کنال۔“ پیر زال اسوج دات۔ ”من ملی ملی ءے پشاندیں چوناہم

من یک گلکے سرانگھوں۔ اوما کادیز اسربان۔“

ہے مسافر خانے تہا کہ مذہبی نیکیں مرد یا ہم داشتگ ات۔ آئی اسپاراپہ
شریں قیعا زرت۔ کاندیت، گل کند، او پیر ڈال کوسنیا۔ چلاس اولیبر یکسا شہ گوزانا
کادیزا سروبتنت۔ اوداں آپلی گر لبانی میڑ ہے تیار بوگات۔ فوجی سپاہی ہم یکجا کنگ بوگا
انت۔ کہ فوجے تیار کنگ بہ بیت۔ تانکہ پیرا گوائے ژاسوئی پادریانا راستیں راہا
آرگ بہ میت کہ آہاں اوداں سا کر اغٹوئے شہرے نزیکے یک قبیلہ ہیار اسپین و
پر تگا۔ بادشاہانی خلا فایا غی کر تگ ات۔ کاندیت بلغارے فوجا بو تگ۔ آئی اے
نویکیں فوجے جرنیلے دیما بلغاری فوجے ڈرلے جوانیا پیش داشت کہ جرنیل
چر آئی شان، رفتار، ہنر، فخر و تیز یا پنخوش بوت کہ آئی آرافوجے پیادگیں کمپنیے
کمان دات۔ کاندیت نون فوجے کٹن انت۔ جہازا گوں بانک گل کند، پیر زالا سوار
انت۔ آئی دوار دلی انت۔ دو اند لسی آپے ہم گوں انت۔ کہ آپر تگالے مز نیں مفتی
ئے بو تگ انت۔

دراہین راہا۔ آہاں بزگیں پانگلوس ئے فلسفے سراجٹ و بل کرت۔ ”ما
نویکین دنیا یار وگاؤں“ کاندیت گوشت۔ ”بلا شک اودان ہرچی جوان و شر انت۔ بے
مردم اے حیرا ہم بزانت کہ مئے ملکانی تھا اخلاقی و جسمانی جاوہر شر نہ انت۔ اگن ما
آر اڈو باراں مئے ردی نہ انت۔“ ”تو مناسک دوست ئے۔ من پر تو گنوک اوں۔
منی دل پہ تنی مہراں زریت۔“ گل کند گوشت ”بے منی ارواح انگتہ شہ ترسا
لرزگانت۔ من چے نہ دیمتہ اوچے چے منی سرانگوستہ۔“ ”دراہ شہرہنت“

کاندیت درائنت۔ ”بھمہ نوکیں دنیائے اے زرشہ مئے یورپے زراں شر ترانت۔
 اے توار نہ کنت۔ لواشی چول چوسک جمل وبر نہ منت۔ گوات ہم پہ کہیے کشیت پہ
 راستی ہے نوکیں دنیا انت۔ کہ جہان ئے شر تریں دنیاں شہ یکے انت۔“ خدا
 مئے دے ارماناں پورا کنت ”گل کند گوشت۔“ بے من وتی جہانا پنچو غمگین و ملور
 بوتگوں۔ کہ منی دلا و ترا شہ ہر ایتا شہ۔“ پیر زالے دپ دارگ نہ بوت۔ آئی
 گوشت ”شما مفا ڈوبارے وزنگ جنے۔ افسوز، شگر کنے کہ شما منی پیس شومی و
 بد بختی نہ دیمتہ۔“ گل کندارا ہندگ آہت۔ پر آئی خیالا اے بزگیں زال
 راست نہ گوشکا انت۔ چر آئی ناوش تردگہ کئے بوت کنت۔ بانکا آرا گوشت ”منی
 شریں ملی ملی کو! اگن دوبلغارا تئی عزت لنتہ۔ اگن تئی لاپارادو کار چاچاک داتہ۔ اگن
 تئی دولوگش دور داتہ۔ اگن تئی دوپس اودوماس اش تئی دیما ہلار کرتہ او تئی دیما تئی دو
 دوست اش شلاخ جتہ۔ گڈا تئی دردوناوشی مستر و گیشتر انت۔ من زانیں تو چون شما
 دیماے۔ ایسرا ہم دل گوش کن کہ من نوبے ئے لوگا پیدا بوتگوں کہ آئی ہفتاد و
 دوپٹے حسب و نسب مال دپترال انت۔ من مولدی کرتہ و نان محتہ و نارشت
 گراستہ۔“ بانک جان!“ پیر زالا جواب دات ”تو نہ زانے من کئے اوں او کجا پیدا
 بوتگوں۔ من اگن ترا وتی پشتانی حسباید میں گڈا توگوں من چو تران نہ کئے چو کہ تو
 کنگائے۔ اوپدا تئی گیاں زورے“ اے جہراں گل کند او کاندیت ئے دلار اسرینت
 آہاں پیر زالا را گوشت بجوش توچہ گوشے۔ پیر زالا وتی قصہ چوش آورت۔

۱۱

پیرزائے قصہ

”منی چم ہچ بر چودر نگڑینگ سنت۔ او ٹیلگ اش چو سر نہ بو تگ سنت۔ نہ منی سر چونہ چندتہ۔ منی پونز ہم چو لونجان نہ بوتہ کہ منی زنونکاڈک بوارت۔ چودو سر من باتی ءے ہم نہ بوتگوں۔ من پوپ ار بن ایکس پالٹریٹائے شہزادی کیں جنگ اوں۔ تاں چار دہ سالہ من ہنچیل محلیے تہار سنگ اوں۔ کہ شے دراہیں جر من نولبانی ماڑی پر آئی قبیلہ ہم کسان اتنت۔ منی یک جوڑ ہے وزلہ ولیمتپالیہ ءے نیم پہ بہا گپت۔ من رسگوں رنگ نور حسن وزیبائی، شان و شہم۔ رُژن وزانت ءے وش باہندیں چاگردا۔ من مہرائی نوک بُریں ولباں گندگاتوں۔ من گورو گوداں کر تگ ات۔ او منی گور! اسپت، پُرو پُرو گوشت۔ چو ونس دی میڈیسی ءے گور اں ازم گراترا شگ اتنت۔ او منی چم، منی میتاچ، منی سیاہیں بروانک۔ منی چمانی تہا شاعر اں گوشت کہ روکیں اشکرانی روژنائی ہنچو بر مشاکیں کہ استالانی روژنائی آئی دیماداشت

نہ کن انت و نیم تہار ہنت۔ اے باتی کہ منی پوشاک اش گور اونت و در کرنت۔ آہاں
 کہ مناچار ات شہ منی بد نے دل کشیں جہل و برزیا و قدرتے دستے کشینگیں لیکانی دلا
 ویزیاں دم پہ وت بوتال۔ او مردیناں تمنا کرت کہ آہاں اے جنینانی جاہ بہ کہتیں۔
 ”منی سانگ گوں مساکارارائے شاہیں شہزاد گاہو تگ ات۔ چو شیں شریں
 شہزاد گ! منی پیا شہ رنگ و زیبا ات۔ کہ آراشہ وشی ووش رنگی گئے شہرشتگین
 آرتا خدایا تاہینگ ات۔ من پر آئی مہراں چوں گنوگا اتوں۔ اولی مہر عمر اپنچویت۔
 من آرا چو بتا پر ستش کرت او حب و واہگانی منگیراں رنگ و نورے جہانے
 سمبرینگ ات۔ عاروسے جن تیار ات۔ پہ مہمانان پنچیں مزنیں دعوتے تیار ات۔ کہ
 آہانی ورگانی قسم حسب انیاہنت۔ چدوساری چشمیں مزنیں عاروس۔ اے پیمیں شان و
 شادہ کسانہ دیسنگ ات۔ ہر جاوہر کجا۔ ناچ، صوت، زمسل، ڈرامہ گئے دیوان و مجلس
 اتنت۔ اسپ تاچی، مل گری و ہر پیمیں میچ بوگا اتنت۔ دراپن اٹلی گئے شاعران منی
 زیبائی و شہر رنگی گئے صوت پر بستگ اتنت۔ منی وشیانی معیرے نوبت آہگی انت کہ
 یک کھنیں زمانگے بانکیں زالے کہ آئی منی دشتار اگوں بو تگ ات۔ آراوتی لوگا مہمانی
 گئے کرت۔ ورگانی تہاز ہرے دات او منی مہریر ان بوت۔ او مادر اہ ویران بوتال۔
 منی مات نامرادی و ناہیتی گئے اے چاگرداشہ در روگ لوٹ ات۔ آرا گئیٹا گئے گورا
 شریں و آبادیں جاگیرے ہست ات۔ ماوتی بو جیگا سوار بوتال۔ ایشر اسینٹ پیڑے
 قربانجا ہے نقرئی نشاں پر ات۔ مئے جہازے سرازری ڈنگیارش کرت۔ او مئے
 سپاہیاں مئے دسمپانی وتی پیا کرت۔ پنچو کہ ہر پوپے سپاہی کن انت وتی سلاہش دور

دانت۔ ڈنگانی دیما سجدہا کپنت وڈنگانا عرض اش کرت۔ کہ آہاں بہ بخش انت۔
تاکہ آمر اکوئے ہمدن ئے آہاں وضو بکن انت او وئی گنہاں بشود انت۔

”ڈنگاں آوانی تچ کشت انت۔ او آہاں جو شادو الوچ کرت۔ آہاں امارا
درستان ہے پیالوچ کرت۔ منی ماتارا۔ مئے ملی ملی ایس بانکناں او منی جندارا۔ اے
واجہ کاران ہر کس ونا کس ئے تچ پنچو پہ کمارے در کرت انت۔ کہ مردم حیران
بوت۔ بے منادگہ یک کارے عجب معلوم بوت۔ کہ آواں وئی لٹک پنچل جاگہاں
سی دانت۔ کہ ہچ جنیں عام حالتاں اوداں سوچنے ہم ماں کنگانلیت۔ منا اے رسم
ناوڈ درا کرت۔ بے دانکہ مردم وئی ملک وڈیہاں درانہ شتہ آراباز رسم معلوم نہ
ہنت۔ پدا مناسما کپت کہ آہاں اے جاہ پٹ ات انت۔ کہ ایداں باریں مہرگے یا
ہیرائے کیا چیرتہ نہ دانت۔ اے کہنیں دستورے کہ مہذبین قوماں پہ وئی زری دوداں
منظور کتہ۔ مالٹائے مذہبی بادشاہ ایشرا گول ترک مردوزالہواں ہم روازانت۔ ہر
دینکہ اگر جاہ ہنت۔ آشہ ہے رسمی پٹ وپولا گوازیگ ہنت۔ اے میاں استمانی
قانو دے منیتگیں راہ ہندے کہ کس ایشرا نہ ڈوباریت

”پہ ورنائیں بانکیں شہزادیہاں اکو ابرگ، پہ مولیدی برگ اودے ڈنگ و
دزاں برگ چونیں ناگیگیں وناوشیں جبرے بوت کنت۔ مارگ بیت۔ بیان کنگ نہ
بیت۔ آئی مات گون انت بے مولیدے آہانی ایندگہ خانوادہین دزرمان ہم
مولیدنت۔ منی مات ہما پیاشر رنگ و زیباں۔ مئے دربارے دراہیں بانک او مئے باقی
دراہ شہ افریقی جنیاں چہ قدر شر و زیباں۔ شاموت زانے۔ او من چودپے بھاپا

اتوں۔ زیبائی جند اتوں۔ کبھی لڑگ منی رواجانی ندریگ ات۔ منی ہر جنز گا بوجے
 عرشہ روک بوت دہر کسا کہ دیست آئی دلا عرش کرت۔ دپائے آپ دات۔ کد بیت
 کہ ایٹی جنیں زہگی ے پھل ایں کرومے دپا من پچ پلین ایں۔ ہما پھل کہ پرا چوٹ
 برو تیں، بر ٹکلیں شہزادگیں ورنائے ودارا سر پینگ ات۔ بے تاں کد؟ اے
 کرومگیں پھل ے مچ جگمیں دپارا زری گرا بے کپتانا پروشت و آئی پتانی رنگارا منی
 جنیں زہگی ے پاک واسپتیں چادرے سراچوں گوں وتی ناہاریں ناروائیں غرونا کین
 ہو ساں در نزینت۔ کہ آہانی رنگ تاں روچے مروچی منی دل ے چادر اچو پونگا بٹون
 انت۔ کہ اے سہرو نین زنگیا وتی اے سیاہیں کارارا پچن منت و مڑا ہے زانت۔ او
 گوشے پر تو شرپے کہ من ایر گرد مگارا وت پچ پھلینت۔ منا او منی مات شہزادی
 پیلسترینا ہر دوکانا اے دراہ سنگ کپت انت۔ تانکہ مامرا کو اسر یو تاں

”مراکش و خوناکین توپانے ے تماواژنا گایت۔ شاہ اسماعیل ے پنجاہ
 چات انت۔ ہر یکے عوتی پارٹی ے ات۔ وتی فوجے ات۔ اولکا پہ راست و حتی پنجاہ
 خانہ جنگی بوگات، سیاہیں شیدی گوساہیں شیدیاں جنگات۔ سیاہیں شیدی گوں
 مراکشی گندیم رنگا۔ او گندیم رنگ گوں آروپائی او افریقی نیم رنگا مڑا یا ات۔ بزاں
 رنگ، نسل، نسب، حسب دراہ وتی وتی شکلیں جنگانی حوناکیں پڑاں وتی سر مچاری
 ے زور اں پیش دارگات انت۔ مملکت مراکش بزاں بے آسریں خونریزی ے
 چنگلاں حون و حون چو کرات۔ او آراسا توک کس نیست ات۔

”ماپھو کہ شہ بوجیکا ایر کپت وپاد ڈغار ادا انت زری ڈنگے دڑ منانی پارٹی ے

آہت۔ پہ پلنگیں مالانی پلنگ۔ آؤڑ او اے دُڑاں شاہ۔ ہیرا و جواہرانی پلنگا پدما بھگین
 گوہر قیمتی اینت کہ آئی گوراپشت کپنگ انت۔ من چشین کش و چیلے مڑائی نہ
 دیت۔ اے پلنگ یورپے حدود و داں پھر کسانہ دیت۔ گور سچانی نسلانی خون الاد
 والہ نہ کنت۔ آپہ جینا چو گنوک و گار نہ انت چوش کہ افریقہ مردم انت۔ شے یورپی
 مردمانی رگاں پنخو در انت کہ خونے بد لا شیر سچا انت او ماؤنٹ اٹلاس و آئی کر و گورے
 مردمانی رگاں گو کرتے تیزاب انت یا نکہ آپ کر نگیں آسے انت کہ لہر کنگا انت۔ آ
 گوں یک دو ہمایا چو شیر و مزار، پلنگ و اژدہائے پیا جنگ کر تنت۔ یک مرد یا منی ماتے
 راستیں دست قابو کر تک ات۔ مے بوجھے کپتانے مانبا آئی چہیں دست کپنگ ات و
 وتی ہمگا ہر جگاتے۔ مراکشی دگہ سپاہیا آئی یکے پادے اود گہ ڈنگیا دگہ پادے کہتے و
 ہر جگایت انت۔ دمانیارند دراہین جنین چار چار مردنیانی ہرج و عمرجے زدگ
 ات انت۔ منی کپتانے مناوتی پشا و کینگ ات۔ دستائے کاٹارے ات۔ ہر کسا پر آئی
 دیم کرت۔ وتی جندے گوازیئت اخیرا۔ من دیست مے دراہیں زالبول، گوں منی
 ماتا گھر گھر اود اود اشاک و تالان انت۔ آہاں ہے سرو میں دیہاں درتہ، چاک داتہ،
 بُرو سئل کرتہ۔ جہازے کپٹن، مے ہمراہ، آہانی ہندی کنوک، سپاہی، جانشو، سیاہ، سیاہ
 چک، اسپے کو چک، سمر و اسپیت، دو رگ و دو پوست او منی کپتاں بزاں دراہیں
 لشکر و فوج یک دگر اکوٹ ست۔ کوشت، دور دانت۔ من مرنگیں لاشہ و مرگی
 ایں لاشانی چمچے سہراہم مرگے ہناتاں اتوں۔ اے ہنہ یکیں جاگے قصہ انت کہ
 من آورت۔ نہ صد میلے علاقہ چہ گیشتر۔ اے ڈولیں مڑائی و جنگ ہر جا

و ہر کجا بوگا اتنت۔ اے دراہین جنگانی تھا ایش وتی منجیں نمازاں یکے ہم
قضا نہ کن انت ہنچو کہ آہانی پیغمبر محمد ﷺ آواناں حکم داتے۔ (۱)

”من پہ مزنین مصیبت، و تراشہ اے خون، ہوڈولا شہانی ہمارے چیرادر
کرت۔ اونارنجے درچکے اے چیراسر کرت۔ کہ جوئے کرا تچکا ات۔ من شہ ترس و
یہا لرزگا اتوں، ژند اتوں دموں برتگ ونا میتی اے تہاریا منی دیما مال شانت وڈگارا
کہتوں۔ من نزائیں من واب کہتوں۔ تستوں یا بے سد بوتوں۔ من مرگ و زندے
سکسراں نیزور ونا توانی اے گرانی اے چیرا بڈگا اتوں۔ کہ منا محسوس بوت کہ مناچی
اے بچکا انت او منی سرا سر گانت۔ من وتی چم چچ کر تننت دیستوں کہ اسپت کو چکیں
و وش شکلیں مردے وتی دنتاں دُر شکا انت او شہ آئی دپا اے حیر در آہگانت۔
مردمی بیدگند اچو نیں عذابے!،

(۱)۔ عین لڑائی میں اگر آگیا وقت نماز
قبلہ رو ہو کہ زمین بوس ہوئی قوم حجاز

پیر زالے بد مختیانی بیان جاری انت

”چونیں و شیں توارے۔ من وتی زبانا ہمشکاکوں۔ من حیران بو توں۔ کہ اے مردشہ کجا؟ بے آئی اے در کر تگیں دوئین دانک ہم کم نہ اتنت پمینی حیراں کنگا۔ من آراگو شگوں۔ کہ چر آئی زنگ و زارہاں جمانا مستریں ڈک و جنجال دگہ باز انت۔ من آراوتی سراگو شگیں عذلبانی حال کردے لوزانی تہادات و پداتستوں۔ آئی منازیکا لو گیا برت۔ منا تختے سرائے واپنت۔ منانانے وارینت۔ منی خد متے کرت۔ منا تسلانے دات۔ منا گلالتے۔ او گوشے تئی ہمیں زیبائیں جنیں من چدو ساری نہ دیستے۔ او من چدو ساری پہ وتی آباد داتگیں گوہرا ہم چو افسوزی نہ بوتگوں۔ من زانیں آرا کس منادو واد دات نہ کنت۔ آئی منا حال دات کہ آنیپلز اپید ابوتگ ات۔ کہ اوداں ہر سال دو سے ہزار مردیں چکاناں گوند گوج کن انت۔ باز مرانت۔ اومازے توار ہنجوش بہ بیت۔ کہ شہ جنین آدمانی توار ابارگ ترونازک ترانت۔ انگتہ شہ ہمیشان باز صوبہانی حاکم بنت۔ آیاں منا ہم آپریشن کرت کہ اکامیاب بوت۔ من پیلسٹرینائے بانکیں شہزادیائے چپیلے موسیقار اوں۔“ منی مات

”من پہ حیرانی جست کرت۔“ ”تئی ماتے؟“ ”آحیر ان بوت و گریو گالگت۔
 ”چہ گوٹے؟ تو ہا کسا نکلیں شہزادی اے۔ کہ من ترا تان شش سالا وت
 رودینگ ات۔ ہماو ہدی ہر کسا گوشت کہ کسانیں شہزادی زیبایاوتی مٹوتیت۔
 او مروچی کہ ترا گندیں من زانین کہ تو ہما گوہر قیمتی اے۔“ ”ہو اے من اوں۔ او
 منی مات چار صد گز آدم چار ٹکرانت ولا شہانی چیرا دفن انت۔“

”ہرچی منی سراگو سنگ ات۔ من آر اوراہ حال دانت۔ آئی مناوتی مہمیانی^۰
 حال دات۔ او گوٹے کہ آرا عیسائی ملے بے بادشاہا ایدال پہ سفارتی کاریا دیم دات۔ کہ
 من گوں مراکش بے بادشاہا یک معاہدے بجنیں۔ کہ آئی روا اے کرستان بادشاہ، آ
 مسلمان بادشاہ ابارود، توپ و بوجی دنت۔ دانکہ آئندگہ کرستاں ملکائی تجارتا ہند
 بجمہیت۔ او ہمے بادشاہ دراہن تجارتاوت بجنٹ۔ منی کاربوت ایمانداریں بجزا ہا
 حال دات ”من سیوٹائے جما زاپدی روگا اوں۔ من ترا گوں وت بریں گوں۔ بے!
 بے گندی سکیں عذابے انت۔“

”من پہ اے مہربانی آئی پنچو منت وارا توں۔ کہ منی ہر س در آہنت۔ بے
 آئی منا اطمینانہ برت۔ الجزیر ہایت۔ او پہ صوبے ڈیا ہما کرت۔ ایٹی رند طاعون
 ہوپ آہت و الجزیر ہا سربوت کہ ایٹی ایشیا، افریقہ و یورپ دراہ لپاسنگ اتنت۔ شما
 زمین جب دیمتہ۔ بے اے ہوپ نہ دیمتہ۔ ملی ملی!“ ”بانکا جواب دات کہ آہاں نہ
 دیمتہ۔“ ”اگن شماہ دیمتیل شمازانت۔ کہ زلزلہ ایٹی دیماتے نہ انت۔ ایٹی عذاب و
 بربادی خدائی قرے۔ اے افریقہ تمہا ہر و ہداں کپیت۔ منا ہم ایٹی گیت تووت چار۔“

کہ پوپے جنگ پانزدہ سالے عمر اچو نہیں بدیں شو میں پنڈاں سر گوستہ۔ سے ماہے
 تہا۔ آشہ بزرگی و مولدی نئے عذلبا گوست۔ ہے روچاں ہر روچ آئی لج ونگے مڈی پہ
 زور پولک بوت۔ ماتش آئی دیمیا چار ٹکراں کرت۔ گون و جنگانی آماج بوت۔ اوپدا
 طاعونے ہو پا آرا مانترینت۔ بے من نہ مرتوں، منی ہجڑا او ڈائی ہر دوک مرت
 انت شہ ہے ہو پا۔ الجزیر ہے دراہیں حرم تباہ بوتنت۔

اے ہوپ کہ کمیں ترہت۔ ہے ڈائی مے مولد و غلاماش بھا کرتنت۔ منا
 سوداگرے بھاگیت و تیونسا آورت اے۔ آئی منا پہ دگہ سوداگریا بھا کرت۔ آئی ماں
 طر ابلسا بھا کرت۔ شہ طر ابلسا منابر ت و اسکندریہ عابھاش کرت۔ شہ اسکندریہ عا،
 بہ سمرناہا لو چہ سمرناہا بہ قسطنطنیہ ہا۔ نیٹ من جانیزریانی آغائے عے مولدا
 توں۔

”اے واجہ کارا حکم رست کہ برو آزو عے دیپانی عابجنت کہ آئی سرارویاں
 ارش کرنگ ات۔ آغا صاحب نامداریں سر چار و جنگبازے ات۔ آوتی دراہیں حرم
 گول و تابر ت او مارا بحر اسودے گور افلاتے عے تما جاہ دات۔ ایٹشی سرادو خواجہ سرالو
 بیست سپاہی گاٹ دانتنت۔ روسی بے حسب کو شک بوت انت۔ بل آہاں ہم ترکاں
 تیغانی زہا دانتنت۔ آزوے مروم تیغاں چرت انت۔ او شہر آساں سکت و پرکت منت۔
 کسی دل پہ کسانہ سہت۔ پیریں، ورنہ، کودک، زالبول دراہ زحمانی زہاں انتنت یاں
 آسانی لبساں انتنت۔ دراہ شہر گھوڑی گردان ات۔ میدے کلاتا۔ دژ منا مارا پہ گون
 کو شک لوٹ ات۔ اے بیست ایں جانیزری ترکاں سو گند وارنگ ات۔ کہ آپہ زند

کلاتا دستانہ دینت۔ شدے گور کنڈیاں آلا چار بوتنت۔ آہاں ہے دوئین ہیجوا
کوشت ووار تننت۔ بے وتی سوگنداش نہ پروشت۔

”رند اسپاہیاں زالبولانی کوٹک دور گے ارادہ کرت۔ بے مارا خدا ترسیں
امامے گون ات۔ آئی گوشت ایشان مہ کوشے۔ چریشانی گلک عے بز گوشتاں گپڑے
برے و برے شے شد ہم ترہیت او اے ہم شہ مرگا پخت۔ تناوہدے خدا خیر
کنت۔ ضرور سبیل اے پیدا کنت۔ سپاہیاں امام صاحب عے حبر زرت۔ آہاں اے
دردناکین ورو بر پھیردی کرت۔ امام صاحبائے ٹپ مل وپٹی کر تننت۔ کہ اے
ملا کوٹڈوانانی چل بری عے ٹپاں برکنت۔ مادراہ مرگی ایتنت۔

”جانی ترکاں مے دیمادا تکیں ورگ ہلاس نہ کر تگ اتنت۔ کہ روسی
وتی بوجیانی تھا پہ بے توری آہنت۔ شہ ترکان یکے پہ نشاں پشت نہ کپت۔ روسیاں
مے شہمگا چم چست نہ کرت ونہ چارت کہ ماں چوں بد حالاں۔ گور اہاں فرانسیسی حکیم
گوں اتنت۔ یکے مارا مل وپٹی کرت۔ دلہڈی دات۔ کہ جنگانی بدیں روچاں ہر
کجا پنخوش بیت۔ مادراہیں زالبول و شہوت انت۔ ہے ڈاکٹر امنی علاج کرت۔ او منی
ٹپ کہ سرجمیادراہ بوتنت او گوشت اش آورت۔ آمانا گون وت پہ وپت و واپا
برت۔

منی ہمراہ ماسکو ادیم دیگ بوت انت۔ او من بوڑے عے بہر اکپوں۔ آئی
مناوتی باغیاں کرت۔ ہر روج منار دے لٹے گپت۔ دو سالان رند منی واجہ و دگہ
سی مردم کوش جاہ بیت سنت۔ اے درباری ساز شے ات۔ من ہے ڈاہے و ہداں

جست اول۔ من در اہیں روسا شپ جاہ ورو جاہ وانا گشتوں۔ ریگا۔ روستوک، وسمار،
 لپزگ، کاسیل، لیڈن، ہیگ، روٹرڈیم اود کہ باز جاگہاں مسافر خانہاں باقی بوتوں۔
 من وتی عمر پہ واری ورزوائی پیر کرت۔ بے دلازانتوں کہ من پوپ ے زہگ اوں۔
 من صدوار و ترا کو شک لوٹ ات۔ بے زندا نگت منادوست انت۔ ہے ناہود گیس
 نیزوری مئے مستریں دل مانگی انت ماگوں زندے ہندیکا وتی ساہ دوہنگ۔ اگن ناے
 کجے عقلا مندی ایت ماہے ناوشیں بڈا تاں آسر ابداراں کہ آرا مئے دل دم پہ
 ساہت ہنادور دیگ لوہیت مردم نزانت کہ وتی زندا تھر سے باہو بخت یاں
 پیک گوں زندا ساہابد وچیت ماہما سیاہ مارا تپاسگا ایں کہ آسرا آمارا ایر
 بارت۔ بے آرا تتا و ہدے داریں دانکہ آئی پہ دل مارا ایر نہ برنگ۔

مناقسما بازیں ملکان برت۔ اودان من ماں مسافر خانہ، اوٹل، امیرانی
 ڈکاں، مولدی و بائیگری کرت۔ منی سرگوں بازیں چشمیں مردماں کپت۔ کہ آشہ
 وتی زندا شیرارات انت۔ آلیکھا بے حساب انت۔ آہاں کہ وتی کچ رزوائیں زند
 دست و ت کوہنت۔ آلیکواد وازدہ انت۔ سے جشی، چار انگریز، چار جینیوائی او یک
 جر من پروفیسرے کہ آئی نام روبیک ات۔ منی نوکتیریں وگڈی مالک ہے یہودی
 دون عیساخرات۔ کہ آئی منا پہ تئی باقی گریہ نادیم دات۔ منی شر رنگیں ملی ملی۔ نوں
 من و تراگوں تئی ہر نیک و بد ایک کرتے تئی اوں۔ گوں تو دانکہ قسمت، کلیت گوں اوں
 ۔ مناتئی پچر انت۔ وتی چچ نہ انت۔ اگن تو مناسکیں مداتیں او جہازی مسافر ے ہے
 رسم بوتیں من وتی غمانی قصہ پچر نیارت۔ ہے قصہ گشی سفرے دراجی و ناوشی عا۔

یک چہ عالم کھنت۔ منی سر گرتہ۔ من دگنیادیتہ۔ ایثر اثری عازانیں۔ دل گیر
 مو منی بانک وش ووشدل ہو! اے گرا بے تہاورا ہیں مسافرانی وتی وتی قصہ انت۔ بدو
 ہر کس عارا جست کن۔ ہر کس گوشت منی زندے گو سگیں روچ شہ درد و
 اندوہاں مد انت۔ اگن کسے عا گوشت کہ من دنیاے بد حال تریں مردیا جنیں نہ
 لوں۔ منا ہے زرے مہلاہیانی ندر بجن۔ من پر تو ندر باتوں منی بے مٹ و بے
 دروریں بانک!!“

کاندیت، گل کندو پیر زال پہ گرانیں دلے یلہ دانت

دش رنگیں گل کندو پیر زالے قصہ اشکگارند آراہ عزت و شرب دات کہ
آئی حسب و نسب زائے عار ادیک لومیت۔ آئی شہ ہر مسافر ایک پہ یک عا آئی
قصہ جست کرت۔

کاندیت و بانک ہر دو کاں من ات۔ کہ پیر زالے راست انت۔ ”اے
چونیں ناروائیں روے بوت۔“ کاندیت گوشت ”کہ دانائیں پانگوس رسم و
زواج زے برخلاف ماں او تودانی عاپا ہواں گٹ گیر کنگ بہ بیت۔ اگن آگون بہ بوتیں
آئی مارا مشکول کرت۔ او دنیاے تہا مستیں جہانی و اخلاقی بدیانی باہت عاوڑوڑیں
جرے سوچ دات۔ اے بدیاں زمین وزر در راہ ماں پوچھک انت۔ نون من وتی دلا
جزموں کہ گوں باز حبراں مردم پہ شری ووش گفتاری راستیں اختلاف داشت
کنت۔“ ہر کسا وتی سراگو سنگیں ڈکانی قصہ آورت۔ او گراب زرے سینگارواں
ات۔ دیم پہ وتی منزلا۔ کہ بیونوس ایرس آہت۔ دراپن مسافر ایر کچنت۔ گل کند،
کپن کاندیت او پیر زال گورنرے ملاقاتا شت انت۔ آئی نام ات ڈون فرناٹوڈی
لدغ بی فیحویرا، بی مسکارینی، بی عیو رڈوس بی سوزا۔ اے واجھے پنچو کہ نام درنج

ات۔ یاں آئی نام باز انت۔ ہے پیا فخر و عزورے ہم ٹوہ و وزن ات۔ آئی گوں
 مردماں ہنچیں غرونا کین پیمیا ٹوک کرت۔ کہ وتی وزن نسبی عادو ہیئے چکا پھو سوار
 بخت کہ آوترا زمین ئے سرے کستریں ساہ دار بزانت او واجکار ار وئے زمین ئے
 مالک۔ وتی پونزے آزمان عادات۔ توارے برزوبے بزرگ ات۔ چاڑ و نند گے و
 اوشگ دراہ غرونا کی مز نندی، شر نسبی و حکم و حاکی ئے در و ظاہریں و پہ زانیں
 اظہار انت۔ ہر کسا کہ گور آئی تران کرت۔ آئی دلا گوشت اے واجکار اعٹا بجر۔ آ
 پہ جنین عاشیدا و گنوک ات۔ گل کندے ماہیں لقائے گند گاؤرند آئی وتی دلا زانت۔
 کہ چدو ساری چشیں شرر نکیں و شکستہ یں گلاب ئے پل آئی پچمر نہ دیمتہ۔ اولی جست
 کہ چرائی کرتے ہمیش ات۔ کہ بانک باریں کپٹن عے لوگی انت یا نہ انت۔ آوتی جست
 ہنچیں وڑیا کرت کہ چر آئی اے جستا کاندیتی دل لرزگا لگت۔ آراہمت نہ بوت کہ
 بجو شیت منی جنیں انت۔ پر چاکہ بانک آئی جنیں نہ ات۔ چوشے ہم گوشت نہ کرت
 کہ آئی گہار انت۔ پر چاکہ ملی ملی آئی گہار ہم نہ یت۔ چونا اے سرکاری دروغ پہ کمن و
 زماگ عے نامی ایں کسان دپی حمرے بوت۔ (۱) اے دروغ پہ مروچی ایں مردماں
 ہم فائدہ مند بوت کنت۔ بے آئی ارواح پھو پاک ات۔ کہ آئی راستی پہ
 ناراستی بدل نہ کرت۔

او گوشتے : بانک گل کند گوں من زوت عاروس کنگانت منی گوں توئے
 سرکار اوزندی انت۔ کہ توئے عاروسے پس ہو۔ کہ پھامز نیں شر پے بیت۔“

نواب فرناندیس وتی بروٹ تاب دانت۔ آئی لٹانی سرا زہریں

(۱)۔ ایدان والیہر حضرت لہ اہیم و آئی لوگی ئے قہمے حوالہ دیا انت۔

بچکندے درابوت۔ آئی کپٹن کاندیتا حکم دات۔ کہ بروت ووتی کمپنی عاپہ گندارا پاس بہ کنت۔ کاندیت حکم زرت۔ اودر آہت۔ نون گورنر صاحب گول گل کند دوپہ دوپوت۔ وتی دلمانگی عے درانگازت۔ گوشتے باندات مال چرپے دُروتاں آگورائی سورکنت۔ یاہر پیا کہ بانکے دل بجوشیت۔ گل کند گورائی دست بست۔ کہ آرادمانے بلیت کہ وتی دلا چاریت اوشہ پیرزالا مشورہ کنت۔

پیرزالا گوشت ”ملی ملی گل کند! توشہ ہفتاد و دو پشٹاں مزن نے بوتگے لوتی نساہراچ ہمیں غیر مال نیست۔ نون ووت فیصلہ بکن توزرباری امریچے مسترین واجھے بانک بے کہ نہ بے۔ اے چوٹ بروتمں واجھے تو وفاداریں لوگ بانک بوت کئے یانہ کئے تووت بزان۔ ترابلغاراں حراب کرت۔ یہودی و مفتی ہم تئی وشیان نوش کرت۔ بدبختی سخت کاریت۔ من اگن تئی جاگما بوتمں اوں من دل نہ جت او گول آئی سور کرت۔ اوپہ کپٹن کاندیتا ہم مزیں زرو دوولتے یکجا کرت۔ پیرزال وتی سن و عمر پنچو گوازیگ۔ آئی سرباز دیگا گرسنگ ات۔ آبانکارا شریں سوج و سرانگات کہ مہدن ئے تھا۔ نوکین بوجیئے آہت۔ کہ گور آئی پولیس افسرے و مجسٹریٹ عے گول اتنت۔ ہرچی کہ میت شہ ہے جہرا میت۔

پیرزالا راشریا یات ات۔ کہ دراج پشکین فرانسسکن پادری گل کندے زرو سہر ہما و ہداں دزت انت۔ کہ آو کاندیت باوا جوزے شہراپہ اشتاپ سچکا اتنت۔ پادری عا ہموداں پہ یک و رگرے عالہتمں گوہر قیمتی بہا کرت۔ زرگرا ایشاناں پچا آورت کہ اے مفتی اعظم بیگ انت پادری عاپا ہواروگا سروتی گناہ من

ات مردمانی دس و نشان ۛ دات لو آجہانی راہ منز لے ہم گو شصت گوں۔ گل کندو
 کاندیت ۛ جھگ کاروگ ۛ حال ہر جاو ہر کجا سر بو تگ ات۔ سپاہی آہانی رندا
 تاں کادیزا سر بو تنت۔ شودا ہما دمانا یک جہازے آوانی رندا کپت۔ نوں ہے جہاز
 یونس ایرس ۛ ہدن عالوشتوک انت حال تالاں بوت کہ مجسٹریٹ و پولیس
 پیداک انت لو آمزنین مفتی ۛ قاتلاں ہٹکانت۔ اے کانڈیلیس و سرپدیں پیرزال
 یدمانا سرپد بوت کہ چے کنگلی انت ”تونوں جست نہ کنے“ آئی گل کندا سوج دات و
 گوشے ”ترا چے اے ترس انت تو مزنین مفتی نہ گوشے۔ لو پدا اے بلاہیں گورز
 آہاں بلیت کہ ترا دستا برکن انت۔ آتئی مہراں گرفتار انت تو ہما جل۔“ پیرزال
 خچانا کاندیتی گوراشت و آرا گونچا ”توپہ تچ، اگن نا۔ اے ترا گرننت او ہما دمانا
 پاہودینت۔“ آراہید جیہگا دگہ راہ نیست ات۔ بے گل کندا چوں بلیت او کجاو ترا
 چیریدن۔ لو کئی گور اپناہ بچت۔

کاندیت و کاکاموئے پیراگوئے زاسوئی و شاتک

کاندیت گوں و تاشہ کادیز ایک چھے اور تگ ات اے ڈولیس ورنما پلین اے
 بدناں و آہانی آباد کر تگلیں ڈیہاں سک بازانت۔ آئی پرے کسان سالیہا کجام کارنہ
 کر تگ ات۔ آدو رگے ات۔ پتے اسپین اے مردے ات۔ ماتے ار جٹائن اے جاہ
 ہمدے ات۔ پیداہم ٹوکوماں صویمہلو تگ ات۔ آچہ چاسازندہ، چوکیدار۔ بڈی بوت۔
 اوہمودا راہب ہم بوت۔ جانشوگری کرت۔

سوداگر سپاچی اودزماں ہم بوت۔ آئی نام ات کاکامو۔ آراوتی واجہ سک دوست ات۔
 کہ آئی واجہ سکلیں شریں مردے ات۔ آئی ہادمانا ہر دوکیں اندلسی اسپاں زین
 کرت۔ ”بروان! منی واجہ! پھیریں زالے حمرا بزورواں شداپہ تہاں۔ لوپٹا چک
 مجناں و مچاراں۔“ کاندیت گریٹ۔ ”لو منی ماہر تگلیں گل کند! ترا یلہ دیکھ و مچکاہ
 ہے ساہتا پٹ کپتگ ات۔ کہ گورنر صاحب مناو ترا سوردیگی ات۔ گل کند من ترا
 شہ چوں دور ایدیاں آورت۔ باریں تو چون بے۔“ ”آبزانت و آئی نصیب۔“ کاکامو
 گوشت ”جنیں شرتر زانت کہ آہاںاں چے کنگی انت۔ خداوت آہاں اہماں داریت۔
 برواں واجہ من و تو دژوان۔“ ”تو منا کجاہر گارے؟ من بید گل کندا چہ کارا

کائیں۔“ کاندیت گوشت۔۔ ”مناسینٹ حمیزے سوگند انت“ کا کامبو گوشت ”تو
گوں زاسویاں جنگ کنگا اتے۔ نون بیا کہ پر اہاں جنگ کنان۔ من دراہیں راہاں
زانیں من تراہمادانی ملا بریں۔ آچو شیں کپٹن ئے کہ تیابجھدنت۔ گل بنت۔ کہ آ
بلغارانی جنگی رپکاں زانت۔ تی مختا جاہ جتہ۔ تو سیر و سر فراز بے۔ ایداں تو زبہر بوتے
اوداں تو بہر انجاں بے۔ نوک نوکیں جاگمائی گندک و نوک نوکیں کارے کنگ ئے
وتی وشی ایت !!“

”بزاں تو پیرا گوئے ساریا دیستہ“ کاندیت پول کت۔ ”جی ہو۔ من
دیستہ“ کا کامبو گوشت ”من اودے سکول آف از میشن عانو کرہو تگلوں۔ او من پادری
سرکار اہم زانین۔ پر من کا دیزے او اودے منایک انت۔ آہانی سرکار زبردست
انت۔ ایشانی ملک نہ صد میلانی سراتالاں انت کہ آئی سی صوبہ انت۔ اوداں
ہرچی پادری سرکاریگ انت۔ مردماناں ہچ نیست۔ اوداں عقل و انصافے دور
انت۔ من شہ پادری سرکار او شر ترین ہچ حکومت نہ دیستہ۔ من ہے دیستہ کہ اے
پاکیں پادریانی سرکار ایداں گوں اسپین و پر تگال عے بادشاہاں جنگا انت۔ او اودا یورپا
ہے بادشاہانی تابعدار انت۔ آیدان اسپین ئے مردمان کوشت او میدریڈ آہاناں جٹنا
دیم دینت۔ منا ہے وش بیت۔ بے راہ گر، چک مجن مچار۔ تو اوداں سک وش وگل
بے۔ اودے پادریانی دل ہم سک وش بیت۔ کہ بلغاری جنگی رپکانی زانوکیں
کپٹن ئے آہانی گورا آتکہ۔“

آولی چو کیا کہ سرہو تننت۔ کا کامبو آواں حال دات۔ کہ کپٹن گوں کماندار

صاحب گپ جنگ لومیت۔ آوتی گاٹ کماندار احوال بہ دینت۔ یک سپاہی ءے تھانا
 شت ووتی کماندار اہے حالے سر کرت۔ سپاہیاں آہانی سلاہ چچ گپنت۔ پدا آہانی
 اندلسی اسپش ہم زنت۔ ہر دو کیس در ملک سپاہیانی دوسر پے نیاما آرنگ بونت۔
 آہانی کماندار سر پے آسر اوشوک ات۔ سے کنڈیس ہیٹ ءے سرایت۔ زحے پنادا
 لوجا ات۔ اونیز ہے دستا ات۔ آاشارہ کرت۔ بیست و چار سپاہیاں اے در آمداناں
 چپ و چاگرد کرت۔ سار جٹنا آوانا گوشت کہ انتظار بکن انت۔ دانکہ واجھیں پادری
 بیت۔ کماندار گور اہاں گپ جت نہ کنت۔ کہ پادری صاحب امید بچ اسپینی
 مردم عاراگوں دگر اگپ جے اجازت نیست۔ آہمانی دیمات گپاں جت کن انت۔ او
 کس عارا ملے تہا سے کلاکازیات دار گے ہم اجازت نیست۔ “شر فمدیس صوبانی
 گورز کجانت۔“ کاکامو جست کرت۔ سار جٹنا گوشت “ہنوں آپریڈے چارگا
 انت۔ کہ عباد تارند اوداں شتہ۔ شاتاں سے کلاکائی دستاں چکت نہ کن ات۔“ کاکا
 مو گوشت “کہ من و کپٹن ہر دوک شہ شدا امر گاہاں۔ منی واجہ کپٹن اسپینی ءے نہ
 انت۔ آجر منے دانکہ واجہ پادری بیت شماراچی ءے پہ ورگاہہ داتیں۔ چوں شر
 ات۔“

سار جٹنا شت و کماندار احوال دات۔ آئی گوشت “خدائی شکر انت۔ اگن آ
 جر منے من گورائی گپ جت کنیں۔ آرا منی منا ہیار۔“ کاندیتا دیست کہ اے ناما
 منہ۔ در چک و تاکاں ایشراوتی ساہگا ڈکیہ۔ تہا سنگ مرمرے سوزیں واسپتیں
 استونانی سراوشتاتہ۔ او سوارگ ماں نقرئی ہیراناں تیار ات۔ کہ آئی تہا ہر بیس

ورگ گوں ات۔ پیراگوئی سپاہی روچے سر۔ دارے رزلٹانی تماکئی ے ہاں ورگا
انت۔ شرفمدیں پادری کماندار ہم منہ تہا آہت۔

واجہ کار شر رنگیں ورنہ ہے ات۔ گردیں دیم، سمر واسچیں پوست، سریں
گل، خجریں بروانک، روژنائیں جم، سریں گوش، گلائی ایس لنٹ۔ عزوناکین چاڑ،
کماندارے بر مشناکیں ذات ے عکس ات انت کہ پرانی زیب اش دات۔ بے آئی
غروناکین چاڑنہ اسپین ے واجہانی پیالت اوٹاژاسوئی پادریانی دروشات۔ کاندیت و
کاکامبور آہانی سلاواسپ پدادانت اش۔ کاکامبووتی اند لسی اسپاں منہ دیماکدیم دیگا
ات۔ اوپہ حیرانیں جمیاوتی واجہ وصوبیہ واجہانگہ کنگات۔

کاندیت کماندارے جبہ ے لمبارا چک ات۔ ہر دوک پداپہ نانے ورگا
دستر خوانا لشت انت۔ ”بز ان تو جر من اے“ ژاسوئیآ آجر من زبانا جست کرت۔
”جی ہو! منی شریپداریں پادری“ کاندیت گوشت ہے گیانی اشکوژنگاگوں دوینانی
حون سرت او دلاں اش نمچیں لڑے چست بوت کہ گوراہاں دارگ نہ بوت۔
دوئیں وت حیران وہبجہ بوتنت کہ آہانہ چہ بوت۔ یک دوہمی عاپہ حیرانی نگہ کنگالگت
انت۔ کہ ژاسوئیآ پول کرت۔ ”توشہ تام جر من اسٹٹائے؟“

”من شہ ویمپالہ ے لیگارائیں صوبہالوں“ کاندیت پہہ دات۔ ”من
تاندغ تھیں تق حانک ے نواب ے ڈکا پیدابو نگوں۔“ ”او ہو! آزمان! چوش ہم
بوت کنت!“ کماندارا کوکار کرت۔ ”چوبوت نہ کنت“ کاندیت گوشت۔ ہر دوپشتا
شت انت او پدا تچاٹا باکر بوت انت۔ او بغل عاپنجوگوں یک دوہمی لچ ات انت۔ او

ہڑوسک ہڑوسکا گریت اش کہ گوشے دو گوٹو بہ منت۔ بے آہاں گوٹوئی گیرات
 ”لوہ! اے توئے۔ منی شریڈاریں پاوری! توئے ماہر نگیں گل کندے براس۔ تو کہ
 ترابلغاری سپاہیاں کوشک ات! توئے! واجہ ایس نوابے عے شہزاد گین ج! اوپدا تو
 پیرا گوائے ژاسوئی! کسے عیت، نہ عیت۔ اے جہاں عجل شے اے انت۔ او! پانگلوس
 پانگلوس۔ اکن ترلپا ہواش مہ داتیں توچوں گل بوت اے۔“

کماندارا شیدی ایس غلام و پیرا گرائی نوکراٹاں در کرت۔ کہ آبلوری جامانی
 اندرا آتش رنگیں شراب پیش کنگا اتنت۔ آئی خدا و پیرانی ہزار وار منت گیت۔ آئی
 کاندیتا دم پہ ساہت بغل کرت و بخت۔ ہر ساں دیم مین تننت۔ کاندیت
 گوشت ”مناگن ترامتا گے بہ دئیں تو حیرانیا شہ گنو کہ مہ بے! تئی گمار ملی گل
 کند، شے دلا بلغاری سپاہیانی خنجرے وڈالی بوٹک کہ آہاں آئی لاپ درنگ ات۔
 بے آزندگ و سلامت انت۔“ ”کجانت؟“ ”تئی ہماگ انت۔ بیونس ایریہ۔
 گورنرے گور۔ من گوں شاجنگ کنگا اتوں۔“ آہاں تاں دیرا مجلس کرت۔ ہر گپ
 پرلہاں نوک ات۔ اونو کیس حیرانی اتنت۔ آہانی زواں ترانانہ اتنت۔ آہانی آرواح
 حمر کنگا اتنت۔ او گوش ہو شکگانہ اتنت، ارواح جہ جند گوشدار گات۔ او چمانی
 روژنائیں وشی وشی ایسی گوا یاد یگات۔ ہر دو جر من اتنت۔ کہ آتاں دیرانانے دستر
 خوان عالیشان او پہ شریڈاریں صوبائی پادریا ہیل بو تننت۔ او کماندار و کاندیت وتی
 دے زنگ رہنت۔

کاندیت وتی دے بانک گل کندے براتا چوں کو شیت

”منا آتر سنا کیس و دل ترا کیس روج تاں زندگی اوں ماں دلا کارچ انت۔
 کہ من چمے وت دیست کہ منی غار یفیس پت و مکھیں ماتا ناہاراں چو قصاباں کوشت
 وو کوشت او منی تسو کیس معصومین گہاراش وتی پلیٹیں ہوسے دیم حونی کرت۔
 ناہاراں وتی دے کرت و جاگہ اش یلہ دات وشت انت۔ منی گہار درانہ کرت۔ منی
 پت، مات، من، دوباتی سے ہلار کر تگیں نو کرانی لاشہ اش کارٹے تہاڑیت۔ اوشہ
 مے جدی لوگا پنج میل دور یک ژاسوئی چپیل سیاہ کند کنگاز تننت۔ لوداں پادری
 لاشہانی سراپا کیس آپ در نزت۔ اے سک سور اتنت وادے پیا۔ کہ ترپے دو منی
 چمانی تہاشت۔ پادریا دیست کہ منی چمانی کوس پرہنگانت۔ آئی وتی دست منی دل
 ے سراپا کرت۔ دیتے کہ اے ہم جنگانت۔ منادر اش کرت۔ سے ہفتگاں
 رند من دراہہ توں۔ منی دوست کاندیت۔ تووت دیستگات کہ من چوں زیباو

شر رنگ اتوں۔ شار اہگاپد من شر تربو توں۔ پاکین پادری کراؤسٹ جاگہ ئے مستر
 ات۔ مناسک دوست داشت منانوک آموختے عے جرے پر کرت انت۔ پدارند ترا
 بامنادیمادیے دات۔ مز نیں جرنیل پادری ورنائین جر من ژاسوئی ہنگات۔ کہ آہاں
 پیراگوئیادیم بدنت۔ آہاں کردے اسپینی ژاسوئی بھرتی کرتگ ات۔ بے
 آہاں درملکی ورنادوست تربو تننت۔ کہ آہاں شرترکار دات۔ مناپاکیں پادری جرنیل
 عادر چت او ہما دیم دات۔ کہ ”ماں اے انگوری باغچہ ہا کار بجنین“ (۱) من
 پولینڈے ورنائے ودگہ یک ٹارولینی ورنائے یکجادیم دیگ بو تننت۔ مناکسانیں
 بیکن ولفٹین ئے عمدہ دیگ بوت۔ من نون کرنل وپریسٹ ئے عمدہانی سراکار
 کنگاؤں۔

ما اسپین ئے بادشہ فوجارا ہنچیں ترندے وشاہتے بدیاں کہ آہانی سرتوار
 بخت۔ مادجیں کہ آلٹ ورنانت و آوانی بادشاہ شہ دوراں جملاکپیت۔ پاک پروردگار
 تراپہ مئے مدتادیم دات۔ مناجوش توپہ جاہی راست گوشگاہے کہ منی گہار گل کند
 زندگ انت و مئے ہمایگیں صوبہ میونس ایرس ئے گورنرے گورانت۔“

کاندیت سوگند وارت۔ او گوشتے کہ اے راست شہ ہر راستا راست تر
 انت۔ آہانی چم پدارسیک بو تننت۔

نواب زادگا کاندیتادیم پہ ساہت بغل کرت و گوشتے منی برات توئے۔ منی
 رکیونک توئے۔ گوشتے ”اے شہ خدائی شہگانت۔ منی دوستیں کاندیت کہ من و تو

(۱)۔ سینٹ ماتھوئے قول۔

ہر دوک شرے فاتحانی ڈولا اوداروان او منی دوستیں گہار اپد جنان۔“

”من ہم پرے ایتا زندگوں۔“ کاندیت گوشت ”من روچاں حساب کنگا اوں۔“

کدیں بیت۔ کہ من آراوتی بانور بجھیں! ہے ایتا منازندگ داشتہ۔“ نوابزادگا پہ

زہر کنی گوشت ”تو! بے ادب، تراچوں ہمت بوت۔ کہ منی گہارے گرگے ترانا

منی دیما چوپہ بے شرمی کنگا اے۔ کہ من ہفتادودو پشتے خانوادہانی پدو بخ اوں۔ او

تو منی گہار اوتی بانور کنے۔ ترا لج نہ کنت۔ چشمیں خبرے کنگا“ اے جبرانی ہمشککا

کاندیت پیک حشک بوت۔ آئی نکا گوں نادو کا گپت۔ بے جوابے دات ”منی

درد انگلیں پاکیں پادری! اے دراہین پشتانی مانا اے دنیا کہ من دیستہ بچ نہ انت۔ من

تئی گہار شہ یہودی وشہ مفتی اے سُریتی عار کینتہ۔ آ منی متاں انت۔ منادوست ہم

داریت اوگوں مناعاروس دی کنگ لویت۔ استاد پانگلوس مارا ہر وہداں رما نینت۔ کہ

دراہین انسان بروبر انت۔ من گورائی عاروس ضرور کنیں“ ژاسوئی نواب زہر

گپت ”من ترا گندیں، بد معاش۔“ اووتی زحم اے دیم شت دات۔

کاندیت وتی زحم کھنت تاں بنا آئی لاپاسی دات۔ اودر کرت۔ آئی دلا شہ گیسارتے

دراہت و چو آسانی دوتاں پاہارے کرت و ہڑوسگا لگنت۔ ”تو بہ خدا!“ آئی

گوشت ”من وتی واجہ گوشت۔ من وتی دوست، وتی سروک گوشت۔ من کہ من

وترا جمانے نرم تب ایں مردم لیکیں او شہ منی دستا سے مردم کو شگ بوتنت۔ کہ

چراہاں دوند ہی پیشوائنت۔“

کاکامبو کہ آدرواز گے دپا اوشتوک ات۔ پہ تگ تہا پترت۔ ”پہانوں بچ نہ

مٹھ۔ ہید مئے ساہا۔ بے پریشیا گرانیں بہائے دیگی انت۔ “واجھاوتی نو کرار اگوشت
 ”منازانیں آپد اک انت۔ زحماکش، تیار بہ یو۔ ماوتی مرگارا مڑا ہے گوں کناں “مکا کا
 مبو، چشمیں بازو دیمتگ ات۔ آئی وتی دل دور نہ دات۔ آئی نواب بے ژاسوئی پادری بے
 جبہ زرت او کاندیت اے گورادات۔ آرامر مگین مردے سلا ہے پوشائیمنت۔ آرا
 ہائی اسپا سوار کرت۔ آئی اے انچوزوت کرتے انت کہ جے اے کوس گوما کوس ڈک
 نہ لگت۔ ”منی واجہ یورا ممیز دے اوراہ گر، کس ترا مجہ نیاریت۔ دراہ گوشنت تو
 ژاسوئی کماندارے اے۔ کہ حکمانی پداوتی فوجیانی تپا سادر اہجے۔ آیاں کہ سناپہ کپیت تنا
 وہداں ماسیم سراں آدیم گوستگ ان۔“ آ دیے اسپا سوار۔ کوکار انت۔ من
 انسپینی زبانا ”راہا یلہ دیے۔ پاکین پادری کرنل روگان انت۔“

دو مسافر، دو جنگ و دو شادو بہوش اور یلوانانی ڈیہا آگہ و آہانی عاقبت؟

کاندیت و آئی اردلی شہ سیم سراں آدست بوت انت۔ کیمپا کس معلوم دارنہ
ات۔ کہ جرمن ژاسوئی کو شک بوت۔ شیواریں کا کامبو وتی ہر جینک شہ نان،
چاکلیٹ، خشکیں گوشت۔ میوہ و شرابے شیشکاں پر کر تگ ات۔ آوتی اندلسی اسپاں
سرا ہنچیں ملکیا سر بوتنت۔ کہ اوداں راہ ودگ پیدا نہ بوت۔ نیٹ آہانی چم و شیش تلیا
کپت کہ اوداں شہوگوں شیشگیں آپاں تچکا اتنت۔ آہان وتی اسپاں کدیم
کرت۔ و آپ دات۔ کا کامبو وتی و اجھارا گوشتے دات پہ ورگا او گوشتے نوں کہ ماوتی اولا
کاناں سیرلاپ کرتہ ماہم وتی شدا بوریناں۔ ”منا مہ گوش پہ ورگا۔ پمن سورے
اے گوشت زہر انت۔“ کاندیت گوشت۔ ”من وتی واجھیں نواب بے چ کشت۔ او
منالے سزاہم رستہ کہ تاں زندگوں وتی دلبریں دوست ماہ رنگیں گل کندا دیست نہ
کنیں اے ناوشین روچانی دراج کنگ مناکجام فاندگا دنت۔ اے بے لذتیں زند
ہر چیمہ گونڈ بہ بیت پمن رستگاری ایت۔ من اے روچاں شہ وتی مہرنگا دور زہیر و

زارہاں گوازینت نہ کنیں؟ او ”ژورنال دی ویغیو“ (۱) پچن چہ ماناداریت۔
 آوتی اسپاں سوار مدان مداناروگا اتنت۔ او کم کم ورگ دپار دپار اجاگا
 اتنت۔ روج ہم وتی ہر روچی ایس ہلکا جنزراں ات۔ روزردے رولہ ماں مان شانان
 ات۔ دوئیں مسافراں گوکارے ہشمت۔ کہ چو جنیں آدمی توارا اتنت۔ معلوم نہ
 بوت کہ اے کوکار پہ دردانت یا پہ وش! آپریشان بو تننت۔ پنخو کہ ہر در آمد نو کین
 الکھاں میت۔ وتی اسپش ممیز کر تننت۔ چے گندنت۔ کہ ہمیں سبزیں تلے کنارہا۔
 دو جنک لوچاروگانٹ۔ دو شادو آہانی دُ مبانٹ۔ او آہانی گِلکّاں گٹ گرگانٹ۔
 کاندیتا بزگ بوت۔ آئی بلغارانی فوجی تربیت ے وداں تیر اندازی پنخو سکیگ ات۔
 آئی تیرا شہ کوزراں کوزرے دانگ جت وست بے تاکاں تیر نہ لگت۔ آوتی اسپنی
 دوئی توپک پر کرت۔ ہر دوکیں شادواں شوٹ کرت۔ ”خدائی توصیف برحق
 انت! دوستیں کا کامبو! اے بزگاناں شہ مزین عذابدار کرت۔ من مفتی وپادری
 کو شمت من گناہاں گار اتون۔ بے نوں خدا مناعشائیت کہ من اے دوئیں بزگیں
 جنیں آدم شہ اے عذابدار کر تننت۔ کئے زانت۔ بلکنہ اے دوئیں بانک شریں سر
 انت۔ او اے نیکی ماراماں اے ڈیہا کار بدنت۔“

آدگہ حبرے درکنگی ات۔ کہ آئی نکا گوں نادو کا گیت۔ آئی چھاں
 عجیل ندار گے دیست۔ کہ ہے دوئیں لوچیں جنک شادواں بغل کرت وچکا لگت
 انت۔ ادو رور گریو گش شروع کرت۔ آوگوں زارو چیھاڑاں دنیا سرا زرت۔ آئی

(۱) Journal de Trevoux ژاسویانی مشہوریں حبرتا کے ات۔ والنیر ایٹرا ہروماں ڈوبدات۔

کاکامبو گوشت۔ ”من چشم نازر کیس ارواہ وتی زندانہ دیمتہ کہ پہ شادوئے مرگا جو بحریت۔“ آئی در اینت ”توز بدستیں کارے کرتگے۔ تو اے ملی ملی آئی عاشق کو شگ انت۔“ ”ایشانی عاشق؟ چے گوشگائے؟ کاکامبو! تو پمن توازہ کنگانہ اے! منا باور نہ کنت۔“ ”منی دوستیں واجہ!“ کوکامبو در اینت ”تو عتاور ہر چیا کہ اولی رنداں گندے باور نہ کئے او حیران بے تو نزانے کہ بازیں ڈیہاں شادو ہم شہ بانکاں اے مہر بانیان نوش کن انت۔ آدور گیس مردم انت پنخو کہ من دور گیس اسپینی ایوں۔“ ”افسوز“ کاندیت جبر گردینت ”استاد پانگلوس راست گوشت کہ ٹمن وزمانگاں چشم واقعہ بو تگ انت۔ بے منا باورے نہ کرت۔ من گوشت پنخیں قصہ انت۔ او نوں من میخاں جے وت گندگاوں۔ بزاں اے بازیں ہتاں مردی سرو جنانوری جون میہا پر“ ”نون ترا باور کنت۔“ کاکامبو گوشت۔ ”ہے راست انت۔ بے بے علمی مردماں چوں بے باور کنت۔ منا ترس انت۔ کہ اے ملی مارا عذابا دور مہ دیانت۔“ کاندیت گوشت ایسی مانا ہمیش انت، کہ مارا شدادر روگ لویت۔ آہاں تل اشت و جنگلاشت انت۔ آئی وکاکامبوناں وارت۔ ہر دوکان پر ٹگالے مفتی، میونس ایر سے گورنر او نوبلار ادعا بد کرت و وابشت انت۔ درینخش کرت۔ سرٹقش نہ کرت۔ کہ آہاں ٹمز ہندش کرتگ انت۔ بزاں اے دوئیں جنگاں وتی ہلکے مردماں حالدا تگ انت۔ آہاں آہنگ وایشاناں پہ در چکانی چیلکان وش قابو کرتگ انت۔ پنجاہ کیدرین اوریلوں بہوشاں آہاناں چپ وچاگرد کرتگ انت۔ تیر و کمانش گوں ات۔ او کارچش دستاں انت۔ آہاں بلاہیں دیگے ہم پر کرتگ انت کہ

آجوش کنگات۔ او ایند گہ پہ کبلبا کئے جنگا اتنت۔ دراہ کوکارا اتنت۔ ”اے ژاسوئی
انت ژاسوئی۔ مئے میر پورہ بوت۔ لاپے سیرا وراں۔ ژاسوئی گوشتاں وراں۔
ژاسوئی۔“

”منی واجہ! من ترا گوشگات۔ کہ اے جنیں منا و ترا عذابیئے تہادور
دینت“ کاکامبو پہ پردی گوشت کاندیت کہ دیگ و کبلبانی جاہ دیست پہ دلسوزی
گوشتے ”اے نول مارا گردنت۔ او پچنت۔ آہ، ماسٹر پانگلوس نول تو چے گوشے! چار
قدرت چون پیک انت؟ ہر کس وتی مزدازنت۔ بے مستریں ظلم گول من بوت۔
کہ من وتی ساہے بدل گل کند باہ دات۔ اونول اے اوریلون منا اشکرانی سرا
پچنت۔“ کاکامبوئے سر ہر وہاں پہ ہوش ات۔ ”پچرنا امیت مبو“ آوتی بے مرادیں
واجہار ادلبڈی دات و گوشتے۔ ”من اے مہلوک بے یولیا زانین۔ گوریشاں ٹوک
کنیں۔“ ”ہو گوریشاں ٹوک ضرور بکن۔ بے ایشاناں ایشی ضرور بجوش۔“ کاندیت
گوشت ”کہ انسانانی گرادگ و مچک بدیں او شہ انساناں دریں کارے انت۔ او ایشی
ابید حضرت عیسیٰ ؑ حکم ے بر خلاف انت۔“

”واجہ کاران!“ گوشت کاکامبو ”بز ان شامروچی ژاسوئیانی ورگ
ئے چن ولا نچاؤ۔ سک شرانت۔ دژ منانی اے پیاور گاؤ شر ترد کہ چہ انت۔ او قدرت
ئے قانود ہم مارا گوشت کہ وتی ہمایگاں بچشاں۔ او ہر کس ہر جا پنخو کنگانت۔ اگن ما
وتی دژ منانی گوشت ے ورگے حقا کار مرزنہ کناں۔ مئے گورا پہ ورگ و لاپ سیریا
دگہ بازچی ہست۔ بے گول شمایقہ رورگی شے نیست۔ دژ من ے گرادگ و ورگ

چریشی شرانت۔ کہ آہاں کلاگ وگو تو دناہار یورانت۔ اودژ من ءے زیر کئے وشى برباد
 بہ بیت۔ بے واجہ کارباں، من سد کوں۔ کہ شماوتی دوستانی گوستاں بجی نہ کن ات پہ
 وتی لاپ سیریا۔ شماوتی دلا جزم ایت۔ کہ شماژاسوئی عے دژ منان سیح کباب کنگاؤ۔ بے
 اے وت شے رکینو ک انت۔ اے شے دژ من ءے دژ من انت۔ کہ شماپر آئی ورگا
 چو گل بوگاؤ۔ او من! من شے ملا پیدا بو تگوں۔ اے واجکارا کہ شما کند گاؤ۔ اے منی
 واجہ انت۔ او ژاسوئی ءے نہ انت۔ آرا خدا ژاسوئی مکناں۔ ایسی ژاسوئی ءے کوشتہ۔
 ایشر آئی جڑ پر انت۔ منی خیال شما ہمیشہ رد کپتھگو۔ شما راگن باور نہ کنت۔ اے جہا
 بزورے۔ ایشر اپادریانی ملے نزیختریں چو کیا برے اووت معلوم بکئے کہ منی واجہا
 ژاسوئی افسرے کوشتہ؟ پہ شما اے راہ نزیک انت۔ شما ہمے دماناشت و پدا آہت
 کنے۔ اگن منی جہر دروغ بو تننت۔ شما راشہ مے ورگا کئے داشت کنت۔ اگن من
 شما را راستیں حال داتہ۔ شماوت قومانی میانادوداں زان ات۔ ہرچی کہ رسم انت۔ مانہ
 گوشاں مارا بخش ات۔“

اوریلوناں اے مردنے گپ دوست بوت انت۔ آہاں وتی دو سو گہیں
 مردم رائی کرت۔ کہ تھیں حالابیار انت۔ اے مردشت انت۔ او زوت واترش
 کرت او راستیں حال اش آورت۔ او ریلوناں آہانی چیلگ برت اتنت و آرات
 کرتنت۔ جنگ اش پیش کرتنت۔ ورگ اش داتنت۔ او تاں وتی ملک ءے سیم
 سراں راہ داتنت او دراہین راہا نعرہ جتاں اتنت۔ اے ژاسوئی ءے نہ انت۔ ژاسوئی
 ءے نہ انت۔

کاندیت کی سر پر نہ بوت کہ آہانی جان چوں پخت۔ ”چونین جوانیں
 قوے!“ آئی گوشت ”چونیں جوانیں مردم انت چوں دود انت ایشانی۔ اگن بانک
 گل کندے براتے لاپاوتی زحم سی مداتیں، ایشاں مناپہ توش وارت بے ہرچی کہ قسما
 انت۔ یہکیں قدرت شہ ہر چیا گھتر انت۔ آہاناں باور بوت کہ من ژاسوئی ئے نہ
 اول۔ نہ منایلہ اش دات و آزارش کرت۔“

کاندیت گوں وتی بچکا آلد وارا دوا بھجیت

آتے ویدی اور یلو نے سیم سراں اتنت۔ کہ کا کامبو کاندیتا گوشت :
 ”تو نونوت دیست کہ اے نوکیں دنیا ہم شہ ایند گراں گہتر نہ انت منی جہرا اگن
 زورے۔ ہر خیمہ زوت بیت شر تر انت۔ ما پدا یورپ عابرواں۔“ کاندیت
 گوشت ”منا اوداں نوں چون شت گنیں او کجاشت کناں۔ اگن ماوتی ملکا برواں اوداں
 بلغارو ابیر یکن یک دگرا کوٹ وچوٹا انت۔ اگن پر تگال عاشتاں۔ مارا سوچنت۔
 اگن اے ملکا نشیں مارا گورہا کباب کن انت۔ بے مادنیائے اے۔ مگاں چویلہ دات
 کناں۔ کہ ایدان باکھ گل کند نندوک انت؟“

”من گوشتین توکل پہ خدا کائین ے نیمگا برواں۔ اوداں فرانس ے
 مردم باز انت۔ آدنیا ے ہر کند و نیمگار و نت و کائنت۔ بلکنہ خدا را پمارا رحم بخت۔ او آ
 مارا شد اں در کنگھواضی بہ منت۔“ کا کامبو گوشت کائین ے روگ چو آسان نہ ات۔

آہاں شریاز انت۔ کہ کجام ہمگا روگی ئے انت۔ بے کوہ، کور، دریا۔ بے راہین
گروگٹ، ڈنگ و ڈز۔ بہوش و جنگلی۔ اے دراہیں پر اہاں عذاب بوت کمنہ۔
اسپاں پنخود مہرت۔ کہ مرتنت۔ آوانی دراہیں راشن خلاص بوت۔ تاں تیوگیں ماہیا
آہاں پہ جنگلی میوہاں گزارہ کرت۔ نون آوانی سر پہ انجیں کوریا پکت کہ لوداں
کو پڑائے عج بازات۔ میخان آواناں مرگانہ صحت و دلانا امیت نہ بوتنت۔

کاکامبو ہر وہداں چو ہما پیر زالا شریں سوج دات کاند تیا گوشے :
مانوں دیماشت نہ کنیں۔ ماہند باز مہرت۔ دریائے کرا خالی اسیں مچوئے گند گاؤں۔ ہیا
کہ ایٹرا شہ کو پڑا ہالڈاں۔ ایٹھی تمانداں۔ او ایٹرا دریا ئے چولانی تہا دور دیاں۔
اے جاہے ناجاہے مئے سراپہ لہادی عادور دہشت۔ اکن ماراوشیں جاگے نہ ریت۔
بے نوکیں جاہے گنداں۔ ”ہے واللہ“ کاندیت گوشت : ”توکل پہ خدا سپرد مہ بہ
تو مایہ خویش را“

آدریائے موجاں گوں موج کناں آپے داچا گوں تچاں وتی بوجیا
سوار، پہ بے منزلی رواں اتنت۔ دریائے کراں آبادیں زید و پھلانی نندارگ،
حکا و گیس ڈگار، جپ و کھسراں گوازیں میدان و تلاں سر بوتنت۔ نون کورے گوازیں
پراہ بوت۔ او کور پراہ ترہواناشت۔ آخر اے کور کانی ٹرناکیں کمانیں گوزیے تہا
شت کہ اے دیم پہ آزمانا برزو اپناشت۔ بے اے دوئیں مسافراں وتی دل دور نہ دات
او و ترا آپے چولانی باہوٹ کرت۔ او کور کے گنداریے چیرا رواں بوتنت۔ نون
کورے دپ تنک بو اناشت۔ یک جاگہیا اے سک تنک بوت۔ آپا آوانا چگل دات۔

ایداں آپے رفتار و توار سک ترند بوت۔ شپے او رو چیار ند آشه اے سُر نگے تھار یا در کچنت۔ اوروشے روژنائی اش دیست۔ ہے توکا آوانی مچو گوں جہاں و کور کاں ڈک لگانا پرشت۔ مسافر برے اے جنپے سر او برے آہ کوہے و تاگیر اناشت انت۔ لہتیں میل پہ ہے بد حالی گوشت۔ گڈا آہانی نگہ نیلیں آزمانے لمباں کپت کہ برز و بالاہیں کوہاں فصیل کر تگ ات۔ کوہانی میانے وادی ئے ملک کشار ات۔ پہ انسانی گزرو ضرورتا کشت و کشار بوت او پہ ملے وزیدے وش رنگیا ہم کشارش کرت۔ دگ وراہ تچکیں شک اتنت آہم گوں سبزیں و نازر کیں کاہیا ماں پتا تگ ایتنت۔ اے دگانی سراوتی شر رنگیں و دشدلیں مرد و جن کجاوگ پیس گاڑیانی تھاسوار ات۔ کہ ایثرا سہر و زنڈیں گوراٹاں چک ات۔ اوچو پہ دور شنت۔ کہ آہاناں اسپ تازی ہم ریت نہ کرتنت۔

کاندیت گوشت ”نوں مردم گوشت کنت کہ اے جاگہ شہ و پتیا لہا شریں ملے۔“ اولی میگا کہ آسربوت انت۔ آہاں دیست کہ چک گوں سرو طلاہے لیوان لیب کزگا انت۔ ایثاں سہرے پٹی سریناں بستہ۔ سرے گردیں ٹوہین چلے ماں سہرے گل میہیے تھادور دیگا انت۔ اے دوہیناں مردک شہ اے ندار گاسک وش بوتنت۔ آہانی لیو زردیں، سہریں و شونزیں رنگے گردیں ٹکراتنت۔ کہ وشیں رنگ و برمشے دانتنت۔ ایثاں چرے لیواں لہتیں دانگ زرت و چارت۔ اے سرے جواہرے و قیمتی مروار دیگ اتنت۔ کستریں دانگ پنخو مزن ات کہ مغل بادشاہانی تاج ئے تھماں کہنگیں مستریں مہر گامسترات۔

کاکامبو گوشت کہ اے شاہی خاندانے چک انت۔ کہ گوں سہرو
 جواہر الیب کنگانت۔ اسکول ماسٹر آہت وزہگانے گوشت کہ لیے وہدہلیتہ۔ آوانے
 پہ وائیگا اسکولایت۔ کاندیت گوشت ”اے شاہی خاندانے چکانی استادانت۔“
 گوٹڈواں لیب اشنت وگول وتی استاد اشنت۔ سرے لیبی چلہ۔
 مرداردو گوہرے قیمتی ڈگار اشنت۔ کاندیت ایشانان چت و آہانی رندا شت وہ
 اشارہ عرض کرت۔ کہ شنزادگاں وتی طلاہیں لیو وگوہر قیمتی بے ہیال کر تگ انت۔
 استاد اے زرتنت وپدلہ ڈگارے دور دانت۔ پہ حیرانی کاندیتا چارت اے او راہ
 گپت۔

دوئیں پردیسیاں ہر کجا سرے ٹکرے، قیمتی اس سگے، مہر گے،
 مرداردے یا گوہرے دیست آراچت وکیگا کرت۔ کاندیت ڈرائینت کہ اے ملک
 شنزادگاناں استاد چوں شر وائیتہ و تربیت داتہ کہ آہاں سہرو ہیر و جواہر دوست نہ
 ہنت۔ دور ش دینت و رونت کاکامبو ہم کاندیت نے پیا حیرال و ہبجہ ات۔ کہ اے
 چونین ڈیسہ نے انت۔ ایشانی چم پہ مکنا کپت۔ اے چو یور پے محلانی پیا اڑ کنگ
 بوتگ ات۔ درگا ہے دیما مز نیں مچوکائی یت۔ شہ محل نے اندر اساز وزہملائی
 و شیں توارے آہگات۔ او کنورے ہم و شیں بو ہے در آہگات۔ کاکامبو کہ دروازگا
 سربوت۔ آئی دیست کہ مردم پیروئی زباناجہر کنگات۔ آشہ گلابال بوت۔ کہ اے
 آئی وتی شکلیں ماتی زبان ات۔ آئی کاندیتا گوشت ”فکر مکن۔ من وت تی بو میانیں۔
 اے مسافر خاہے انت۔“

آتماشتت تہ ہما دمانا دو چک و دو جنگ کہ سرے پوشا کافی تھا اتنت۔
 او گلکس سرے پٹیاں پہ نما ہے بسنگ اتنت۔ آہاں دو کین پردیسی مہمانان میزے
 دے دیماندار مہنت۔ وش تا مین آش، برہنگیں گوشت۔ دم داتنگیں مرغ، لڑ
 داتنگیں سبزی، دم ہتھیں برنج، شیر کینیں پیسوی ماں بلوری ہیرا نانی تھا آہاں دیمان
 دات۔ او شہ شکر کڑباں کشید کرنگیں تہر تہریں شراب ہم ہے ورنائیں شررنگیں
 جنگ و چکاں آہاں دیمان دات۔

مہمان، سوداگر، کوچواں و کاروباری مردم اتنت۔ وش رو و زبان
 اتنت۔ آہانی گوں کا کامیو اکپ و تراں بامانا و کسانین جست و جوابے ڈولالت۔ بے پہ
 و شمشیدی ووشندی۔ آئی پولانی پھہ ہم پہ دل جی داتنت۔

کاندیت و کا کامیو کہ نان وارت و خلاص کرت۔ آہاں شہ و تی کیتواں
 سرے دو دو مزین ٹکر در کرت۔ مسافر خانہ دے ہیر ہاں دات۔ پہ ور گے بلے
 طور۔ اے جنگ و چک ٹاہک ٹاہکا کند گا لگت انت۔ او تاں شریں دمانیا آہانی کند گ
 دارگ نہ بوت۔ آہانی لاپا درد کرت۔ گڑا ہس اش کرت و گوشتیش۔ واجہ کاراں ما
 زاناں شادر ملکی مہماں ہستو۔ ماچونا پیشادر ملکی مہمان ندیتہ۔ مارا پھل کئے پہ اے بے
 وڑیں کند گا۔ بے ماوتی کند گ داشت نہ کوت۔ کہ شامے کشانی سرا کھنگیں سنگ و
 سکاں ماراوتی ور گے بہائے بد لادیکا او مازانیں کہ مشرا مئے ملکی زر گوں نیست۔
 بے شامافرے۔ او مسافر خانہاں چہ مہماناں پہ ور گازر گر گئے اے ملکار واج
 نیست۔ او پہ شامہم زر دیگ لازم نہ انت۔ اے دراہیں مہمان خانہ سرکارا پہ کاروباری

دیر یا اڑ کر تک انت۔ اے کسانیں و غریبیں ہلکے لئے مہماں جاہ انت۔ ما شمار
 شریں ورگ دات نہ کرتنت۔ مارا افسوز انت۔ بے دستر اشارا شر تریں ورگ
 ریت او شے خدمت ہم گہتر بیت۔ ”کاکامبو و تی واجہ کاندیتا اے مردے حمر ہائی
 زبانا ترینت و گوشت گول۔ ہر دوک حیران و بہت اتاں کہ ”اے چو نہیں ملے انت۔
 ایسی حالا دو ہی دنیاے مردم سئی نہ یاں۔ ایدے ہرچی شہ مئے مکال دگہ پیم انت۔
 او اگن مارا ست بزانیں ہے ملک انت۔ کہ ایدال ہرچی جوان انت و پہ راہ ہد انت۔
 او استاد پانگلوس ہرچی بجوشی آئی مرضی انت۔ بے ویستیا لیا ہی شر نہ انت۔“
 کاندیت ذرا اینت۔

آہاں آلدورادو ءے ڈیہاچے دیست

کاکامبوگوں وتی میزبانہر گپ جت اوہر جتے کہ دلا آہتے کرتے۔ چر آئی ہجی
 ءے چیر نہ دات۔ بے آئی وتی مہمان راہہ دل پہکی گوشت ”من باز کم زانیں۔ پنخو بزاں
 کہ من جاہلے اوں۔ بے من وش ووشدلوں۔ مئے شہرا یک پیر مردے ہست
 انت۔ کہ آشہ دربار وتی خدمت ءے مدت خلاص کتہ او مروچاں پشن گر گانت۔
 آدرائیں ملک ءے زانو گر ترس و عالمی مردم زانگ بیت او وتی جبرا بر جمیا کنت
 گوشدار وکا ہم شریاسر پد کنت۔“ آکا کاکامبوہے زانو گرے گور ابارت کاندیت وتی
 نو کرے ہمراہیاروت۔ کہ آئی و تراپشتا داشتہ۔ آبا سادگیں مکانے ءے تہاشت
 انت۔ ایسی دروازگ چاند یکتنت۔ او کمرہانی دیوالانی سرا سرے کار کنگ بو تگ

ات۔ اوسرانی تھا ہنچن میناب کاری او گلکاری کنگ بوتگ ات۔ کہ جم شہ چار گاسیر نہ
بوتنت۔ مندگے کمر ہے تہالال وجواہر ہنچیں و شیں پیمیا مانگرگ بوتگ اتنت۔ کہ
سادگ ات انت۔ بے از مکاری ءے جوانیں نیمونگے ہست اتنت۔

پیر مردا اے درملکاناں وش اہت کرت آکولبری ءے نرمیں بانزلان
پر کر تگلیں بوپانی سرانشت انت۔ او ہیرا ہاں تراشنگیں پیالہانی تھا شراہش وارت۔
رندا آئی پردیسیانی پولانی پسہ چو دات :

”منی عمر یکصد و ہفتاد و دو سال انت۔ منی پت کہ بادشاہے نوابے ات مارا
وڑوڑیں حال دات کہ پیرو ءے تھا انقلاب آہنگ ات۔ او آئی دراہ جمے وت دیستگ
ات۔ اے بادشاہی کہ مامروچاں نشنگاں۔ عنقا قومے قدیمی ملک انت کہ عنقا قومے
مردماں شہ وتی بے عقلیایلہ دات۔ کہ دنیا ءے بہرے پہ وتا فتح بکر۔ انت۔ آہر آہاں
وتی کرت۔ بے اسپین ءے حملہ آوراں آملکارا گپت و عنقا قومارانیست و ناہود کرت۔
عنقا قومے باز شہزادہ گور اہاں نہ شہنت آہاں وتی ماتیں وطن یلہ نہ دات۔ او ہدا
نشہنت۔ چیا کہ کہ آشہ وتی تا کوز تکاں عقلا مند ترانت۔ آہاں گون قوم ءے مرضیا یک
فرمانے جاری کرت کہ چد و پد۔ اے بادشاہی ءے ہج مردم شہ وتی سرحد اں و سیم
سرہاں ڈن نہ روت او ہمے کسانکیں ملک ءے تہا ندیت۔ ہمے قول ءے برکت انت۔
ماچو آسودگ و آرا ماں او جرم و گناہاں شہ پھکیں چاگردیا ساہ کشگا آں اسپین ءے مردماں
اے ملک ءے حال ہشکو تگ ات۔ بے کس نزانت کہ اے کجائے انت۔ آاے ملک

(۱)۔ سروالزر پیلے Sir Walter Raleigh باور کر تگ ات کہ
الدورادو نامیں ملے ہست انت۔ 1545 عیسویا پریشی درگجگا شگ ات

عارا آلدورادو گوشت۔ یک انگریزے کہ آئی راسر ریلے گوشتش صد سال پیش ہما
 یمگا آہنگ ات بے قدر تائے ملکار اکوہانی ہنچین نسا ریے تھا کرتگ کہ ایداں جن ہم
 آہت نہ کن انت۔ اے برزیں کوہ و ہشی تنے و ہدی مارا رکیتگ انت۔ او ماشہ یورپی
 قومانی حرص ولا چار کیتگ انت۔ آہاں اے ملک ءے سک و سنگ، خاک و گل سک
 دوست انت۔ پریشان ہنچیں ہوشامی ہوس دارنت۔ کہ اے سنگ و حاکے وتی کنگا آ
 مارا سر جمیا گار کنگ و نیست و نابو کنگا چک و پد نہ بنت۔ ہندی آخری مردش دانکہ
 ہلاز نہ کرتہ آہانی ہوشام نہ ترہیت۔ ”گپ و رپ دراج بوت۔ حکومت، آئی ہندو
 یوج، رسم و رواج، جنیں آدمانی حق و راجا آہانی ہندو جاہ، ازم و دست کاری بزاں
 ہر تک و پہنادا آوان تراں کرت۔ کاندیت کہ آراشہ اے جمانا بالا ہم جبر دوست
 بوت۔ جست کرت کہ آہانی ملک ءے مذہب چہ انت۔ مذہبے ہست یانا؟

پیر مردار اے جست حیران کرت۔ آئی دیما گوشے لے ڈولیں سریتاماں
 شانت۔ آئی گوشت۔ ”شما واقعی مارا بے مذہب زانے؟“ کا کا مبو عرض
 کرت۔ ”صاحب چونہ انت۔ مازانگ لوٹاں کہ شے مذہب چہ انت؟“ پیر مرد پدا
 لجو کہ بوت او جست کرت ”شے خیالا دو مذہب ہم بوت کن انت؟ منی خیالا مئے
 مذہب ہم ہما انت۔ کہ دراہیں بنی آدم ءے مذہب انت۔ ماسہباتاں شپ او
 شپاتاں سہب خدائی عبادتائیں۔“ ”شما دراہے یکیں خدائے پرستشا کن ات؟“ کا کا
 مبو، کاندیتے شک و شبہانی ترجمانی کنگا گوشت۔ ”چم ظاہرا پنخو درانت“ پیر مرد
 درایت ”کہ خدائیکے انت۔ دو، سے یا چار خدا نہ ینت۔ شے دنیاے مردم نوں من

سر پد پوتوں کو بے راہیں جست ہم کن انت۔ ”کاندیت بز گیس پیر مردار اچو پہ
 آسانی یلہ دیگا تیار نہ ات۔ جستے کرت کہ آلدور ادوا مہلو تک شہ خدایا چوں دعالوٹ
 انت؟ ”ماچر آئی ہی نہ لوٹاں ”پیریں دانا و دانثورا گوشت ”مادعانہ کناں۔ آئی مارا
 ہرچی دانتہ۔ مابس ہر وہاں آئی متا گراں پر آئی رحمتاں کہ مئے سرا کر تگ انتے۔
 کاندیت گوشت ”شمار املا، دینی پیشوا، راہب یا راہی نیست۔ من گوراہاں ہم گپ
 کنگ لوٹاں۔ ”پیر مردیں دانا پچکندت ”مادراہ راہب است انت منی دوست!“
 آئی گوشت ”بادشاہ و کوٹمانی مستر ہر سہب خدائی توصیفا حمد گوشت پنچ، شش
 ہزار سا زندہ آہانی ہجیاسازاں شلینت و خدائی شگرز و متاں گرانٹ۔ ”شے گورا
 موئکز (ملا) نیست۔ کہ آہو انینت، دت ماں و تاجیرہ بجن انت۔ حکم بدینت۔ سازش
 بجن انت۔ او ہر کس گوراہاں گوں مہ بیت آہاناں زندگا لبوکیں آسانی تہا دور
 بدینت۔۔۔ پیر مردم حیران ات کہ اے چے گوشگات۔ جستے کرت۔ ”اے گوں
 بوگ، دوہمی ئے جرے زورگ یا نہ زورگ مئے گورانیست۔ ماگنوک نہ ایں۔ ماپہ
 اے ڈولیں جبرا بجیریں یا جیرہ بجیں۔ من شے موئکز (ملا) والا ٹوکا پوہ نہ
 بن۔ ”کاندیت اے جبرانی ہشکگارند شہ گلابال ات۔ ”کہ اے جاگہ شہ ویستپالیہا
 چہ پیم شرترانت۔ اگن پانگلوس ایدا گوں بہ بوتیں۔ آئی پد اچہر نہ گوشت کہ نواب
 ئے گس اور آئی ملک دنیا ئے شرتریں ہندانت۔ اے راست انت۔ کہ مسافری
 مردے چماں پچکنت او پہ مردما سفر چوں جوان انت۔ اولازم انت۔ ”آئی گوں و تا
 گوشت۔

اے دراجیں گپ و ترانہ رند۔ پیریں داناہا۔ یک جگھی ے تیار کرت۔ کہ
 آراشش گرانڈ چھینت۔ آئی وتی دوازه خدمت گار گورے دوئیں مسافراں گوں
 کرت۔ کہ ایشاں بادشاہے درباراہ برانت۔ ”منابخشات“ آئی گوشت ”منی پیراں
 سالی اگن منابشتیں من وت گوں شاحتوں۔ بے بادشاہ شمارا عزت و شرپ وت
 دنت۔ شے عیسیٰ خانواد ہیں مردماں۔ شے دے لے پیاشماراوش احت کنت۔ اگن شمارا
 مے ملک ے دودے یار سے دوست مہ بیت منا پریشی پهل بجے۔“

کاندیت و کاکامبو جگھی عے تہا نشنت۔ گرانڈ پہ بال اتنت۔ آچار گھنہاکم
 بادشاہے محلا سر بوتنت۔ کہ آشہرے اکڈاات۔ محل ے گیٹ دو صد پنجاہ فٹ
 برزات او صد فٹ پراہ ات۔ مردما نزانہ کہ اے شہ چیا جوڑ کنگ بوت۔ اے شہ
 سنگ و ڈونکاں وریکاں ڈولدار اتنت۔ کہ ماسر و گوہر قیمتی اش گوشاں۔

کاندیت و کاکامبو کہ شہ وتی جگھی عا ایر آھنت۔ بیست وش رنگیں جنیں
 زبگیں گارڈاں آہاناں حما برت۔ آہاں پوشائینت۔ کولبری ے پڑماگو پنگیں جبہ پر
 کرت۔ آئی رند تاج ے مزنیں لاٹ و آہانی لیڈیاں مہماناں بادشاہ سلا متے خدمتا
 برت۔ راہے ہر دوئمگا پنخو کہ دودات ہزار ہزار سازندہ اوشتوک ات۔ وہدیکہ آ
 بادشاہے تختے کمر ہے دیما سر بوتنت۔ کاکامبو شہ یک لارڈیا جست کرت۔ کہ آباد شاہا
 راچہ پیاما سلامی بہ دینت۔ آوتی کونڈاں پہ کپنت۔ یا سجد با پہ کپنت۔ یاں آوتی دستاں
 سرا بہ ہندنت یا پشتا بہ ہندنت۔ یاں آتختے پادگاں بو سہ بہ دینت یاں آئی دنزاں بہ
 چٹنت۔ بزاں آہانی گوں بادشاہ سلا متا گند گے رسم چوں انت؟“ لارڈا گوشت ”مے

دودانت۔ کہ ماباد شاہباغل گیرباں۔ او آئی ہر دو کیس گلاں چک آل۔ شما ہم ہے پیم
 بجے۔“ کاندیت وکامبو باد شاہار ابا نکر کرت۔ آہم آہاں با نکر کرت اوپہ عزت و شانے
 وشاحت کرت۔ او گوں و تانا نے سلاہ جت۔

رندا آہاںاں برت و شہرے سیل اش کنائنت۔ سرکاری ماڑی ہنجو برزانت
 کہ ٹل اش گوں جمہران ڈکیتگ ات۔ مارکیٹ و بازار ڈولدار انت گوں ہزاراں
 کنگراں۔ پھکیم و شیشگیں آپے فوارہانی زسمل وتی ہندازیا انت۔ دوہمی
 نیمگا گلابے آپے فوارہ گوں و شیں ہواں دراہیں جاہارا جنتی شہے داتگ ات۔ شکر
 قندے شیرگے فوارہ دراہیں روچا شہدیں شرابے آپ بہر کرت۔ اوشہ ہندیں وش
 رنگیں وش بوئیں گرانیں سنگانی تہادر کہت کہ چراہاں کلمپر ودار چینی ے بوئے در
 کہت۔ کاندیت انصاف و عدل جاہ چارگ لوٹ ات۔ آئی پارلیماں گندک لوٹ
 ات۔ آراگوشٹش ایداں چوشیں چیز نیست۔ ایدا کس قانودے محتاج نہ انت۔ آئی
 ہندی جاہانی جست کرت۔ گوشٹش ایداں ہندی جاہ نیست انت۔ آراشہ درستاں کہ
 جی ے درست بوت۔ آسانس ے مزنین ماڑی ات۔ کہ اوداں دو ہزار فٹ
 دراجیں گیلری ے است ات کہ آئی تہاریاضی و فزکس ے وائینگ و تجربے سازو
 سامان ایرتنت۔

آہاں تاں بیگا ہا شہرے باز جاگہ دیت بے اے دراہیں آئی ہزارمی
 بہرے برابر نہ انت۔ شام ے مانے ورگا آمل عا آحت۔ دسترخوان ے سرلادشاہ
 و بازیں بانکانی نیاما کاندیت گوں وتی نوکراشت۔ چروشرتریں ورگ کسے عانہ دیمتہ۔

اونہ کسے عاجز و شرتیں بادشاہے ور گے دسترخوانے سرادیتے۔ کاکامبو بادشاہ
سلامتے و شگپی پرائی ترجمہ کرت۔ کہ ترجمہ ہم ہماپیم وش ات۔ کاندیت کہ
شہ دراہیں جی آن حیران بوتگ ات۔ چریشی اصل حیران نہ بوت۔

آہاں ایداں جلا وطنی نے یک ماہے گوازینت۔ کاندیت ہر وار کاکامبو ارا
گوشت ”منی دوست ! اے راست انت۔ کہ منی ودی جاہ گوں اے جاگماچ
ہمیری کرت نہ کنت۔ بے اے دی راست اے بانک گل کند و ایدانہ انت۔ اونہ
تراہم ماں یورپا بانکیں دوست نے ہست انت۔ اگن ماہداں بہ ننداں ماچو کہ ایند
گراں باں بے اگن ماچدا برداں گوں و تادہ دواڑہ گرانڈ شہ سر و مہرگ و جواہر و ہیرا
بار بختاں گوں و تاہراں۔ کہ ایشاں آلد و رادوے مردم سنگ و ڈونگ لیخت ماشہ
اودے دراہیں بادشاہاں دولت مند ترہاں۔ مئے دولت چراہانی دراہیں دولتاں کہ یکجا
بجے زیات بیت۔ اوگڈا مارا مفتی نے فتویٰ نے ترس ہم نہ بیت۔ او بانک گل کندا ہم
درگہت کناں۔

کاکامبو آرا اے مشورہ دوست بوت۔ آئی وتی دلا گوشت ایداں مانگ نے چہ
مانا۔ سفرے گوں دوستاں حال و احوال و ت چوں وش انت۔ او اے دولت نے
نمائش دوستاں وش تربیت اودژ منانی دلا سوچیت۔ دویناں فیصلہ کرت کہ آباد شاہ
نے اجازت عارند زوت درکایت۔

بادشاہ گوشت ”شما سکین احمقیں کارے کنگاے۔ من زانیں کہ منی ملک
چو مزن نہ انت۔ بے مردم آراہر کجا آرام بر سیت۔ آباید انت ہموداں بہ مندیت۔

منادر ملکی مردماناں وتی ملکا چلے حق نیست۔ ظلم ظلم نے نہ ظلم نے رواج مئے ملکا
ہست اونہ ظلم نے قانود مئے ملکا ہست۔ دراہیں مردم آزات انت۔ شہر دیکھ
دوگ بلوٹے شت کئے۔ بے چہرا در آہگ سک گراں و مشکل انت۔ شے شہ دریائے
راہا آہگ معجز ہے۔ شاید اشوداں شت نہ کئے۔ اے شہادت دیتہ کہ اے کورکانی
محرلابانی چیرا انت۔ اے کوہ کہ منی ملک نے چپ و چاگردانت۔ دہ ہزار فٹ
برزانت۔ اوچو دیوالاں تچک انت۔ کہ دست بچ جہ نہ اڑیت ہر یکے نے پراہی سی
میل نے کسا سانت۔ او ایرکپگ ہم چو کہ سرکپگ عا مشکل۔ نوں شہا کہ روگے
فیصلہ کرتہ۔ من مشینانی مستر آرا حکم دئیں کہ پہ شے روگا مشین نے جور بخت۔ کہ آ
شہاراپہ آسودگی سر بخت۔ شمارا منی مردم کوہانی شہگا سرکننت بے شہ منی مردماں
کس گوں شہا آحت بخت۔ کہ منی مردماں قول کتہ کہ آوتی سیم سراں آشمگ پچہر
در نیانت۔ آداناں مردم انت۔ آوتی قول پچہر نہ پروشت۔ چریشی ابید شہا شہ من
ہرچی شے دل گوشی لوٹا ات کئے۔ وتی زبانا مہ پلست۔ کاکامبو عرض کرت ”بادشاہ
سلامت ماشہ توہی نہ لوٹاں۔ بید لہتیں گرانڈاں۔ کہ آشہ ورگی سامان، سنگ او حاکبار
بہ بنت شہ تئی ملکیگاں۔“ بادشاہا کندت۔ ”منی سر پر نہ بیت“ آئی گوشت ”شے
یورپی ملکانی ہر مردم پرچے پہ مئے ملک نے اے سنگ وزردیں حاکا چو گنوک انت۔
ہر چہیکہ شے دل لوہیت گوں و تلبہ برے۔ اے بلکنہ شمارا جو انیا کار بہ دینت۔“
آئی وتی انجیراں حکم دات کہ مشین نے اڑجن انت دانکہ اے دوئیں
مردماں آدیما بہ بارت۔ او شہ بادشاہی نے سیم سراں ڈن سر بخت۔ سے ہزار

زانو گریں انجیراں ایشی جوڑ کنگ وتی دستا گیت۔ دو ہتکار ند مشین تیار بوت۔ ایشی
 سراہا ملکی بیست ہزار پونڈ ازیات خرچ نہ بوت۔ آہاں کاندیت وکا کامبو مشین تہا سوار
 کرتنت۔ دو مزنیں سر گراند زین ولگام اتنت کہ اے پرہانی سوار یا اتنت۔ کہ کوہانی
 دربر گار ند آیشاں سوار بہ بنت۔ بیست دگہ بار زور وکیں گراند انت۔ کہ آہانی سرا۔
 وردن و وردنی سامان بارات۔ سی گراند شہ ملکی تحفہ وٹیکیاں بارات۔ او پنجاہ گراند
 شہ سر، گوہر قیمتی او ہیرا و جواہر اں بارات۔ بادشاہ گورہاں بغلگیر بوت او پہ مہرودل
 کشی الوداع ے کرتنت۔

آوانی روانگی، آہاں بالابرگ گوں اے مشینا کہ آئی تہا آہانی جندا ہید آہانی
 گراند و مال و مڈی ات و شیں ندار گے ات۔ کہ چوں کوہے ٹلا سر بوتنت۔ انجیراں
 کہ آہاں پہ سلامتی مجاریت۔ چرہاں رخصت بوتنت او وتی مکاشنت۔ کاندیت دلا
 ہید یک تمنانٹیا ہج نہ داشت۔ آگوشٹ منابال بجنیں او ماہ رنگیں گل کند یگا سر
 بہن۔ آراونی گراند اٹکی بہ دینیں۔

آئی گوشت ”مئے گورانوں مال و دولت بازانت۔ بیونس ایریس۔ ئے گورنر پہ
 بانک گل کند ے یلہ دیگا ہر پیچہ ملا م بلو میت ماداتے کناں۔ کائیں ئے پلوارواں بہ
 ہن۔ جہازے بگریں۔ پدا چاریں کہ کجام ملا بہا بگریں۔“

سوری ناما رسگ و گول مارٹن ہجاری

مے مسافرانی اولی روج پہ وشی گوشت۔ ہر دوک شہ گلاباں اتنت۔ کہ
 آہانی گورامیہ دولت انت۔ کہ آ شہ ایشیا۔ یورپ و افریقہ ۛے ہو ریں دولتا ہم
 زیات انت۔ کاندیت چو گنو کا تچان انت و ہر در چکے سرا گل کندی ناما کندہ کنان
 انت۔ دوہمی روچادو گرانڈ مین ۛے تما کپنت۔ آئی ایشانا گول بارا ایرت۔ باز روچے
 سفرارند دو گرانڈاں دمبرت و مرتنت۔ ریگستانی سفر اہفت ہشت گرانڈ شہ گوہتا
 مرتنت۔ بازینے جمل نہیں کورچاتانی تما کپنت و دیگواہ بو تننت۔ صدر روچے مسافرینا
 رند دو گرانڈ پشت کپت۔ کاندیت گول کا کامبو گوشت: ”دوست جھم کہ دنیا ۛے مالی و
 دولت چون زوت گار بیت۔ ہی نہ پاداریت ہیدنکی و راستی او بانکیں ماہ رنگ اس گل
 کندے دیدے وشی اگن پد انصیب بہ بیت۔“ ”من منیں“ کا کامبو گوشت ”بے
 گول ما انگت دو گرانڈ گول بارا سلامت انت۔ کہ ایشانی برالڈو کیں دولت شہ سین
 ۛے بادشاہے دولتا انگت کیشتر انت۔ او من دوریک شہرے گند گاؤں۔ منی خیالا

اے سوری نام انت۔ اے شہر و لندیزیانی انت۔ نوں مئے جنجال کئیگ انت۔ او
و شین روج آھگنت۔“

شہرے کروگوراں سر بوگ۔ یک جشی ءے دیست اش کہ ڈغار اکپنگ
ات۔ نیم برہنگ ات۔ ہدی ءے لائکے برات۔ کہ آئی سترے چیر داتگ ات۔
اے بزرگ ءے چسپاں پاد اور استیں دست گوں نہ اتنت۔ ”اف! منی خدا“ کاندیت
گوشت او آرا من و لندیزی زبانا جست کرت۔ ”دوست تو برے حالتا او گوں اے
بد حالیا اید اچہ کنگا ءے؟“۔ ”من پہ وتی واجھا شھوں۔ نواب باندر دیندور نامداریں
سوداگر“ جشی آرا جواب دات ”اے نواب باندر دیندور انت اے آئی ترابرے
حالتا کرتے؟“ کاندیت آرا جست کرت۔ ”جی صاحب!“ جشی نگر واجواب دات۔
”اے ایدے دودانت کہ آ مارا ہے نیم شلوار اسالے دور نداں دینت پہ ستر پوشیا۔
مارا شکرے کار گا ہا کار بندنت۔ اگن مئے لکٹک مشینے تہا برگ بہ بنت۔ آئے دستا
گڈنت۔ اگن ماتچک وروگے کو شتابجناں آئے یک پادے گڈنت۔ گوں من اے ہر
دوک بوتگ انت۔ شے یورپے شکرواری ءے بہا ہمیش انت کہ مائے دیگا ئیں۔ منی
ماتا کہ گنی ءے ہند نامنا پہ کلیداریا بہا کرت۔ آئی منا گوشت ”منی بڈو! وتی خدایانی منت
وار بہ بو۔ آہانی پرستشا ہر وہداں بکن۔ آہر وہداں و شین زندے مستگا دینت۔ اے
پہا مزنیں عزتے کہ تو مئے اسپت پوتیں واجہانی غلامیارو گائے۔ او تو وتی ماسر اوپسانی
قسمتا شکر کنگا اے۔ منازانیں کہ من آہانی قسمت جوڑ کرت یا نہ کرت۔ بے آہاں منی
نہ کرت۔ کچک۔ شادو او طوطی شما ہزار درجہ کم بد نصیب انت۔ و لندیزی
واجہاں منا کرستاں جوڑ کتے۔ او ہر یکٹمبھا آگوشت مادراہ بنی آدم آن آدم ءے

اولاد آں۔ سیاہ، اسپیت دراہ۔ من نسلی زانت کارے نہ اوں۔ اگن مئے اے واعطی
راست گوشگانٹ تہ مادراہ ناکوز تک ایں۔ او کس گوں وتی وارث و
خویشاں چوشیں ناہودگی نہ کنت۔ تو اے گیاہہ من“

”او! پانگلوس“ کاندیت گوشت ”ترا اے نیمیں ناہود گیاں اندازہ نہ بیت۔

اے شہ حد ۲ گوستہ۔ نوں مناتئی ہرچی ئے تہا حیرے جبر قبول نہ انت۔“

کاکامبو جست کرت۔ ”ہر چیز چوں پہ شریا انت۔ چوبوت نہ کنت۔ اے وت یک
گنوکى ئے انت۔ مردم کہ ناوڑیں و ناوشمین جہدمانی آماج بیت۔ پر آئی ہیدہے گپے
گوشگادگہ پشت چہ کپیت کہ ہمیشی تہا حیر انت۔“ آئی سیاہ پو ستیں جشی آرا چارت آ
گریوگا لگت او گوں گریوگی جے سوری نام شہرا پادے ایر کرت۔

اولی جست کہ آہاں شہ یکیا کرت۔ آآپی گرا بے ئے کراہ کنگ و بیوس
ایر سار و گیگ ات۔ اے مردم کہ چہ آئی آاے جستا کنگا اتنت۔ وت اسپینی کپلن ئے
ات۔ آئی گور اہاں جوانیں و پکائیں سودائے جت و گوشتے کہ آفلاں مسافر خانہ
برونت۔ آہموداں کیت۔ کاندیت و آئی وفاداریں خدمت گار کاکامبو گوں وتی دوئیں
گرا نڈاں ہموداں شکت و پہ مردماہیل بو تننت۔

کاندیت ئے دل او دپ یک اتنت۔ آئی پچی دلانہ داشت۔ گوں کپلن
عالتی دراہیں مہمانی حالے بیان کر تننت۔ او گوشتے کہ آبانک گل کندا گوں وتا
ہرڈول بہ بیت برگ لوہیت۔ کپلن عا گوشت ”من تراہو نس ایر ساچوں برت کنیں۔
اگن ماوداں شتیں تہ گورنر مناو تراہر دوکان دورابالا شیت۔ بانک گل کند گورنرے
دوست ترین و شررنگ تریں سریت سننت۔ ماراچوں کلیت کہ ما آراچہ آئی مچ

بحران۔ گوشتے کاندیتے سرا آزمانی گرنڈے کپت۔ ساریا آئی دلے تباگریت۔ پدا کہ سڈے کرت آئی کا کامبور ایک کشابرت وگوشتے ”منی دوست! نوں ماچہ کرت کنیں۔ مناؤ ترا پنجاہ شصت لکھئے ہیراگوں۔ کہ آئے کیسگاں انت۔ توشہ من ہو شیار ترے۔ تو میونس ایر سابر و بانک گل کندا ہیار۔ اگن گور نرانہ من ات۔ آرا وہ لکھ بدے۔ اگن پہ وہ لکھار اضی نہ بوت۔ بیست لکھے بدے تو مفتی نے نہ کوشتے۔ آ تئی سر اشک نہ کن انت۔ من دگہ جہازے گرین اووینس عاروئیں۔ اے آزاتیں ملے انت۔ نہ مفتی نے آس انت اونہ یہودی نے وت آس انت۔ ”کا کامبو الے دانائیں مشورہ دوست بوت۔ بے آدل گیرات کہ وتی جوانیں واجھایلہ دگیا انت کہ دوئیں یک دوہی نے دوست ہم ہست انت۔ بے دلاوش ات۔ کہ آپہ واجھے کاریا روگانت۔ ہمیشہ جتائی دردے چونہ مارت۔ آبخل گیر بوتنت۔ گریٹش ور خست بوگاسر کاندیت گوشت کہ ہما کاٹڈیلیں پیر زالاگوں وت ہیارے۔ آرا بے خیال نہ کئے۔ کا کامبو ہما روچاپہ وتی منزلار ہادگ بوت۔ اے کا کامبو سکیں شریں مردے ات۔

کاندیت تال دگہ لہتیں روج سوری ناما جلت۔ دانکہ دگہ کیپٹن نے در بچیت۔ کہ آراو آئی دوئیں گرٹڈال اٹلی عابہ بارت۔ آئی پروتا لہتیں خدمت گار داشت وپہ وتی دراجیں رزی مسافرینا دراہیں ضروری سامان ہم گپنت۔ آخر کار نواب باندر دیندور آہت ووتارا درسی راستی کرت۔ کہ آٹوہیں گرا بے نے واہندات۔ کاندیت چہ آئی جست کرت۔ ”کہ آرا آئی ملازم، گرانڈ و مالانی برگا آچہ قدر کراہ لوہیت تال وینس عا۔ تچکی عا، ہموداں بر گے۔“ کیپٹن پہ وہ ہزار ہسٹرا راضی بوت۔ کاندیت ہم دیگا تیار بوت۔

جہان دیدین باندہ دیندور وتی دلا گوشت۔ ”اے درملی مرد چو کہ پہ ہلوہا
 لودہ ہزار پیسٹر ادیگا انت۔ اے الماشہ سیریا کوریت۔“ دمانیارند آہت وگوشتے۔ کہ
 آہست ہزار کماشت نہ کنت۔ کاندیت گوشت من پہ پیست ہزار دیگا ہم تیار اوں۔“
 سوداگر اوتی دلا چارات۔ کہ پریشی پیست ہزار ہمہچی نے نہ انت۔ آئی وتی
 نہرودینت و سی ہزارے لوٹ۔ کاندیت گوشت ”بس تو مناوینس عاسر کن من ترا
 سی ہزار ہم دئیں۔“

نون اے ولندیزی سوداگر اوتی دلا گڑو منج کرت۔ ”پرے مرد اسی ہزار
 پیسٹرا ہم چے نہ انت۔ ایشی مانا ایش انت۔ کہ اے دوئین گرانڈانی سر امزنین
 دولتے بار انت۔ نون زیادہ کراہ لوٹگ شر نہ انت۔ سی ہزار پیسٹرا زوریں گڈا چاریں
 کہ دیما چے بجنیں۔“ کاندیت دوہیرا بہا کرت۔ ایشال بڈے زر آورت۔ آئی کیپٹن
 نے کراہ پیشگی دات۔ دوئیں گرانڈش جہازے سرا برتنت۔ کاندیت پچوئی عاسوار
 پہ جہاز روگات۔ کہ کپٹن نے دلا دعا آہت۔ آئی جہازے لنگر چست کرتنت۔
 بادبان بچ کرتنت۔ گوات ہم جوان کشکات۔ جہاز راہ گپت۔ کاندیت حٹک و حیران
 بوت۔ او جہاز شہ آئی دیماشت وزرے جلمہاں گار بوت۔ آئی فریادے جت و
 گوشتے ”اے کہنیں دنیاے نوکیں رپکے نہ انت۔“ آواتر بوت۔ دے لے سک سچکات۔
 دے چوں نہ سچیت کہ آئی پیست بادشاہانی دولتے کسا ساہبادا تگ ات۔

کاندیت روت او ولندیزی جے درگاہا۔ پہ انصاف نے طلبا۔ آہولگی انت۔
 دروازہ گزور اور ہکینت۔ تماروت۔ وتی داستا نامیان کنت۔ او پہ کوکار انصاف لوٹیت۔
 نچ پہ اے بے ادبیا آرادہ ہزار پیسٹرا ملام کنت۔ گڑا آئی مقدہمازوریت۔ او گوشت

کہ ایشر اسودا کرے واتری عا رند گوشدار گ بیت۔ اوپہ گوشدار گا پروتا دگہ دہ ہزار
پیٹرا چہ کاندیت زوریت۔

اے دراہیں کارستانی کاندیتا چٹ نامیت کن انت۔ راست ان کہ آہزار
سری چدو مستریں ڈک و جنجالاں دیتے۔ بے ججے سرد مہریں بے کماری او کیپٹن
اے عیمیں دلیریں دغا کہ آراشہ چشمیں مزنیں دولتیا زبہر کرت۔ آرا لٹے دستادات و
فقیر کرت۔ پر آئی دل پروشیا بس انت۔ آنون دل پروشیں نا ابیتی عے سیاہ و تھاریاں
بڈت۔ بے آبنی آدم عے حرص و لالچ عے بدرنگی ماں ہے تھاریاں ترو دیست۔ او
ایوکی و تھنائی عے سوچو کیس ساہتاں ہے عکس آئی ہمراہ انت۔ بنی آدم عے لچی،
لالچ، حرص، دغا و دروغ عے عکس آرا چودو سریں مارا ڈنگ جنگا انت۔ بے تال
کد؟ آخر آئی فرانسیسی جہازیا پہ و تاپیک کیمن عے کراہ کرت۔ اے جہاز باغدیواروگا
انت۔ نون آرا گرانڈا و دولتانی بارگوں نہ انت۔ آرا ہے کیمن بس ات۔ سچے ہم
گوں نہ ات۔ پروتا ہمراہے درکار تے۔ گوشتے ہر کس کہ گورائی اے سفر اہر ایت
آرا دہزار پیٹرا آئی حق دیگ بیت۔ بے ہماردارا آل گوں و ت ہمراہ انت۔ کہ آ
اے دیکھے دلپرو شیکیں و نا ایتیں مستریں کس بہ بیت۔

آئی منادی کنا نیت۔ صداں مردم آہنت۔ مردم ہنجو باز انت۔ کہ پر ابانی
برگا گر ابانی بیڑ ہے درکار یوت۔ کاندیت چریشان بیست مردم در چت۔ کہ پرائی خیالا
گوریشاں مردم مسافریا جو انیا مجلس کرت کنت۔ او ایشاں ہم دعوا کرت کہ آجہانے
دلپرو شتریں کس انت۔ آئی ایشاں نانے دعوت ہم دات او سوگند دات کہ وتی در دو
دورانی داستانا پہ راستی میاں کن انت۔ او ہر کس کہ شہ درساں بزرگتر بیت۔ آہمارا پہ

وتی ہماہیا کچن کنت۔

اے مجلس تاں بامسراشت۔ کاندیتا پیر زالے ہماگپ گیر امحنت۔ کہ آئی گوشتک ات۔ آدمیہ پیو نس ایرس ے روگایتنت۔ کہ آئی شرطجت۔ کہ دراہیں جہازے تما اگن یکے ہم گوشت کہ گورائی مستریں ظلم نہ بوت۔ آزرے تما و ترا دور دنت۔ ہر داستانے گوشتار گارند آراپا نگلوس یات آہت اودلا گوشتے ”اگن آگوں بہ بوتیں آئی وت مارات کہ آئی فلسفہ اگن راست ات۔ تو ایو کا پہ آلدور اودا کہ اوداں ہرچی جوان و شرآت۔ پہ ایندگہ جہانا چونہ یت۔“ آخر آئی یک بزگیں عالم اے گچیں کرت۔ کہ آئی تاں دہ سالان پہ کتاب فروشیماں ایمسٹرڈیماکار کر تگ ات۔ پر آئی خیالا ”کتاب نویسی“ شہ جہانے دراہیں کاراں بزگ تریں کارانت۔ (۱)

اے عالم وت شریں مردے ات۔ بے آئی جنیا آئی گس چنگ ات۔ چچ آرا لٹ داتگ ات۔ جنگ عا آرایلہ داتگ ات اوگوں پر تگالیا جنگ و شنگ ات۔ اوہے زوتاں آراشہ کسانیں روزگار یا ہم زبہر کنگ بو تگ ات۔ سوری نامے واعظی عا آرا سزاہم داتگ پر آئی عقیدہاں۔ (۲)

اے جبر ہم راست انت۔ کہ ایندگہ مردم پنچوہے عالما بزگ اتنت۔ بے کاندیت وتی دلا گوشت۔ کہ مسافری عا عالم ے گپ آراشہ وتی درداں دوردار انت۔ بے متگیں امیدواراں احتجاج کرت او کاندیتا گوشت کہ آئی گوراہاں انصاف نہ کرتے۔ کاندیت ہر کس آرا صد صد پیسٹرا دات۔ دراہ وش بوت و شنت۔

(۱)۔ والٹیرا وتی ہماروچ یات امحنت کہ کتاب فروشاں آئی کتاب پہ دڑی بہا کرت انت و آرا گوشتک کہ کتاب سنبرو تگ انت۔ آسیر بوتنت۔ اونویو کاچ نہ رست۔

(۲)۔ آئی عقیدہ پارسی بزگ مانی ے رنگا انت۔ کہ آئی نیکی و بدی ے بدی مڑائی ے فلسفہ پیش کر تگ ات۔

کاندیت و مارٹن کے ذریعے مسافری کے داستان

پیریں عالم مارٹن گول کاندیت آپنی گرل بانسٹ و دیم پہ یو غدیو ا رہادگ
 بوت۔ دویناں جہاں دیسنگ ات۔ ہر دو گرم دوئیں اش شریاچسٹنگ ات۔ اگن اے
 آپنی گراب چہ سوری ناما تا جاپانا شتیں او ہم شہ کیچے گڈھو پے راہا۔ آہانی گپ و تران نہ
 ہلت۔ بلے منزل آحت چیا کہ آہاں جہان کے جون او جان دوینانی بدی و بدی کاری
 شریا دیسنگ ات۔ او راہ پر اہانی داستاناں گوئڈ ات۔

بلے انگت کاندیت یک خساہیا شہ مارٹن گمہ ات۔ کہ آرل بانک گل کند او آئی
 نیاد و ودارے ایٹے ہست ات۔ او آپریشی ہیل ات۔ بلے مارٹن پہ ہچ ایتا او پہ ہچ کسا
 ہیل نہ ات ایٹا ابید کاندیت کے کراسرو ہیر او گوہر قیمتی است ات۔ آئی صد سہریں
 گرانڈ گول و تی دولت و دنیا کے باران گارو گسار بو تنٹ۔ او آخری دوینان و لنڈیزی
 کیپٹن پہ مکر برت۔ کہ دراہ آئی زوتیں یا تانی تہاریں بہر اتنت۔ بلے کیسے سہر و قیمتی
 این مہرگ او گل کندے پلین کندگ آئی زندے روژنائین مڈی اتنخہ آئی ہرنان
 کے نوش جان کنگار ندہیان کرت انت تو آراپا نگلوس کے ایتانی شون دا تگیں راہ بند

دلادوست بوت۔

”بلے تو واجہ مارٹن“ آئی گوں وتی عالمیں ہمارا ہا گوشت ”اے باروا چہ گوشے؟ تئی خیال اخلاقی بدی و جسمانی بدی اے باروا چہ انت؟“۔ ”واجہ کار!“

پہرہ دات مارٹن۔ ”منا پیشوایانی عقیدت مندے گوشتش و مناسزا ش دات۔ کہ من نیکی و بدی اے لدی جنگ اے تران کت۔ کہ دنیا اے تما ہر جاو ہر کجا ہست انت“ کاندیت گوشت ”تو توازہ مکن نوں دنیا اے تہامانی اے منوک کجا مٹگ انت“۔ ”منا پچار“ مارٹن گوشت ”من آئی منوک اوں۔ من نزا نیں من چوں بجنیں، بلے من دگہ پیماچ کر ت نہ کنیں“ ”ترا بز ان شیطانا پروت برتہ“ کاندیت گوشت۔ ”آجہانے کارانی تما ہر جاو ہر کجا وتی دستادور دنت“ مارٹن گوشت ”بلکنہ آئی و ترا منی جو نے تما ہم مانگپتہ ہنجو کہ آئی و ترا ہر کجا تالان کرتہ۔ من گوں تو راستیں جبرا کنیں۔ جبر مردنی انت کہ جرشہ ایمانا کیت۔ من وتی چماں شاکد دکیں اے روئے زمین عاجا ریں یا ایشی ہے بہرا چا ریں منی دل گوشت کہ یزدانا ایشرا یلہ داتہ او بدی اے یک قوتیا ایشرا وتی کر تگ۔ آلدورادو بے نہ انت۔ من چشین شہرے نہ دیتہ آ وتی ہمسائیگیں شہرے تباہی عالمویت۔ نہ من چشین خاندانے دیتہ آ دوہمی خاندانے بربادی اے پدا نہ کہتہ ہر کجا کمزور طاقتورے لگت مال انت۔ آئی دیماچو کوٹو الرزینیت او زوراک، نیزورا چو بزویشانی پیالیحیت آہانی پڑم و گوشتاں بہانت۔ لکھانی لکھ مردم بھرتی بو گانت۔ پے ٹشت و ٹشار پے سیایٹشت و کوشا۔ یورپ اے تاں آسرا تچان انت پے قتل و غارتا و دزی و ڈنگیاں، گوں پکائیں

رپک وراہنداں اے کارا کن انت۔ کہ وتی لاپا پو الینت۔ آپوش کن انت۔ کہ پہ
ایمانداری وایمنی وتی رزق ے درگجگ ے راہ پر اہاں بند انت۔ آشہر کہ اودان ظاہرا
ایمنی ے انت اوازم و لوزانک ے درچکاں گوشے گر کرتہ۔ اوداں مردماناں حسد،
حرص فکر و غم ے اندوہاں ایر بر تگ۔ او آہانی غم شہ جنگ ے شہرانی اندوہاں گراں
ترانت۔ چیریں اندوہ شہ درانگازیں غماں گندہ ترانت۔ من بھنکھ غم و اندرہ دیستہ کہ
من گوشین کہ اہر مناوتی ساہگ ہر جاہ و ہر کجامان شانہ۔ ”بے اگتہ کم و بازیکی
جہانے تماپشت کپتہ“ کاندیت گوشت۔ ”بلکنہ بہ بیت۔ بے من نہ دیستہ“ مارٹن
جواب دات۔

آوتی بحث و بلا انت۔ کہ توپانی توارشہ دورا آہت۔ او آہانی گوشاں کپت۔
اے توار دمان دماناں بوت۔ ہر کساوتی دور بین زرت و چارت کہ چے بو گانت۔
آہان دیست کہ دو جہاز انت گوں یک دگرا جنگ کنگانت۔ بے چر اہاں سے میل ے
کساس دور انت گواتا دوئیں جہاز نزیکا آور تنت۔ او فرانیسی جہازے مردماں جنگرا
جوانیا سیل کرت۔ آخر ایک جہازیا دوہی سرا انچیں ٹوہیں اور شے کرت کہ آئی
گولہاں آراکاریا جت۔ او اے جہاز بڈگا لگت۔ کاندیت و مارٹن شریا گند گانت کہ بڈو کیس
جہازے سربرا صد مردے کساسا اوشتوک ات۔ آہانی دستا بر زانت گوں آزماناں دعا
لوٹگا انت او کو کارا انت۔ بے جہاز بڈت اود راہ زرے جہلا بھیاں بیگواہ بو تنت۔

”جوان“ مارٹن گوشت ”دیتے! ایش انت بنی آدم ے گوں بنی آدما
کارپد“ کاندیت گوشت ”اے راست انت۔ بے اے کارپدانی پداشیطانی بے رحمی

ئے گوں انت۔ ”آہے گپاں جنگات۔ کہ آئی چم پہ درفشنا کیں سرے چیزیا کپت کہ
اگر ابے گور اوژنا گات۔ آہاں مچوئے جمل کرت وچارات کہ اے چہ چیزے۔ اے
چہ آئی دوئیں گرانڈ یکے ات۔ کاندیت شہ اے گرانڈے دوار رسگا پنخوش بوت۔
گوشتے آرا آئی گاریں ہر صدیں گرانڈ گوں سر ہیرا و گوہر قیمتی ئے باراں پدا
رسگ انت۔ کہ آرا ماں آلد ورا دولا دشاہا خشینگ انت۔

فرانسیسی جہازے کپتانا معلوم کرت۔ کہ سوب کر تگیں جہازے کپتاں
اچہین ئے مردے انت۔ اوہڈ وکین جہاز زری ولندیزی ڈوئگیگ انت۔ اے ڈوئگ
ہمات کہ آئی کاندیت ئے مال وڈی گوں گرانڈاں پہلچی برتگ ات۔ اے دراہیں
مال و دولت نوں گورائی یکجازرے تہاڈت۔ بس یک گرانڈے دست کپت، آہم
آئی حقیں واہندار۔ کاندیت گوں مارٹن گوشت ”پچارا گناہ گارابرے برے چوں وتی
گناہے سزارسیت۔ اے بد معاشیں ولندیزی کپتاں چوں وتی حقیں عاقبتا رسنت۔“
”ہو“ مارٹن گوشت۔ ”بلے پر آئی سزاہا اے ہم ضروری ات۔ کہ دگہ صدے گناہ
گور آئی مجبیا زرے تہاہ بڈیت؟ خدایا آراسزادات بلے شیطانا ایند گرانایر برت۔“

فرانس اوپہین ئے جہازاں وتی سفر جاری داشت۔ او کاندیت گوں مارٹن
وتی بحث و بل ہم جاری داشت۔ آہاں تاں دوہمگال وتی بحث کرت۔ بلے آخری
روچاشہ یک دوہمیا پنخو دورا انت کہ اولی روچایتنت۔ پداہم آگوں یک دوہمیا ترانا
انت۔ یک دوہمی ئے خیالاں گوشدارگا انت او یک دوہمیا تسلا دیگا انت۔
کاندیت وتی گرانڈرا دست بر مشت و گوشت ”تو منا پدا دست کپتے، من جزم اوں
دلا کہ من گل کندا ہم پدا گندین!“

کاندیت و مارٹن فرانس ۽ تیلبا سربو تننت

آهانی چم په فرانس ۽ تیلبا کپت۔ ته کاندیت گوشت۔ ”واژه مارٹن! توشدو ساری فرانس دیتہ؟“ ”جی هو“ مارٹن گوشت ”من فرانس ۽ بازی صوبهاں گردو چر کتہ۔ بازے تها مردمانی نیم گنوک انت۔ باز جاهاں آسک نازرک و بریناک انت۔ باز انت کہ خانوادہ انت بے بھیجہ احمق ہم هست انت۔ ایند گروتراوت هو شیار لیکن۔ بے دراه مرو محبت ۽ کار اپکا انت۔ اے آهانی مستریں پیشہ انت۔ اودو ہی کار عیب گیری و یک دو ہی ۽ بد نام کنگ انت۔ او سہی کار بے فائدگیں گپ و گلہ انت۔“ ”بے واجہ مارٹن! تو کدی پیرس دیتہ؟“ ”جی هو! من پیرس دیتہ۔ اوداں اے دراہیں نمونہ یک پیار سنت۔ اوداں یک عیسیٰ سر بلہما در سانا کپتہ۔ اے

مچیں موچکائی ایت کہ ہر کس لذت و وحشی پداکپتہ۔ بے اے کس آرادست نہ کپیت۔ من و ت ہے مارت۔ من اوداں تاں دیرانہ نشتوں۔ اوداں کہ من سربوتوں۔ مناسینٹ جرین ئے میلہاڈزان دستے جت، شہ منی کیگاں منی دراہیں مڈی اش برت۔ بے منادڑے زانتش، اوتاں یک ہفکے جیل اش کرت۔ آئی رند من یک چانپ جاہیا پروف دیست انت۔ کمیں زر کٹ ات۔ اوپادانیا ہالینڈا گردت و اتکاں۔ من نویسو کیس مردم دیست۔ سازشی مردم زانتت اوگوں ڈاہ وفسادیاں ہم منی سرکپت۔ گوشنت کہ آشہرے تہا سکیں خانوادہیں و سبک ترانیں مردم ہم ہست انت۔ او من زانیں کہ ہست انت۔“

”منا! منی جندا فرانس ئے گندگ ئے شوق نہ انت۔“ کاندیت گوشت ”توت اندازہ بجن کہ آلدورادوئے گندگارند کئے رادگہ چی ئے گندگے شوق بیت۔ منا ہم بیدبانک گل کندے گندگا ابید ہچ چی ء تمنانیت۔ من ونیس عا پر آئی ہیل ہیں۔ ماپہ اٹلی ئے روگاشہ فرانس عا گوزیں۔ توگوں من کائے گوں؟۔“ ”پہ سروچم“ مارٹن گوشت ”گوشنت کہ ونیس پہ ونیس ئے جندے خانوادہاں شر انت۔ بے آگون در آمداں ہم سک شر انت اگن آہاناں بڈے زرگوں بہ بیت۔ منا نے گوں۔ تراگوں۔ توہر کجا بروے من گوں توگوں اول۔“ ”من ترا جتے کنیں“ کاندیت گوشت ”ترباورکنت کہ اے روئے زمین ساری عاتوگا زرے بوت۔ چو کہ ہما بزیں کتابے تہاد عواکنگ بوت۔ کہ آجازے کپتانیک ات۔“ ”منا ہچ باور نہ بیت“ ”مارٹن گوشت“ ”اے آہانی آگا ہیں واب انت کہ آراچہ دیرایہا کنگانت۔“ ”بے اے

دنیا پہ مقصد یاودی کنگ بو تہ؟“ کاندیت جست کرت۔ ”پے گنوک کنگا“ مارٹن پہرہ
 دات۔ ”تراہما دوکین جنکائی پرادو کین شادواں مہر عجب دراکرتے۔ ہما اوریلون ے
 قبیلے قصہ کہ من گوں تو آورت۔“ ”اصل نا“ منی دل عامرے اے جوزہ چو
 ایند گراں انت۔ پریشی حیران بوگ وت حیرانی ایت۔ من بھیجہ دگہ وڑیں چی
 دیستہ۔ کہ اے پمن نوکیں جہرے نہ انت۔ ”کاندیت آرادگہ جتے کرت۔“ ”تئی
 خیالا انساناں، انسان آرادام پنوٹتہ کہ مروچاں کوشت وکوشارے کنگانت؟ آچہ
 مداما ہمیش انت: دروغ ہند، چوٹ راہ، غدار، ناشکر، بے منت، ڈنگ، چمدار، بے
 اعتبار، لغور، وشنیاتک، لاپی، شرابی کنجوس، راجی لولک، حون چونسوک ایس
 زراگ، عیب جوو عیب گیر، زانی، گنوک، منافق، احمق۔“ مارٹن چر آئی جست
 کرت ”توچے گوشے کہ بازاں گوں کیوتی ولراں چہ کتہ؟ ہر دینکہ پراہاں چمش کپتہ
 آہاناں وارنگ اش یانا؟“ ”ہو، باز کیوتی ولراں کہ بجمدیت۔ چوں یلہ اش دنت۔“
 بازے اگن ہے کردانت۔ تہ بنی آدم وتی کرداں پرچایلہ بہ دنت۔ ”ہو“ کاندیت
 درایت ”بلے بازوانساں ے فرق ہم درانت۔ آراتیں ارادہ۔“ ”جہر نہ ہلت کہ
 بوغدو آحت۔“

فرانسے ملکا کاندیت و مارٹن چے دیست

کاندیت لہتیں روچ ماں بو غد واداشت۔ شہ آلد واد و اور تگیں سنگاں دو
چار دانگے شو تک دانکہ پروتا جگھی ے بجیت کہ وت و آئی فلسفی ہمراہ مارٹن یکجا سفر
کرت بجن انت۔ نوں آرا بے مارٹنیا نہ بوت۔ بلے آرا پہ وتی گرانڈا افسوز انت۔ کہ
ایشرا آئی اکیڈمی آف سائنسز ماں بو غد واد اتگ ات۔ کہ آپٹ و پول بجن انت کہ
اے گرانڈے پڑم پرچے سہر انت۔ پریشی انعامے ہم ایر کنگ بو تگ ات۔ او اے
انعام گور مچانی عالمی اکینٹگ ات۔ آئی اجدے ا ملا چو پیش داتنگ الف جمع ب تفریق
ج تقسیم دے رمل گو شیت کہ ایشی پڑم سہر بہ ہنت او شہ گرا ہمریت۔

راہا ہر مسافر خانہ کاندیت ہر کسے آرا کہ پول کرت کہ آجہاں گورو گانت
آئی گوشت : پیرس۔ آئی دیست کہ ہر کس ونا کس ے دیم پہ پیرس عانت۔ من
وتی راہا پرچہ بتریناں۔ آئی ہم وتی اسپانی واگ پہ پیرس عاترینت۔ چونا ہم اے شہ

وئس ے دگا چپ نہ یت۔ آ شہ فویر گ سانت مار کوئے نیمگا شہر اپترت پر آئی خیالا
آ وپسالیہے لیگار ترین ہلکھا آحتہ۔

کاندیت مسافر خانہ ایر کپت۔ تو جان در دیا آرا گپت۔ اے کسانکس
نادرا ہی سفرے دمبر گے سبات۔ بے آئی لٹک ے چلہاٹو ہیں ہیر ہے مان ات۔
آئی سامانی تہا بلا ہیں زری پتی اے ہم گوں ات۔ دو طبیب ہما دمانا حاضر بوت انت
بید سلاہ ولوٹائیٹگا۔ درسی ایس دو ستاں آرا چاگرد کرت ویکد مانے ایوکانیشنت۔ دو
عازیزیں بانکاں پر آئی یخنی و آتش گرم کرت او آرا دپادات۔ مارٹن گوشت ”منایات
انت۔ من ہم اولی رنداں کہ پیرس عاہتکوں۔ من ہم نادراہ یوتوں۔ من شہ
غربیابو کرت۔ کہ کس معنی کرا نیاہت۔ نہ دوستے نہ عازیزیں زالے اونہ طیبے۔ بے
من پداہم وش بوتوں۔“

درماناں آرا دراہ نہ کرت۔ آئی حون پالات او نادرا ہی وداں بوت۔ پادری
ئے آہت وت سرا، بے جستا کاندیتا گوشتے کہ تو منا نہیں چکے بدے کہ بروکارا آئی
زرماں دوہمی جہانا بر سحت۔ کاندیت گوشت منا گوں چوشیں جہراں کار نیست۔
دینداریں بانکاں آرا باور کنا ینت کہ نوکیں دود ہمیش انت۔ آئی گوشت منا گوں
دوداں چہ کار۔ مارٹن گوشت من اے راہباشہ تاکاڈن چگل دئیں۔ ملاہا سوگند وارت
کہ آکاندیتا قبر نہ کنت۔ مارٹن سوگند وارت اگن ملا نہ شت او آئی ہے پیا کاندیتی سکی
کرت۔ آملائے جندارا کل کنت۔ جیزہ پہ جنگا سر بوت۔ مارٹن ملاہا راتیلانک دات
و پہ زور ڈنادر کرت۔ چریشی مز نہیں چست و ایرے بوت۔ کہ اے بار و اسر کاری

رپوئے ہم دیگ بوت۔

کاندیت شارات و دُراہ بوت۔ نیم دراہی ے روچاں نانے سراگورائی
خانودہیں مردم نشخت و نانش وارت۔ بے جیوانش جت مزن شرطے۔ کاندیت
حیران ات۔ کہ آئی گورایکمچہر نیہنت۔ بے مارٹن حیران نہ یت۔

شہرے تہا آئی مستریں ہمراہ کہ آراشر نے دات پیری گوردے خانقاہے
مسترات۔ اے شہ ہمار دماں ات۔ کہ پہ ہر کارا ہدوناک انت۔ شیوار انت۔ منت
وار انت و منت وار کن انت۔ بے لچ انت۔ کہ ہج کارے کنگالچ نہ کن انت۔ چرپ
زبانی وچا پلو سی آہانی مستریں رپک انت۔ در آمدانی رہ چار انت۔ کہ آیاں چووتی داے
تہا بیار انت۔ شہرے بدستیانی داستاناں میاں بکن انت۔ اونوکیں در آمدارا لذت و
وشی پہ وتی دے تہا بہا بدینت۔ اے مرد کاندیت و مارٹن ساریا تھیڑا برتنت۔
اوداں نوکیں ٹریجڈی ے پیش دارگ بوگات۔ کاندیت ے کر ۲ شریں و شہمین
مردم نشگ انت۔ بے کاندیت آہانی فکر نہ کرت۔ ہر کجام ندارگ یا کار یا گپ کہ
آر اوست بوت آئی کوکار کرت۔ کنٹرول ے وہداں چر اہان یکے گوشت۔ ”تئی اے
کوکار ردانت اے اداکارہ بے کار انت۔ اواداکار چر آئی گندہ ترانت اوقصہ ے اے بہر
شہ ہر دوکاں گندہ ترانت۔ ایشی نویسوک عربی ے لوزے نزانت۔ اوندارگ
عربستانے جاہیا انت۔ او آوت اے دراہیں حیران نہ منیت کہ آواں اید اپیش دارگا
انت۔ باندا من پست نبشتانک پر توکاریں۔ کہ اے درس ہے قصہ ے نویسو کے خلا
فانت۔“

”واجہ کاراں! فرانسے تہا اے ڈولیس تھیٹر چنکس انت؟“ کاندیت

چراہاں پول کرت۔

”بچ، شش ہزار“ آہاں جواب دات۔ کاندیت گوشت ”اے واسک باز انت۔
چریشان جوانیں چہ قدر انت؟“ ”پانزدہ، شانزدہ“ آدگر اجواب گردینت ”اے ہم
گہڑے انت“ مارٹن گوشت۔

کاندیت عایک ایکٹر لیس ع سک دوست بوت۔ اے بانکا یک ٹریجڈی
ع تما ملکہ الزیبتھ نے کردار کر تگ ات۔ ڈرامہ وت ژندینے ات۔ بے ہمے ادا
کارہ جاندار ات۔ کاندیت گوں مارٹن گوشت ”منا اے ایکٹر لیس دوست بیت۔ منا
سک دوست انت کہ اے بانک گل کندے چہر گاجنت۔ من لوٹیں کہ آراجندیں او
دراہی وجوڑی نے بجنیں۔“ پیری گوردے خانقاہے مسٹر گوشت ”من حاضر اول۔
ترا گوں بانکا درسی راستی کنائیں۔“ کاندیت جرنیا رستگ ات آئی جست کرت۔
”اے ملکا انگلستان ع ملکہ نے وشاہتی نے دودو دستور چہ پیما انت۔“ راہبا
گوشت ”صوبہانی تہا آہاں میکدہاں بر انت۔ او پیرس عاودالیش انت۔ دانکہ آہانی
جان سلامت انت او آوش رنگ انت آہانی عزت مزن انت۔ بے ہر دینکہ مراں
آہاں گہڑانی تہا دور دینت۔“ کاندیت گوشت ”ملکہ ماں پلیتیں گہڑاں۔“ مارٹن
گوشت ”واجہ کار راست گوشت۔ من بانک مونیم نے مرگ نے روچاں ہما پیرسا
اتوں۔ آہاں آرا قبر کنگ نے عزت نہ بخش۔ آرا گوں آئی ممگوانزگاں، مسکینانی
گورستانیا کلش کت کہ ہموداں گور اہاں بہ سٹریٹ۔ مردمانی اے پیماں سرد مہری

و سگدلی آرا الم سک تور تہ۔ کہ آخانواد ہیں بانکے ات۔“ اے سکیں مزنیں بے
 رحمی ینت۔“ ”تئی دل چہ لوہیت۔“ مارٹن گوشت ”اید امد دم ہے ہم پیم انت۔ آہانی
 نابروہری و بے راہیاں و راست پروشیاں تو چوزوت زانت نہ کنے۔ ایشانی حکومت،
 عدالت، مذہب اودلوشی لیب و گوازی اے ہے قومے بے سروپادی لے مکین
 چیدگ انت۔“ ”بے پیرس عاہر مردماں چارے آکند گانت۔ اے وشدلی لے
 مسترین نشانی نہ انت؟“ ”راہبا گوشت“ ہو، آظاہر آکند گانت۔ بے دلے تمازہرا
 ینت۔ آپوش انت۔ کہ ہرچی لے زنگا ہے کند و کیس کو کارانی تھا جن انت۔ او ہے
 کند گانی برکتا سئل ترین کاراں کن انت۔“

کاندیت گوشت ”ہما زنڈ لگیں لدیگ کئے ات۔ کہ تھیڑا لیبے ڈوبارگا
 ات۔ اودا کاراں بدکشگا ات۔ او منالیب و کردار دوائیں سک دوست بو تننت۔ کہ من
 کو کارجت ووشی لے اظہار کرت۔“ ”راہبا گوشت“ آزندگ و سلا متیں بدے۔ آئی
 روزی ہمیشی تما انت۔ کہ کسمانک و کتابانی عیب گیر یا بخت۔ آراہر کامیابیں مردم تا
 دوست انت۔ آرا پہ سوہنا کیا بد کیت۔ ہچو کہ ہجڑا ہر مردے دژ من انت۔ آ
 لوزانکے ہنچیں سیاہ مارے کہ آئی وراک زہر و زکور انت۔ او آ کا گدانی سرالوز نہ
 نوہمیت بلیم فریروں (۱) لے پیاز ہرنا کی تالاں کنت۔

کاندیت، مارٹن و پیری گورڈینی سیڈیانی سرا اوشٹوک گپ کنگا اتنت او

(۱) فریروں احوال کارے ات والٹیرے ہسروئیں دوئیں گوں یک دگرا نہ ٹہیت۔

مہلوئک شہ ہالے تہادر آہگات۔ کاندیت گوشت ”من پہ بانک گل کندی گندگا
رزین، بے مروچی منی دل گوشت کہ گوں بانک کلیرونا شامے نغنا بورین آراہم
من پسند کنیں۔“

خانقاہے واجہ ے رسائی تاں بانک کلیرونا نیست ات بے آہم گوں جوانیں
سرانندونیا د کرت۔ گوشتے ”اے بانک مروچی شاماساریا دست گٹ انت۔ بے من
تراشریں بانکے ے گورابت کنیں۔ اوداں ترادرہیں پیرس ے گندگ ے موہ
ریت۔ اوچرے نیادا رند تو وتی دلاوت گوشتے۔ کہ مناچار روچ نہ انت۔ بلکہ چار
سال انت کہ من پیرسا آھگوں۔“

کاندیت پہ اے نوکیں گپے ات۔ آئی گوشت شرنانت۔ ہمودا برواں۔
اے بانک ے ماڑی فوورگ سانت او نورے آخرات۔ اوداں دوازدہ جوارى تاش
ے گوازیانت۔ ہر کسی دستا پتاہانی رے ات۔ آیانی بدبختی ے دپتر۔ دراہ بے
تک و توار انت۔ گوشتے قبرستانے ات۔ ہر جوارى ے لچک ہیدات۔ پیٹر ہم
پریشاں ات۔ لوگ ے بانک ہم فکر مندات۔ گراک پہ وتی قسمت او آپہ وتی گراکاں۔
ہر کساباہ دیگے ترس ات۔ ملی وترا پیرولینیا ے بانک گوشت۔ اودراہیں گراکاں آرا
ہم پرے ناما توار کرت۔ آدخترے پانزدہ سالہ ہم گوازی گرانى تہات۔ او اے بڑگیں
گراکانی ہر ردے اشارہ پہ چمکی حال داتے۔ خانقاہ ے واجہ، کاندیت، اوبارٹن تہا
آھنت۔ نہ کسے آہانی دیما پاداہت ونہ دپی وشاہتے کرتے۔ اونہ آہانی ہمگا کیا چارت۔
ہر کس وتی پتاہاں چارگات۔ کاندیت وتی دلا گوشت منی ملی منی چونہ ات کہ کیا

وشاہت ہم مکت۔

خانقاہے واجہا بنکارا گو شاہوت کرت۔ تہ گڈا آپاداہت پہ پچھندے کاندیتا
او پہ سرے سرینگے مارٹن عاوشاہتے شر پے دات۔ آئی کاندیت نندارینت وپتاہانی
دستے دستادات۔ آدوبازیانی تما ۵۰ ہزار فرانک گوازینت۔ آئی رند آہاں پہ کندگ و
وشدلی نان وارت۔ ہر کس حیران ات کہ اینکہ زرے گوازینگا رنداے مردار ابوڑیا
نہ وارے۔ جواریاں گوں یک دوہمیواتی جواریانی بولیا گوشت : ”اے ضرور انگریزی
لارڈے“

شام ے اے نان ہم چوپیرس ے عام دعوتانی پیامت ساریا خاموشی پدا
شور کہ کس نزانت کہ چہ گوشگانے۔ پدا توازہ و مسکرہ بے گیشتر ہوا دگ و بے تام و
دروگیں حال۔ حراہیں تو جیل۔ کمیں سیاست اوبازیں غیبت و باپشت گوشی، اوہے
مجلساں مہلوکانو کیں کتابانی ہم گپ جت۔ پیری گورڈے خانقاہی واجہ گوشت ”شما
سرگوچیت ے ناول ڈاکٹر آف تھیولوجی دیستہ؟“ شہ ہماہاں یکیا گوشت ”ہو من
دیستہ، بے من ایثرا تیوگاونت نہ کرت۔ مروچاں بے ادین و بد لحاظیں نویشٹانک سک
بازانت۔ بے سرگوچیت ے ناول ڈاکٹر آف تھیولوجی شہ درستاں بر کرتہ۔ آدوگ
درساں یکجا بن اے۔ اے ناول آیاں پہ بے ادنی و بد لحاظی سرجمیا ہم گوازینیت۔ من
شہ اے ہمیں کتاباں یزاروں۔ ایشاں مارا پنچو ایر جنگ کہ من کتابانی وانگ یلہ داتہ۔
جیواوپتائی بنا کرتہ۔“

راہبا گوشت ”آرہیکون ٹی ے میلانڈے چون انت؟“ ماداما گوشت ”توبہ

! اگر اس میں مرد، ہر جہر اکہ ہر کسے وت زانت آراچوں پہ پلکار وچے میان کنت۔
 چون بے خیالی دوہمی ے خیالان شہ دلاں در کنت اوو تیجی کنت۔ او وتی آوار جگمیں
 دولتا چون پہ بے دردی زوال کنت۔ آئی منی دل چوں پروشتہ آرا من ماریں! شدو
 دیم آ منی دلا پروشت نہ کنت۔ مناس انت۔ آرشیکون ے لہتیں تاک من در بر تہ۔
 ہے لہتیں تاک باز انت۔“

مجلسایک عالمیں وزانو گریں واجہ کارے ہم گون ات۔ آئی بانک ے جہر
 گپت گوں۔ آہاں ٹریجڈیانی باروامٹ کرت۔ ملی میاشہ واجہ کاراجست ٹکرت کہ
 بازیں ٹریجڈی اسٹیج ے سراپیش دارگ بوت کن انت۔ بے آوانگ شریاوت نہ ہنت۔
 بے لوزانتیں عالما گوشت کہ بازیں ڈرامہ گند گاوش انت۔ چاروکال پسند ہنت بے
 وانوکاں پہ آپیا دلپسند نہ انت۔ آئی چند لوزانی تہاوتی جہر ثابت کرت۔ دراہیں ناوالانی
 تہا بازیں قصہ یک رنگامیان بوت کن انت۔ بے ڈرامہانی تہا چوش بوت نہ کنت۔
 ڈرامہ ے تہا قصہ بیان بیت گوں کردارے عملا اوہے عمل و تراں گندوکانی دلا
 دوست بیت۔ اے وانوکاں آپیمیں پسندے دات نہ کنت۔ ڈرامہ ے ہر عمل نوکیں
 رنگیا پیش دارگ لوہیت بے اے نوکیں رنگ بازاری مہ بیت اونہ کہ ہوادگ وبے
 تام۔ ایشراد اہما نرم، نازک و پھک بوگ لوہیت۔ کہ اے ہما و ہداں بوت کنت۔ تو
 انسان ے دلا بزائے او آراگپ بہ پرماے۔ تو وت شاعرے بہ بے کردار
 شاعری مہ پرماے۔ تراوتی زبان جوانیا بیت۔ اوتی زبان پھک وبے عیب بہ بیت۔
 او آراگوں سرجمیں ردوہندیا جگوشے۔ بے پہ ہندے جوڑینگا مانا ہا مہ شمو شے۔ گڈ

جوانیں ڈرامہ و کردار و دی بوت کنت۔ آئی دسمتر گوشت ”اگن کسے اے راہ و رہندال ماہ زوریت۔ ایک دو غمناکیں کسمانک ٹاپنت کنت۔ کہ آتھیڑے تہا پسند کنگ ہم ہنت۔ بے آپجہر شر نویسویکیں لہز انتانی ردا اوشتات نہ کنت۔ جوانین دردناکیں کسمانک پہ کساس انت۔ اوسک کم انت۔ کردے پہوالی زندے شیران جہنت۔ کہ ایشانی دریں گال شہ گو شوکانی دلادر کاہنت۔ کہ نویسوکاں پہ دلجی نبشتہ کرتگ انت و شیروز تملی لہز ال گہنگ ات۔ مگہ ایند گریسیا یحت و بل انت کہ مردما و اب گجنت۔ یا چو ہما توارا انت کہ گوں گنبدے دیوالاں ماں کیت و گو بنانا روت۔ دگہ باز کسمانک جو زہانی و اب انت کہ آگاہ نہ ہنت، چو وائیں مردا پڑنت، بہوشانی پیاٹوک کن انت۔ پرو شنگیں و نیم تہا میں جبر و دانک انت۔ یادرا جیں الا ہو انت ملنگانی گوں حدایاں (کہ آگوں انساناں جبر کئے ہیلانک نہ ینت) یادروگیں بتل انت پہ آمیاں۔“

کاندیت اے گشتانک سرجمیا و دلجمیا پہ دلگوش گوش داشت۔ اے واجکارے گپ آرا دوست بو تننت او مردے جند ہم دوستے بوت۔ آمادامے کرا نندوک ات۔ آرا گوشا ہلوتے کرت و گوشتے کہ اے واجہ کار کئے انت کہ پوشیں شریں تراں کنگا انت۔ بانکا گوشت ”اے عالمے انت۔ جیوانہ جنت۔ آرا خانقا ہے واجہ برے برے گوں وت نانے سراکاریت۔ ایشی وت ہم دردناکیں کسمانکے نوشتہ کرتگ ات۔ بے مردماناں دوست نہ بوت آئی یک کتابے ہم نوشتہ کرتگ ات۔ بے کتابے یک دانگیا ابید کہ آئی مناگوں وتی دستخطا داتگ ات۔ دگہ بچ کتاب

شہ چھاپھو کے دکاناؤں گندگ نہ بیت۔ ”اے واجہ کار مز نیں مردے“ کاندیت گوشت ”بز ان اے دوہمی پانگلوس انت۔“

آوتی دیم گورائی کرت و گوشتے ”صاحب! بے شک تئی ہم ہے خیال انت۔ اخلاقی و جسمانی جہانانی تہا ہرچی کہ بیگانہ۔ آدراہ پہ گہتر تیا انت۔ او اے کہ پچی دگہ پیم بوت نہ کنت۔“ ”من! صاحب!“ ”عالما آراجواب دات“ ”من اے پیم ہیچ خیال نہ داریں من گندگاؤں گوماہرچی ردیو گانت۔ کس نزانت کہ آئی جاہ چہ انت یاں آئی کار کجام انت۔ نہ ایٹی زانت کہ آچہ کنگانت او ایٹی ہم نزانت کہ آراچہ کنگ لویت۔ اے ہنوگیں ورگ و مجلس عاید کہ اے جوان انت و ہر کس گوں یک دوہمیا ہم گپ و ہم گلہ انت۔ اگن نا، دراہیں و ہد بے مانائیں جیڑہ و بے فائدگیں فساداں گوزیت۔ ژاسوئی گوں ژاسوئیاں، پارلیمانے باسک گوں چرے باسکاں، عالم گوں عالماں، درباری گودرباریاں، زردار گوں مردماں، جن گوں مرداں، خویش گوں خویشان، سیال گوں سیالاں مڑگانت۔ بز ان یک دائیں جے بو گانت۔“

کاندیت آراجواب دات ”مین چد و بدترین کار دیستہ او منی سراگوستہ۔ بے یک دانائیں مردے، کہ آراشومیادیر انت کہ پاہواں داتش، مناوانیت کہ دراہیں کار و کارپدشر انت۔ اوبد ویرانی جوانیں کشیتگیں عکے تہا لہتین ساہگ انت کہ آہنگ انت۔ کہ گوزنت۔“ ”تئی پاہواں شےگیں مردا پہ ہر کسا توازہ کرتہ“ مارٹن گوشت ”تئی ساہگ ترسناکیں پولنگ انت۔“ ”اے پولنگاں مردم و تہا شانت“ کاندیت گوشت ”او آوترا چریشاں رکینت نہ کن انت۔ اے آہانی گناہ نہ

انت۔ "مارٹن درائینت۔

جیواگر سرپد نہ بوتنت۔ کہ چونیں حبر کنگانت۔ آشراب ورگا انتنت۔
مارٹن گوں عالما علمی گپ کنگات۔ اوکاندیت گوں لوگے بانکاوتی سراگو سگیں ویلانی
بہرے میاں کنگات۔

ایٹی اور ندبانکا کاندیتاوتی جندے اوتا کابر ت۔ آرا صوفہئے سرانندار پٹے۔ او
جستے کرت۔ "بزان تو انگت گوں بانک گل کنداوتی مہرانی ساہ دوہتے۔" "جی ہو! منی
فی ملی ایس بانک۔" مادام کند گے جت وگوشتے: توشہ ویستپالیہیا آہجے کہ مناے جو با
دیے۔ اگن فرانسے ورنائے بہ بوتیں۔ تو آئی گوشتگ ات۔ بانک تئی پیسیں شر
رنگیں پریئے گندگا رندما آراشہ وتی دلادر کرتے۔ "مادام! پنخو کہ تئی دل لوطیت،
من گوں تو پنخو گوشاں، منا افسوزانت، پہل کن "مادام گوشت" تئی مہر پر آئی ہما
وہداں باہند کرت۔ تو آئی دزمال چت و آرادات۔ من تراگو شین منی زیر جامے پیتا
بزور۔" "پہ سرو چمان بانک "کاندیت گوشت آئی پیتے زرت و دستا کرت۔" "نون
ایشر اپدا ہموداں ایر کن۔ بانکا گوشت۔ کاندیت پیت پدا ہموداں بسبت۔" "بجند" بانکا
گوشت "تو در ملے ایت۔ من وتی پیرسے دوستاں تاں دوہتگاں انتظارے آس و
انگرائی سراداریں۔ بے گوں تو چوش نہ کنیں۔ تو ویستپالیہیا شہ آہجے۔ من انشپی
تئی اوں۔" شر رنگادر ملکی وتی دوستے دستانی زنڈیں ہیراوتی چمے چیرا کرتگ
انتنت۔ آہانی ہجوباز توصیفے کرت وگلاتنتے۔ کہ ورنہا شہ وتی لنکو کاں در کرت آئی
لنکو کاں مان کرتنت۔

دیم وتی ہنداروگا کاندیت پشوماں و پھل ات۔ کہ آئی پر چاگوں ماہ رنگیں
گل کندا بے وفائی کرت۔ دگہ ماہ گونگے ئے مہرانی وشی نوش کرتنت۔ آئی ایشی
درا نگاز دردناکیں ڈولیاگوں پیری گورڈی واجہ کارا کرت۔ آئی ہم پردی ئے اظہار
کرت۔ بے آئی پردی پر آئی غمان نہ ات۔ آپریشان ات کہ آراشہ اے دوئیں قیمتی
ایں ہیرہاں آئی بہرے نہ رستہ۔ چونا آئی شہ ۵۰ ہزار فرانکاں کہ کاندیت جیولیاہباد
. داتگ اتنت وتی بہر گینگ ات۔ بے آگوں کاندیت گوں ات۔ کہ چہ آئی داتگیں
دولتا آوتی پور ہیں بہر ابچت۔ کہ آئش واجہ کارے دوست دیاران بخشائیت۔ بہاد
دنت یاں آئش پہ لچکائی و چالاکی چہ آئی پیج بجرانت۔ آئی گوں اے واجہ کاراگل
کندے باور اشریاگپ جت۔ او گوشتے من پنخو کہ آراو یسا بجن دیں چہ آئی معافی
لوئیں و آراگو شیں منا ہے یکیں ردیا بہ بخشائی کہ من اولی رنداں گور آئی بے وفائی
کرت۔

پیری گورڈی ئے واجہ کارا وتی وش تبی ووش دگوشی دوسری زیات
کرتنت۔ کاندیت ہرچی کہ گوشت آرا پہ دگوش گوشے داشت۔ ہرچی کہ آئی
کرت یا ہرچی آئی کنگ لومنت واجہ کارا وتی سر جمیں دگوش گور کرت۔ گوشتے ”واجہ
شے دُرائی جاہ وینس انت۔ ”ہو واجہ عالمی“ کاندیت گوشت ”پن المی انت کہ من
. ویسا برویں اوبانک گل کندا ہموداں در ”بیجین“ گل کند آئی دو ستریں مڈی ات۔ آئی
بارواگپ و تراں آرا سک وش بوت۔ پنخو کہ آئی گوں ایند گراں ویستپالیہے بے مئیں
بانگے گوں و تاگو سگیں روچانی داستاں گوشت آگوں اے مردا ہم ہے قصہ آورت۔

پیری گورڈی عے عالی گوشت ”منی خیالا بانک گل کندوش کندوش
 حبرے انت۔ آجوانیں تکائیں رُژنے ہم باید انت بداریت۔ آجوانیں ووش لوزیں
 کاگد ہم نویسیت۔“ ”پن آئی چچ کاگد دیم نہ داتہ۔“ کاندیت گوشت ”من کہ پر
 آئی مرے گناہاں شہ بہشیں لوگا در کنگ بو توں من آرا کاگد دیم دات نہ کرت۔
 رندا منا حال رست کہ آیران بو تہ۔ پدا من آرا در گہت او دوار گار
 کرت۔ نون من آرا ہفت ہزار و پصد میل دور یک زو تیں کراشے رائی کرتہ او پر آئی
 لمہا چم و چاروں۔“

عالی گوں مزن دلگوشاے دراہیں قصہا و شکوگات۔ بے خیالے دوہمی
 جاگے اتنت۔ گوشے وابے گنداگات۔ بُتے کہ کرت، پاداحت۔ ہر دو در ملکائے
 بانکر کرت و آہاں شہ موکلے گپت وشت۔ دوہمی سہبا کہ کاندیت شہ ولبا پاداحت،
 کاندیتا کاگدے رست کہ آاے ڈول بنشتہ ات۔

منی واجہ! منی مہرائی ارواہ! من ہے شہراووں۔ کہ توئے۔ منا مٹھے بیست۔
 کہ اید اسر یو تگوں۔ بے من نادراہوں۔ چو کہ شہ جاگہا سرت نہ کنیں۔ من پہ تئی
 دیداکور اوں۔ او پہ تئی امبازاں زہیر گیوں۔ آگن من سرت بچرتیں پہ بال تئی
 بانکراں اتکوں۔ من اشکتہ کہ توشہ بو غد یو آگوئے۔ من وفاداریں کا کامو و سو گہیں
 پیر زال ہموداں اشکتل۔ آ منی رندا زوت کاینت۔ یونس ایریں عے گورنرا منی
 ہرچی مدتہ بے منی دل تئی انت۔ ہیا کہ تئی دید منا پدا سلامت کنت و زندے دنت۔
 بے کئے زانت من شہ وشیامہ مریں۔

اے نماہ داریں نمدی۔ ایے اناگستیں کاگد، بے گت دگمنا گوشے شہ
 مہرے آزمانا کپت آئی نایمیتی دامنہ۔ اوکاندیت جتائی و دیری ئے دراہیں دردودور
 شمو شمنت اووشیانی خماری جہمبراں بال بوت۔ بے دوستیں ماہ رنگے نادرانی چوکارچا
 آئی دلا بُراں ات۔ وتی وشی ئے درد و گل کندے نادرانی ئے دورانی امبازاں
 چو مست و شیدا ہا لڑاں کاندیت وتی ہمراہ مارٹن و سہر و قیمتی گوہراں گون وتی گوہر
 قیمتی ئے اوٹلاشت۔ کہ او داگلا داشتہ۔ کمرہے تہا پادے کہ ایر کرت۔ آئی جانا
 درگے زرت۔ دلا درہنگہ بنا کرت۔ زبانی پلبلہ بوت، توارے پہ ہڈوسک درکپت۔
 اوتاک تہارات۔ آئی پردہ سرینت۔ کہ اوتاک روژنا بے بیت و آوتی دل ئے
 روژنائیں گوہرے دیدار بخت۔ بے باتیا پہ ہلوت گوشت ”اش! خیال کنے پردہ دور
 مکن روژنائی بازکا کوشیت۔“ باتیا پردہ پرداتنت۔ ”منی ساہ! گل کند!“ کاندیت پہ ہڈو
 سکے گوشت ”من تئی دیدار کرت نہ کنیں۔ بے تو چو نے مناوتی حالاں بدے۔ تئی
 توار منی گوشاں بکپیت“ ”اگپ ہم جت نہ کنت“ باتیا گوشت بانک شہ لیفے تہا پر
 گوشتیں دستا درکنت۔ کاندیت آراچیت او شہ ارساں ایشرا میسیت اود ستائے شہ
 ہیرا ہاں پرکنت۔ اودیے کرسی ئے سراپیلکے سرے ہم ایرکنت۔

ہے وشیانی مہیرانی تہا پولیس آفیسرے چو مککا کپت۔ آئی رند پیری
 گورڈیں عالی ات او یک پولیس ئے دستہ ہم گوں ات۔ آئی گوشت ”ہمیش انت ہما
 دوئیں مشکوکیں درملکی“۔ آہاں ایشانا ہامانا دست گیر کرت۔ اووتی مردماناں
 گوشت کہ ایشاں بندی جاہابہ برات۔ ”اوداماں آلدور اودادر ملکی مردماں گوں چوش

اش نہ کرت۔ ”کاندیت گوشت ”نون منی ایمان مانی ءے قول ءے سراپکا تربوت۔“
مارٹن گوشت ”بلے افسر شمار اکجاں گوبر گائے؟“۔ ”تمہاریں تمہ خامہیا“ پولیس
آفسر گوشت۔

مارٹن کہ وتی دلا چارات۔ آئی آرار مائنت کہ اے بانک کہ و ترا گل کند
گوشتیت آنہ انت۔ ہے پیالے کہ و تا عالمی گوشتیت ہم لچ و دروغ ہندے ہے پیالے
پولیس افسر ہم نار و نار استے۔ ایشر اہم سراپو ٹینگ بیت۔

مارٹن ءے سوج آئی زرت و پولیس آفسر ار اسے ہیرائی ٹکرے دات کہ ہر
یکے شہ سے ہزار ہسٹو لازیات قیمتی ات۔ پولیس آفسر در و ظاہرا گوشت ”واجہ کار
تو اگن دنیا ءے ہر جرم بحر تیں۔ بلے پچن تو بے گناہ او دنیا ءے شر تریں مردے
ایت۔ سے ہیرا کہ ہر یکے ءے بہا سہ ہزار ازیات انت۔ من وتی ساہا پر تودات
کنیں۔ آدر اہیں در ملکیاں گرفتار کن گانت۔ بلے من ترا نہ گریں او شد اپہ سلامتی در
ہم کنائیں۔ من ترانار منڈیا بریں۔ منی برات ہمودا انت۔ اگن تو آراچی ءے ہیرا
بدیے، آہم منی پیاتئی کارا کیت۔“۔ ”بلے شمار در ملکیاں پرچے گرفتار کن گائے؟“
کاندیت جست کرت۔ ”یک فقیرے کہ شہ اتریار تو نا آہنگ کہ آئی دروغیں
حمرے تالان کرت۔ کہ چر آئی کیا وتی پت گوشت۔ نوں ترس ہمیش انت کہ
گپ تالاں مہ بیت۔ او مردم وتی پتاں مہ کوشنت۔“

پدا پولیس، آفسر ادر اہیں قصہ بیان کرت تہ کاندیت گوشت ”توبہ! اے
ہمیں ترسناکیں کار ہما قوم کنت۔ کہ آشہ ناچ و ٹکسی، زسمل و صوتاں سیر نہ بیت۔ منا

شہ اے جاگمازوت درجنے۔ ایداکہ شادو شیراں سریت۔ من ایدالشت نہ کنیں۔
منی ملے مردم رسترانت۔ من مردم بس آلدورادوادیستہ۔ آفیسر منا پہ خدائیگی
وینسابہ بر، من اوداں پہ گل کندے واداراں نندین“ آفیسر اگوشت ”من ترا تان
زیریں نار منڈیا برت کنیں“ آہانی سائل اے سچ کرتنت۔ وتی مردمانے راہ دات۔
کھتے من شہ ردیا ایشاناں گہتہ۔ کاندیت ومارٹازرت ووتی براتے گورادچھے دمگا سر
کرت۔ کسانیں ولندیزی آپی گرا بے پہ روگاتیار اوشتا تگ ات۔ اے نار من ہم وتی
براتے ڈولا سے ہیرہانی بدلا آہانی کارا آحت و آوانے ہمے جہاز اسوار کنا ینت۔ کہ
اے انگلستان ے پورٹس ماؤتھاروگات۔ وینس ے راہ اے نہ ات۔ بلے کاندیت
خدائی شکر گیت کہ آشہ اے جہند مادر آحت۔ گڈی گوں گڈانت۔ وینس ہم کیت۔

کاندیت و مارٹن روڈبارے انگلستان رونت اوداں آہاں چہ دیست؟

”آہ! پانگلوس! پانگلوس! اومارٹن! مارٹن او منی دوستیں گل کند! اے
چونیں دنیاے؟“ کاندیت ولندیزی آپی گرا بے سرا گوشت ”گنوک وناشرانی دنیا
انت“ مارٹن جواب دات۔ ”توانگلینڈ ابو تگے ایدے مردم ہم فرانسیانی ڈولا گنوک و
ریٹا انت“ اے دگہ ہمیں گنوکے اے انت“ مارٹن درایت۔ اے دوئیں قوم
کینڈاے لہتیں ایکڑ برف پوشین ٹکرے زمین اے سراشہ سالان جنگا انت او اے
شکلیں جنگا آیانی تاوان شہ تیوگیں کینڈاے جندا گیشتر بوت۔ راستیں جبرایش
انت منی سر پر نہ بیت کہ مردم گول اے ملا بندی بہ بنت۔ یا گول ایند گہ ملا۔ فرق
چہ کپیت۔ بے مردمانی گوشگ انت انگریزوتی غم جتیں ابو کیا دوست داریت۔“

آوانی گپ و تراں جاری ات کہ جہاز بندنا سر بوت تیبا مز نیں مچکائی اے
ات۔ او دراہ یک زنڈ لگلیں مردیار اچار گاتنت۔ کہ آوتی سر کونڈانی سرا جُکینتگ
ات۔ آئی چہاں پٹی اے بندوک ات او آرا جنگی جہازاں شہ یکے اے عرشہ سرا
اوشتارینگ بو تگ ات۔ چار سپاہی مردے دیما اوشتوک اتنت۔ چرپشاں ہر یکا اے
مردے سر ارا سے تیر پہ آرام جت او دراہیں مردم پہ آرام وتی لوگاں شت

انت۔ ”اے چہ بوگانت؟“ کاندیت جست کرت ”شیطان ہر جاوتی زور اچوں پہ
 پھر پیش دارگانت۔“ آئی جست کرت۔ کہ اے مرد کئے ات کہ چوپہ دامہ گوشت
 بوت۔ گوشتش کہ اے ایڈ مرلے ات۔ او اے ایڈ مرل پر چاچو سرکاری ڈولا کوشت
 بوت۔ گوشت کہ آئی اینکہ مردم جنگانہ کوشت کہ آرا کوشتی ات۔ او آگوں فرانس
 ئے ایڈ مرلانزیکا جنگ نہ دات اونہ آئی کراشت پر آئی کوشتگا۔ فیصلہ ہمے بوت کہ آئی و
 تراشہ آدگہ ایڈ مرلا دور داشتگ ات۔ بے کاندیت گوشت ”فرانس ئے ایڈ مرل ہم
 شہ انگریز ایڈ مرلا ہیئتہ دور ات“ گوشتش ”توراست گوشے بے برے برے ایڈ
 مرلے کوشت کپیت دانکہ ایندگر جنگاں ہمت بکن انت۔“

کاندیت اے دراہیں کار کہ دیستت وائے جبر کہ آئی اوشتنت۔ آسک
 ملور بوت۔ آرا پنچوبہ آحت۔ کہ آئی اے جاگما وتی پادہم ایر کنگ نہ لوٹ ات۔ آئی
 گوں ولندیزی کپتان پداسودائے جت وینس ئے برگے (آراسوری نامے ولندیزی
 کپٹن ئے ڈنگلیات ات) او گوشتے کہ ہمے دمانار ہادگ بوگی انت۔ بے کپٹن دور وچارند
 رہادگ بوت۔ آفرانس ئے تیاب گوراں گوزانا لڑبن ئے نزیکا گوشتنت تہ کاندیتے
 دل لرزات۔ جہاز شہ تنک دپیں زرا گوشتنت و وینس عاسر بوتنت۔ کاندیت مارٹنا
 بغل کرت و خدائی شگرو منتے گپ و گوشتے ”نون من وتی ماہ رنگیں کاڑبانک گل کنڈا
 ہماں گندیں اورمانی ایس دیدے ہمے ڈیہا محرم بنن۔ منا کا کامبوائے سزا پنچو پیسہ
 انت۔ کہ منا وتی جندے سر انت۔ خدا خیر کنت۔ ہرچی شربیت۔ ہرچی جوان انت
 دانکہ بوت کنت۔“

پاکیت و جیرو فلی

وینس نے سر بوگارند آئی کا کامبوائے شوہاز بنا کرت۔ دراہیں مسافر خانے
 چارت انت۔ اوٹلاں شت۔ قہوہ خانہاں شوہازے کرت۔ وش نیادیں زالانی
 ہجر ہاں شت۔ ہر روج آپی گراب و بو جیگانی تہا نفرے دیم دات۔ کہ کامبوائے حالا
 بجر انت۔ بے کامبوات کہ آرا گواہ و ماژگ نیست ات۔ ”اے چونیں جبرے؟“
 آئی گوں مارٹن گوشت ”من دراہیں دنیا گولت و و ترا وینس عاسر کرت۔ پچار من
 شہ سوری ناماتاں بو غد یوا آحتوں۔ شہ بو غد یوا پیرس او شہ پیر سادے اود پینیا پورٹس
 ماؤتھ، او شوداں۔ پر تگل و اسپین عاگوازینا، زرے موبال جماز کناناں۔ میڈی
 ٹریٹین عابوانا۔ ویسا آحتاں۔ ایداں مارا چینچہ ماہ انت۔ کہ ماچم و چاراں۔ بے ماہ رنگیں
 گل کند انت ۵ کہ بیگواہ انت۔ آئی بدلا منا گوں یک دروگیں موجریں زالیا پیری
 گوڈیائے واجما رددات۔ گل کند ماں اے دنیا ہانہ انت۔ من نون دلموں کہ آئی مارا

یلہ داتہ۔ اونون بید مرگاد کہ ہج راہ نیست۔ من چونیں ردے جت۔ آلدوار ادواہ
 دشتیش چوں شرانت۔ اے لغنتی ایں یور پا پدا آگے بید آئیا ہج مانا نیست۔
 تور است گوشے منی دوست مارٹن۔ اے دراہیں پیکیں ساہگ انت وید بربادیا ہج نہ
 انت۔“

آسک دلپروش بوت۔ ایوکی و تنہائی ئے تہاریناں آرا چیر ترینت۔ آرا
 ونیں ئے ناچ، زسمل و اوپرا ہج دوست نہ بوتنت۔ آپڑ مردگ و مونجات۔ آرا
 شر رنکیں کاڑانی دوست بوگ وتی جاہا۔ آہانی نیمگاجے چست نہ کرت ونہ چارات۔
 مارٹن آرا گوشت ”تو سکیں سادگیں مردے ایت۔ تو وت گمان کن۔ کہ یک
 خدمت گارے پنجاہ شصت لکھ زوریت۔ ہزاراں میل دور روت۔ تی ماہ رنکیں گل
 کند اور بگیت و پر تو کاریت۔ او ونیں عاسرکت۔ اگن آرا بے ریت وتے پر چامہ
 زوریت۔ اگن آئی مہ ریت پروتا دگرے پر چادر بگیت۔ نیا اگن زورے وتی
 خدمت گار کا کمبوا و وتی کاڑ گل کند ویناں بے خیال کن“ مارٹن ئے گیاں آرا تبلا
 نہ دات۔ آئی غم وداں بوت۔ مارٹن کوشش کرت۔ کہ آرا باور بجنا ینت کہ دنیا ئے
 تہانیکی ووشی دوئیں ناپید انت۔ بید آلدور ادوا کہ اوداں کس شت نہ کنت۔“
 آوتی ہے مدامی بحث و بلاں اتنت وپہ مادم گل کنڈی و شین کندگاں چاری
 انت۔ کہ کاندیتے چم مذہبی تھیٹن (۱) او آئی امبازاں شر رنکیں جٹکیا کپت۔ کہ

(۱)۔ اے کیتھولک فرجے یک بچیں بہرے ات۔ کہ 1524 عیسویا ہے مذہبے شہ تماثر کچے جد کرت کہ آئی
 تہینو کارا لاطینی زبان، تھیو (Theato) گوشتش۔

آپازاسان مار کو اوشتوک اتنت۔ تھینن ے چرگ تازگ گل ے چو کشمیری سوپا
 سرور پر گوشت جندے توانو تکرڑا۔ چم ے چو استالا ترپناک۔ رواجے دلجم و چاڑے
 غزنواک و سرے بر زوبالا۔ جنگ سکین شر رنگے ات۔ و شیں تواریا شیر جنگات۔ او
 تھینا گون خمارین چماں پہ ہدو کے چارگات۔ او برے برے آئی زٹد گیس گلانے
 چونڈوک پست و پچھت۔ کاندیت گوں مارٹن گوشت ”نوں واتونے“ کہ دوئیں
 مردو جنیں پہ دل و حق و ش و وشدل انت۔ آڈار اڈو بے نہ انت۔ من اے روئے
 زمین ے ہر کنڈاکہ شموں من ہید بد بختیاں۔ دوہی دگہی نہ دیستہ۔ من شرط
 جنیں۔ اے جنگ او اے مردک سک و ش و وشدل انت۔ ”بے مارٹن گوشت من
 ہم شرط جنیں کہ چونہ انت۔“ کاندیت گوشت ”شرانت ایشاں انشپی گوں و تا
 نان ے سر الوٹائین و ت معلوم بیت کہ اے چونیں و ش نصیب انت۔“

آروت گومایاں دعا سلامت کنت۔ دست و درو کش کنت۔ سلاہ اش جنت۔
 گوشتیش منی ہو ٹلاہیائے گوں مانکے نان بورے! من شے خد متا۔ میکورونی ے بان
 گوں لمباڑی ے پر تھنگیں کھنجر ال کیوی یارے ماہیک گوں برنجا قبرص و ہما موسے
 انگورانی کشید کر تگیں شراب پیش کنیں۔ ورنائیں جھکالج کرت او آئی دیم سربوت۔
 بے واجہ کاراے دعوت قبول کرت و گوراہاں ہمراہ بوت دیم پہ آہانی و تا کا شمت۔
 جنگ گوں حیران و ہبکہ ہیں چمیا کاندیتا گند گانت۔ کہ آئی چم اریک بوتنت۔
 کاندیتے کوٹوئے پترگا گوں آئی گوشت۔ ”جوان! منی واجہ کاندیت تو وتی پاکیتا چہ
 نیارتے!“ کاندیت آراپہ دلگوش نہ چارنگ ات۔ کہ وتی کاڑ مرنگیں گل کندے

زہیراں گارات۔ بچ لڑت و گوشتے ”او توئے جنکو! تو ڈاکٹر پانگلوں چون کرتے
 آرا من چارت نہ کرت۔ تو آرا ہنچن گرے داتگ ات۔“ ”افسوز منی واجہ! من
 وت ہم“ پاکیت گوشت ”بز ان ترا دراہیں حال معلوم انت۔ من چہ بجو شیں منی
 واجہ و ملی میانی بد بختی و ڈکانی حالا تو وت سر پدے۔ منی ڈک و دورانی حال ہم گہتر
 نہ انت۔ تو مناکہ دیسنگ ات۔ من پاکد امنیں جنیں زہگے اتوں۔ من وتی نہ کر تگیں
 گناہانی اعتراف ہنچو کہ دستور انت۔ یک فرا نسکین پادریا گوں کرت۔ آمار پنت وتی
 ”پاکیں، آپانی بگکے نیمونا منا ”نپا کے“ کرت و منی پاکیں جنیں زہگیئے زت
 پاکیں جنیں زہگے ناما۔ ہے گرے نادر اہی منی ٹیکی بوت۔ کہ گون من گوں کپت۔ او
 ایٹی پدورند، درد و دور چون گران کپنت۔ آدرا جیں قصہ اے نواب صاحباکہ ترا
 پشتے زہا لگت جناشہ مزین ڈکادر کرت۔ آئی رند منا ہم شہ اوداں در آہگ
 کپت۔ یک ٹوہن نامداریں طہیے آرا اگن پمن بزگ مہ بوتیں تہ من الما مرنگ
 اتان۔ آئی منی نادر اہی علاج کرت۔ من آئی منتان گور آئی لشتوں او آئی منا وتی
 سُریت کرت۔ آئی لوگ بانکا منا وتی ہوک لیکت او شہ حسدا منا ہر روج ردے لٹے
 گپت۔ آچوا مدے دارائن گپت۔ سکیں زہر اورے ات۔ اے طہیبے عیسیں بد
 شکلیں مرد من نہ دیسنگ ات۔ منا چر آئی بزت اتے۔ بے منتے چیرا اتوں، اوپدا
 ہر روج ردے لٹے ورگ تو وت اندازہ بجن چوں گراں انت۔ سُر نیستی چدو
 گراں ترات۔ من و ترا دنیاے ناوش تر و بدخت تریں ساہ دار لیکت۔ جنیں زہر اور او
 مرد ڈاکٹر۔ اے چونیں ٹر سناکیں رشتے بوت کنت من ساریا نزانت۔ بے میکروچے

کہ ڈاکٹر زہر گپت آئی وتی زہر ناکیں بانکے پشانکے علاج پہ زہر ناکی کرت۔ آرادو اے
 مز نہیں خورا کے داتے۔ بانک تاں دیراں سٹات وکپت۔ دوکلا کارند خدا یوتی مال
 کرت۔ آئی سیادو آریزاں ڈاکٹرے بر خلافا مقدمہ کرت آجست وشت۔ پولو سامنے
 بزگار اگپت بے گناہی پمن مستریں گناہ بو تگ ات۔ او من، ہموداہندی جاہا سڑینگ
 اتوں۔ ججامنایلہ دات۔ بے ڈاکٹر جاہے گپت و مناوتی سُریتے کرت۔ بے آئی جاہ دگہ
 مردیا زوت گپت۔ او پدا منامید مزد اچکے دات۔ او من چوٹیکنا روچے ہٹے چیرا
 اتکوں۔ اونون ہے منی روزگار انت کہ پہ شامردیناں لذتے او پما شوماں بے
 آسریں عاقبتے پہ حٹک و ہتاریں واہگانی سہڑینگا من وینساؤں پہ ہے بہا بدنی
 برکتا۔ واجہ! منی بزگی مارگ بوت کنت، زانگ بوت کنت نہ کنت۔ تو چار من
 لاچاروں کہ گوں پیریں سوداگریا بروین آرا بلتاریں او وش بجنیں ہیمشاگوں ملایا
 بجنیں۔ گوں جانشوہا۔ وکیلیا عالمی عے منابہ بارت ووتی دلاوش بخت۔ ہرڈولیس زاو بدو
 ناشا کسمیں جبرانی دیماہہ داریں، پدا ہم پٹکے شہ یکیا پہ پنڈیں کہ دگرے جتے بخت۔
 وتی ہو سابعہ ترہنیت۔ یکے بہا بہ دنت اودوہمی ہیمشاں چچ بچت۔ پولوس اوبد معاشاں
 بھتہ بدے او ورتا تاو ہدے بہا بجن۔ بدن ورتا ورتا بارت۔ پدا تر سناکیں پیرے دیہہ
 کہ ماں روپیت۔ کڈکے گس، وٹکے چراغ او لڈے آج ایش انت مے عاقبت شہ
 من اوبد تختیں ساہ دار جہنا کجا است؟ تووت بگش“

پاکیت اے دراہن گپ مارٹن عے دیماگوں کاندیت جت انت اووتی دل
 عے زنگے رھنت۔ تہ مارٹن گوشت ”من شرطے نیم کٹات“ واجہ کار جیرا فلی

وردن جاہانشت و گلا سے شراب زرت پہ نان و ہمراہاں ہیل ات۔ کاندیت گوں پاکیت گوشت ”توانچو گلا تے، وش اتے کہ کسی گمانہ ات۔ کہ تودلا اے پیم ناوش بے۔ تو صوت جنگا اتے۔ آمر دک ئے گلان چونڈوک پاچگاتے کہ دراہیں وش چاڑی ظاہری نہ اتنت۔ بے نون تئی گپ اے درسان دروغ کن انت۔“ پاکیت جواب دات ”منی واجہ مئے پیشہ ئے۔ اے دوہمی رنگے بدبختی اتنت۔ زی یک افریامنال دات و منی دراہیں زرے پل اتنت۔ مروچی اگن من گوں مردکوا وش چاڑو وش رومہ بنی گڈاہو رویش شہ کجا۔“

پہ کاندیت بھیجہ بس ات۔ آئی من ات کہ مارٹن راست ات۔ دوئیں گوں پاکیت و تھیٹیناور گے میز انشنت۔ ورگ وش اتنت او گپ ورپ ہم پہ وش روئی بوگا ات۔ کاندیت مونکارا گوشت ”فادر! منی دل گوشت کہ تو وتی کاراوش و خور سندے۔ کہ اے پنچیل جاہے انت کہ ہر کسی دل گوشت منانصیب ہوتیں۔ تئی دیما جان سلامتی ئے پھل وت پنچند گانت۔ شہ تئی دیماوشہ تئی چاڑکھیا۔ گوں تو شر رنگیں ورنہاں چکے ہم گون انت پہ تئی خدمتا۔ او توشہ تھیٹین ئے پیشہا ہم دلجم درا کئے۔“

”مناوتی ایمانے سوگند انت واجہ!“ جیرو فلی گوشت۔ ”من گوشین دراہیں تھیٹین دریاہاہہ بڈات انت۔ من دلابازرند اگوشتہ اے خانقاہا آس بدئیں۔ او تر کے بہ بن منی مات و پت مناپانزدہ سال ئے عمر ا مجبور کرتنت۔ کہ من اے شو میں جیہاہہ پوشین۔ کہ منی لعنتی ایس مستریں براتما مستریں بہرے بہ ریت کہ

آرا خدایا جنگ ات۔ خانقاہے تمہید حسد، حرص، لالچ وزہرنا کیا دگہ ہچ نیست۔
 اے راست انت۔ کہ من لہتیں بے سریں واعظ کرتے اوچراہاں منامیں زررست۔
 ایٹی نیم ہماوانی دستاروت او ایند کہ نیما من اے ڈولیں جنگ پہ بہا گرین من شپاکہ
 اوداں رویں منی دل گوشتیت کہ وتی سراگوں دیوااں مجیں او منی دراہیں ہمراہ و
 سنگت ہم ہے تمنا ہا دار انت۔“

مارٹن وتی دیم ترینت وکاندیتا گوشتے ”نون من شرط تیوگا کٹ ات۔“ او
 سر دیں پچھندے جتے، کاندیت دو ہزار پیسٹر اپاکیتا و ہزار پھٹرا جیرو و فلیادات۔
 ”من دلجم اوں کہ نون آہر دوک وش بنت۔“ کاندیت گوشت بے مارٹن گوشت۔
 ”مناباور نہ کنت۔ منی دل گوشتیت کہ اے زر آہاناں بد تر نہ کنت۔“ ”خدا بزانہ۔“
 کاندیت گوشت ”بے من شہ یک حبریاوش بوتوں۔ کہ آہا مردماں پداگند گاؤں۔
 کہ من دلا گوشتگ ات۔ کہ آپھر پداگند گانہ بنت۔ چوش کہ من وتی سریں گرانڈ
 شہ دریائے لافا پدا چت او مروچی پاکیتا دیست۔ من سد کوں کہ من وتی گل کندا
 ہم گندیں۔ منامیت انت ”کاندیت گوشت“ ایک روچے تئی دل بے بہرے بہ
 بات اوگوں وتی دید اتر اوش کناں۔ بے مناشک انت۔ بلکنہ چومہ بیت۔“ ”توسک
 ناوشیں گپ جنگاے۔“ کاندیت زہر گپت ”مناوتی گوازیگیں روج یا تانت۔“ یہ منضمہ
 ”مارٹن گوشت۔ کاندیت گوشت ”آگند ولہاں چار! ایشانی تہے مردم دراہین روج
 ناچ وٹکیانہ انت سازوز سمل نہ جمنٹ؟“ ”تو ایشاناں لوگانی تہاگوں آہانی جنیاں نہ
 دیست۔ اوگوں گریوا سکین زہگاں نہ دیست۔ مارٹن گوشت ”ڈوبے وتی جنجالان انت او

گندولیہے واجہ وتی جنجالاں۔ بے گوندولے حالت گہتر انت شہ ڈوجیگا۔ بے فرق ہنچو کم
 انت۔ کہ گوٹگ نہ لویت۔“ کاندیت گوشت ”کہ مردم گوشتت کہ سینٹر پو کو
 کرانتے۔ کہ برشاہشریں محل و ماڑیائی تہانشتہ۔ گوں درملکیاں پہ جوانی پیش کیت۔
 آہانی گوٹگ انت۔ کہ اے واجہ کاراہچ پیسیں اندوہ نہ دیتہ۔“ مارٹن گوشت ”چشمیں
 نایائیں ساہدارے اگن ہست انت آئی گندگ پر مالازم انت۔“
 کاندیت ہما دمانا نفر دیم دات پہ لارڈ پو کو کرانتے، اوبانداتے ملاقات ے موکلے
 لوٹات۔

لارڈ پوکو کیورانٹے۔ ونیس ے ریٹس ے انت کہ دوئین آئی ملا قاتارونت

کاندیت ومارٹن یک گندولہیے گپت و برینٹا ہشتنت۔ او واجہ کارپو کو کیورلنیے
ے محلا سر بوت بوتنت۔ باغ و ش و نماہ دار اتنت۔ سنگ مر مرے ترا سنگین جوان
جوانیں ہت و مجسمہ پہ رد و ہند جا پہ جا سمہینگ بوتگ اتنت۔ محلے جند فن تعمیرے ازم
کاری ے بے بہائیں نمونگے ات۔ ماڑی ے مالکا دوئیں پولو کیس مہمانان پہ و ش
روئی و شاحت کرت۔ بے پہ حب ے نہ کرت۔ کاندیتاے دوست نہ بوت۔ بے مارٹن نا
و ش نہ بوت۔ لارڈے عمر شصت سالے کسا سات اوسک دولت مند و سیرات۔

اول سراں دو شرر نگیں و و ش پوشاکیں جڑکاں پر اہاں چاکلیٹ آرٹ۔
کہ بز و شیر کن اتنت۔ کاندیت و ترا داشت نہ کرت۔ او آہانی و ش رنگی، و ش چاڑی
اوشائی قبی ے سک توصیے کرت۔ ”اے ہر دوک و شیں و شریں دو تک انت۔“
”سینٹر پوکو کیورانٹے گوشت“ ”من ایشان برے برے شپا گول و ت و ایمین۔ من شہ

شہری جھٹکاں دم برتہ۔ منا چرا بانکانی نازو نخرہاں، حسد و کینگاں، جیڑ و فساداں، نازر کیس تباں، آہانی کمذا تیاں، آہانی غرور و بے عقلیاں سک بد کیت۔ او پدا پر آہانی توصیفاں شعر کوٹک یا شہ دوہمیاں گوشائینگ ئے فرمائش ہم پہ من سک گران انت۔ پدا ہم شہ اے دوئیں جھٹکاں منی دل مدبو تہ او ایشانی نیاد ہم مناوش نہ بیت۔“

چاشتا رند کاندیت دراجین گیلری ئے تما گشت او آرا دیوالانی سرا در ہمگیں پینٹنگ سک دوست بو تنت۔ کہ ازم کاری ئے جوانیں ٹکراتنت۔ آئی واجہ کاراجست کرت اے دوئیں تصویر کجام استاد دیگ انت۔ سینئر گوشت ”اے رافیل ٹیگ انت۔ من ایشاناں لہتمیں سال پیش سک گرانازرت او پہ وتی مڑا ہے دارگا مزین زرے دات۔ چونا گوشت کہ اے سجویں اٹلی ئے وش رنگتریں و گرانتریں از می ٹکراتنت۔ بے اے منا اصل وش نہ بنت۔ ایشانی رنگ سک سیاہ و نسواری بو تگ۔ بتانی اعضا چو کہ گرد بوگ لوٹ انت چونہ بنت او ایشانی سرا دور دانگیں گدے عکس چو پو شوکانہ انت۔ چوش کہ گوشت کہ ایشانی تما قدر تے بخش و نگارانی عکس چو آہانی راستیں بتاں نہ انت۔ منا ہما تصویر یا عکس دوست بیت۔ کہ آرا قدرت ئے اصل چہرگ و رنگ گوں بہ بنت۔ آرا مردم کہ چاریت۔ آئی چم و دل ہر دو بجوشت کہ قدرتی ندار گے گند گاؤں منی گورا چشمیں باز تصویر و پینٹنگ ہست انت۔

بے نوں منا آہاناں چارگ یلہ داتہ۔“

لارڈ پوکو کیورانتے شپ ئے نان کہ وارت۔ ساز و زمستانی جوانیں کنسرتیا ساز شلینت بنت زمسل سمبرین تنت۔ کاندیتا اے محفل دوست بوت۔ ”اے

کوکار“ لارڈ اگوشت ”تان نیم کلا کاوش انت۔ بے چہ و دیم مردے مغزا وارت۔
 بے ایثی نہ کس میت۔ او اے گپے گوشتکے ہمتا ہم نہ کنت۔ سازانی ز سملانی رد
 و ہند مروچاں سک گران انت۔ او موسیقی و صوتانی و شین توارے در آرگ گران تر
 انت۔ ہمیشہ ہمشکو نوکانی و ش دارگ چہ و گران تر انت۔“

”منابلکنہ آپر ادوست تر بہ یوتیں۔ بے آہاں اگن ایشرا دیہیں اژدہانی رنگا
 پیش دارگے زارہاں مداتیں ہے زار انت کہ منی دلابد کنت۔ او آمہلوک کہ حرائیں
 اندو ہناکیں کسمانک چار انت۔ پر اہاں ز سملے درد چون انت۔ کہ اودان دو چار
 جاگہاں ہنجیں ندر گے ماں کنگ ضروری انت کہ اداکار ہے و ش تواری پیش دارگ
 بہ میت۔ آہانی گپا مجن کہ آقصر و کاٹوے رواجاں کہ کسمانکاں گندنت شہ گل ووشیا
 تسنت کہ پر اہانی دلا آہائیں بے وڑیں چاڑ شاہی جاہ و جلالے جند انت کہ آئے گندگا
 انت۔ منادیر انت کہ من اے درائیں شریں شہ یلہ داتگ انت۔ کہ آہاں
 مروچاں اٹلیئے مز نانی و شانئے نشان زانگ بوگا انت۔ او شاہ و امیر پہ ایثانی
 گندگا چون باڑ انت۔“ کاندیت گورائی کمیں بحث کرت بے پہ ادب و بر خورداری۔
 مارٹن سینٹرے بھیمال ات۔ آئی ہچ نہ گوشت۔

آپہ نانا شھنت۔ دلئے سیرا و شیں شامے کر تش۔ آئی رند لا بہریریا
 شھنت۔ کاندیت ہو مرے کتبار ادیت کہ جوانیں جلد یا ہندگ بو تگ و لارڈے
 کتاب جا ہے زینت ات۔ ”اے کتاب“ آئی گوشت۔ ”ڈاکٹر پانگلوس“ دے دوست
 ترین جی ات۔ کہ آجر منیئے مستریں فلسفی ات۔“ ”بے اے منی نہ انت۔“ واجہ

کارا گوشت ” یکے دورے ات کہ منی بلاتا ہم گوشتش کہ منالے کتاب ئے وانگ وش
 بیت۔ بے دائمی جنگانی یک ہمیں میان کہ دراه یک دوہمی ئے پیا انت۔ اوہما خدایانی
 کار کہ آکنتش پہ ہج نہ کنگا۔ اوہیلن کہ اے جنگانی سبب انت۔ بے دراہیں کسمانک
 عالم گندگ بیت۔ اوٹروائے کہ کلاتا دژ منے فوجانی ہدی انت۔ بے گرگ نہ بیت
 اے دراہیں جہراں مناشزار کہتہ۔ من اے جست شہ باز عالماں ہم کرت۔ کہ آمئی
 پیاشہ اے شیریں کسمانکے وانگار ند شزار بوتگ انت۔ راست گوشاں مٹ کہ
 کتاب باز ندان چراہانی دستا کہتہ۔ بے الی انت کہ کتاب ہر کسی جاہے زینت بہ
 بیت۔ کہ کہنیں دور زمانکے یا تگارے انت۔ ہنجو کہ کہنیں زنگ جتیں سکہ کہ مروچاں
 نہ ہلنت آہاناں یا تگارانی زینت کنگ بیت۔

”منی خیالا صاحب، شماور جیل ئے باروا اے پیم نہ گوشت ؟“۔ من
 منین ”پوکو کیورانے گوشت“ کہ آئی ایجیڈے دوہمی، چارمی او ششمی بہر سک شر
 انت۔ بے آئی نیکیں انیاس، اوزور اکیں کلون تھیس، وفاداریں اچاٹس، خانوادگیں
 اسکاٹیس، احمقیں بادشاہ لاطیوس اے دراہیں من نہ گوشتیں ایشانی کردار سردوسبک
 انت۔ منا طاسو و ارسطو ئے خیالی قصہ دوست تربنت۔“

واجہ ! اگن تو اجازت دیئے من شہ تو یک جتے کنیں۔ ”کاندیت گوشت،
 ”ہور لیس ئے وانگ چون انت۔ ایسی وانگاپد شماراوشی بیت ؟“ ”اودان قول و بتل باز
 انت۔ کہ چریشان دنیا داریں مردم نف گپت کمنت۔ ایسی شعر کسان و جاندار انت
 ہمیشہ نہ شریاد لا بخش منت و مرد مارلیات منت۔ منا آئی برنڈیسی ئے روگا گوں چہ کار۔

ناوشیں شامے نغن او گائے سپاہیاں جیڑھا منی چلتی۔ اوگوں پوپیلوس ہے
 ٹوکا کہ جیڑھا آئی لوزچہ ریماند انت اودوہی گوشت آئی لوز جو سر کمانت۔ منادوست
 نہ ہنت۔ پیریں زالانی و جاتوئیں زالانی سراگوشتگیں شیرمں آئی ڈالیں شیر عاپہ
 دلبڈی وانگاں۔ او من اے جبر اہم شر نہ زانیں کہ آوتی دوست مقینا سارا پرچا
 گوشت کہ اگن آرا غزل وانیں شاعرانی ردا آرگ بہ بیت آگوں وتی بزوبالائیں لہچکا
 استاراں سر ازوریت۔ بے عقل ہر چیا کہ شہ نامداریں لوزانتے قلمیادپادراحتہ آرا
 ساڑا ہنت۔ من ایو کا پوتا وانیں۔ او منا ہمقدرد دوست بیت۔ کہ منا کار دنت
 کاندیت کہ ہنچیں پیما رودنگ و وانینگ بوتگ کہ آرا پھر گوشگ نہ بوتگ ات۔ کہ
 جبر ال پہ وتی لیجھا چاریت او پہ ونا پسند ونا پسند بخت۔ جبر ال بوت کہ اے کماشیں
 عالمیں واجہ چہ ڈولیں ٹوک کنگانت۔ اومارٹن پوکو کیورانتے جبر و فکر و حیا لاناں منا
 سب وجوان لیکنٹ۔

”اوہ! اے واسرو انت“ کاندیت گوشت ”منی خیالاں مز نہیں واجہ کار
 کہ ایشر او انیت۔ آراتاں ہلاس نہ کنت۔ شہ دستاں ہنا ایرے نہ کنت۔“ ”من آرا
 پھر نہ وانیں“ ونیں اے ریساجواب دات و گوشتے ”منا چہ کار کہ آوتی
 گشتانکاں راہنیں یا کلوانیں اے بدلابہ بیت۔ منی جندے گورابازین مقدمہ ہست
 انت۔ منا پہ فیصلہا ہا بس انت۔ من و ترا گور آئی فلسفہ اے نویشتانکاں کم و باز دگوش
 کر تگ ات۔ بے من دیست کہ ہر چیا شک کنت۔ من وتی دلا گوشت کہ ہر چیکہ کہ
 آزانت ہیکہ من زانیں۔ او پہ نہ زانگا دوہی اے دشتگیری اے ضرورت نہ انت“

”اکیڈمی آف سائنسز کے کاروائیاں ایدال ہشتاد جلد ایرانت۔“ مارٹن
 دراینٹ ”ایشانی تہاچی ناچی اے شری ضرور بیت“ ”ایدال بوتے کرت۔“
 پوکوکورانتے گوشت ”اگن پوگے جوہانی واجھاں شہ یکے اے بزانتے کہ سوچنے
 جوڑ کرت کنت۔ اے دراہ ہور کیس راہ ہند انت ایشانی تہاچی نیست۔ او فائدہ
 مندیں چچ شے من ایشانی تمانہ دیت۔“

”من ایدال ہر یسک لیب دیت۔“ کاندیت گوشت ”اطالوی زبانے کسماک
 ، فرانسیسی کسماک او پینی کسماک سک باز انت کہ پیش دارگ بوگانت۔“ ”ہو
 سینٹر گوشت“ ”ایدال اے ڈولیں سے ہزار لیب پیش دارگ بوگانت۔ بے ایشانی تہا
 سہ درجن ہم جوانیں نیست انت۔ واخلیانی اے دراہیں مجموعہ ، اے درستیں یکجا
 ہتے۔ اے سیک (۱) اے یک تاکدیے ہم مٹ نہ ہت۔ او مذہب اے سرائیگیں اے
 زندی و بزیں کتباں کہ شاگرد گایت۔ من چریشاں یکے تاکے نہ لیٹیت۔ پہ وانگ
 اے جہتہ ، شاموت اندازہ ہتے۔ من ایشان پیر بر چہ نہ کنیں او منی خیالاد کہ کس اش ہم
 نہ کنت۔“

مارٹن چارات کہ بازیں الماریانی تہا انگریزی اے مزنیں کتابے ایرات۔
 آئی گوشت ”منی خیالاری ہلکین واجہ کاریار اے ڈولیں آزاتیں پیمیانشتہ بوتگیں
 کتاب باید انت سک دوست بہ ہت۔“ ”ہو“ پوکوکورانتے جواب گردینت ”وتی
 فکرے وت نویگ شریں کارے۔ ہے بنی آدمے مستریں رتبہ انت۔ بے اٹلیا

(۱)۔ واجکار ایدال والٹیر سے پیا کہنیں و عمدی عملی فلسفے دوست دراکنت۔

چوں نہ انت۔ کہ ہما گپاں نو یس انت۔ کہ نہ آوانی خیال ونہ آوانی فکر انت۔ قیصر و
 انتھونیانی سر زمیناں شکمیں نویوک اے ہمیں جہرا تاو ہدے کرت نہ کن انت۔
 کہ جیکو ہمیں (۱) اے اجاز تا خیالے بہ دارنت۔ منا انگریز دانشور و مفکرانی اے جہر
 دوست انت کہ آزاتی آہانی فکر و دانش اے مستریں سکین انت۔ کہ آہانی پکانیں
 لیجہانی در انگاز منت۔ بے جوش و گروہی رنگا چریشاں بازیں کتلباں وتی بد صورتی ہم
 پیعدا شتہ۔ ”کاندیتا ملٹن اے کتلبانی ردے دیست نہ شہ واجکارا جتے کرت منی خیالا
 اے لوزانک اے مزین مردے انت۔ شاپچہ گوشے۔ ”کنیے؟“ پوکو کیورانتے جواب
 گردینت ”آہوش، کہ آئی بنی آدم اے نسلی قصہ اے اولی بابے سر اورا جیں قصہ
 اے ماں دہ کتلباں، وتی ترندیں شیرانی تھا آورتہ۔ یونانیانی کچویں گیکانی کنوک کہ ودی
 کاری اے جندے چم و پونزے بڑینگ انت۔ ہما مردم کہ موسیٰ اے ودی کرنگیں
 دائیں ذات کہ آئی جہانار الوزدات او آراودی کرت۔ آعیسیٰ آراگو شیت کہ آزمائانی
 چیریں صندوقاں کمپاسے بزور و ہماودی کاریا پدا درگج و ہم مردے دائیں
 کتلبانی تھا؟ من ہے مردامزں بہ لیکیں کہ آئی طاسوے جہد م و جہد می شیطان آرا
 رزوا کرت۔ آلو سیفر (ابلیس) برے پو لگے جو زکنت برے کپوتے ٹامینیت۔ او گور
 آئی مذہبی بحث و بل کنت۔ او ہے گپاں صدوار پدا جنت۔ او آدی اسطوے سلاحانی
 نقلاکنت و ابلیسا چریشاں جہد مے تھا تو پکاری پر مائیت۔ نہ منا اونہ و گریاراماں اٹلیا

(۱)۔ جیکو ہمیں رندا بدل بو تننت و مہلو کئے دین و ایمانی لیجہانی پٹ و پولی کارش وتی دستا گچنت۔ انجیو زیشن
 اے ناوشین بودن جاہش ٹامینیت او مردماں زندگیاں آسے تہا دور دات۔

اے ڈولیس فضول کاری دوست بنت۔ گناہ و مرگے عاروس او گناہے زہگاپگ نہیں
 جبر انت کہ مردے دلابد کن انت۔ بے ہمار دمانی دلابد کن انت۔ کہ آہاں زندے
 وشتامی ئے نام چشنگ ات۔ اے دراجیں بے تائیں۔ بے مقصدیں او بے راہیں شیر
 آئی و دی بو گے و ہداں مردماں دوست نہ داشت۔ من ہم ایثرا ہنجو کہ ملٹن ئے
 ہمسرواں گورائی کر تگ ات۔ ہے پیم زانگاؤں۔ بہر حال من ہرچی کہ خیال کنیں
 آر اور انکا ز کنیں۔ منا ایشی پروانیست کہ دوہمی گوں من بخیال انت یا نہ ینت۔“

کاندیتا اے دراہیں جبر ان تور ات۔ او ملور بوت۔ آئی ہو مری عزت
 کرت او آرا ملٹن دوست بوت۔ آئی گوں مارٹن سک نرمیا گوشت ”مناترس انت کہ
 اے واجہ کارا مے جر من شاعر ہم سک نادوست انت۔“ ”پرتی خیالا چریشی آہاں
 مز نہیں تاوانے بیت!“ ”مارٹن گوشت۔“ ”اوہ! اے چونین بکند خیال ایس مردے!“
 کاندیت شہ سوکا گوشت ”چونیں مز نہیں زانوگرے! واجہ کاریں پوکو کیورانتے پچی
 آراوش کرت نہ کنت۔“

کتبانی چارگ و آہانی سرا چمشانکاں پد آجہلا باغانی تہا شنت۔ کاندیت
 اودے درائیں شر رنگیانی توصیف کرت۔ ”من اے پیس بد ذوقی ہج بر نہ
 ہشکتہ۔“ واجہ کارا گوشت۔ ”ایدال مارامید ارزائیں چیاں دگہ چہ ہست۔ من باندا
 دگہ لہتیں نہال کشکاؤں۔ کہ آنوکیں پیماہنت۔“

دوئیں درمکاں شہ واجہا موکل گپت و راہ گپتاں، تہ کاندیت گوں مارٹن۔
 گوشت ”نون تو وامن اے۔ کہ اے واجکار شہ دراہیں مردماں وش تر این مردم

انت۔ کہ ہرچی کہ آئی انت۔ آچراہاں برزانت۔ “تو یک حمرے نہ گندگاے۔
 کہ آراہرچی کہ ہست انت۔ آشہ درساں شزار انت۔ افلاطون دیر انت کہ گوشتک
 ات۔ شترین معدہ آنہ سنت۔ کہ ہرورگانہ زورنت۔ “کاندیت گوشت ”بے ہرچی
 ے سرا ایراد گرگ وت وشینے نہ انت؟ ہر کجام چی ے تھا کہ ایند کہ جوانی گندنت
 آئی تھا عیب در کنگ و شیں کارے نہ انت؟ “مارٹن گوشت ”ایشی مانا اے بوت۔ کہ
 ہچی ے وش نہ بوگ وت وش ے انت “کاندیت گوشت ”بز ان ایداں ہچ کس
 وش نہ سنت۔ بید من، او من ہر دیکھ دوہری بانک گل کندا بچندیں۔ امیت وت
 مستریں وش انت “کاندیت گوشت۔

بے روج گوازا شنت۔ ہفتگانی ہفتگ گوشت۔ بے کاکامبو پدا
 نیاحت۔ کاندیت وتی غم واندوہانی سیاہ و تہاریاں پنچو گارو گسارات۔ پاکیت وجیر وفیلی
 ے نیاہک او آئی منت ے نہ گرگ آئی دلا نیاحت۔

کاندیت و مارٹن گوں شش درملکیاں
شامے نان : اے کئے انت؟

یک میگا ہے کاندیت و مارٹن سروپد انتت اودیم پہ شامے نانے درگاروگا
انتت۔ کہ اودان آہان لہتمں درملکیاں ہم دعوت داتگ ات۔ آہم ہے ہوٹلا
داتگ انتت کہ ایشان داتگ ات۔ مردے کہ دیم گئے چو آسانی پراں پتگ ات۔
شہ پشٹا آحت کاندیتا ہڑا کپتے وگوشتے ”تیار بہ بوگوں ماپہ روگا۔ پچار پشٹ نہ کپے۔“
آئی وتی دیما ترینیت کا کامبوا گندیت۔ آرا گل کندے دیدار الما حیران ترووش تر
کرتگ ات۔ آشہ گلا گنوک بوئی ات۔ آئی وتی دوستیں سکتار ابغل کرت۔ ”گل کند
ہم انتت نا؟ منا آئی گورابہ بر کہ چر آئی دیدے وشیاں ہمائی دیما منی ساہ درہیت“
”گل کند ایدانہ انت۔ آ کانسٹینٹینوپل عانت۔“ ”او آزمان! آ
کانسٹینٹینوپل عانت۔ بے اگن چینابہ بیت من ہم ہموداں پہ بال روئیں۔“

شرانت ہوران۔ ”مانا ناؤ رند رو گائیں کا کامیو جواب دات“ من گوں تو دگر ہچ
گوشت نہ کنیں۔ من غلامے لوں لو منی واجہ پمن انتظار انت۔ روئیں کہ آرانان
بدنیں۔ شدودیم ہچ گپ نہ جنے۔ مان ہور اوو تراتیار کن۔“

کاندیت وش ات و غمی ات۔ وتی وفاداریں گما شے گند گاسک وش ات۔
ہے حیران ات کہ غلامے چون جوڑ بوت۔ وتی ماہر نگیں کاڑے دوار دیدے ہدو کاں
دلے پرات آئی دل در ہنگات۔ ہے آئی دماغ کار نہ کنکات۔ گوں بارٹن میزے
سرانت۔ او اے دراہیں مہمناں پہ سر دیں دل و دماغ چار گات۔ شش در ملکی ہم
ہے میزے سرا گوراہان ہورانان ورگی اتنت۔ کہ اے ونیسے کارینوالے سیل و
سواداں اسنگ اتنت۔

کا کامیو کہ چرے ششیں در ملکیاں یکیار اشرا ب دیکات۔ وتی واجہار آگوشا
مٹے ”بادشاہ سلامت! جہاز تیار انت۔ ہر دینکہ تو حکم دیے ماروانگ بان“ مان خلاص
بو تگ ات۔ گورے گپانی جنگا آدراشت۔ مہمناں یک دو ہمیار اپہ حیرانی چارات ہے
پش نہ گوشت۔ کہ دگر یک غلامے آتک لو وتی مالک آرا گوشتے ”بادشاہ سلامت!
جہاز لکھ و بو جی تیار انت۔“ مالکا آرا اشارہ کرت و آڈنادراحت۔ دراہیں مہمناں یک
دو ہمیار اچارت لو نوں درسانی حیرانی دوسری ودست۔ سہی نوکرا وتی واجہارا
گوشت۔ ”صاحب اگن نیا زورے۔ پہ بادشاہ سلامتانون دستمتر ادارگ جوان نہ
انت۔ من روئیں و سفرے درائیں تیاریاں کنیں۔“ او ہادمانا دراحت وشت۔ نوں
کاندیت و مارٹن زانت کہ اے کارینوالے سوادی انت۔ چارہی نوکرا چارہی

واجہار گوشت ”بادشاہ سلا متے مرضی انت۔ ہر وہاں کہ بلوہیت مادر کایاں“ اے
ہم ڈنادراحت چو آدگرانی پیا۔ پنخمی نوکر گوں پنخمی واجہا ہے گپ جنت وڈناشت۔
بلے ششی نوکر گوں ششی در آمد دگہ پیم گپ کرت۔ ”منا وتی ایمان ے
سو گند انت۔ بادشاہ سلامت! اے نون تراوام نہ دینت اونہ کہ منادینت۔ اے مارا
قیز کن انت۔ من روگاؤں و تراٹھینگا۔ شام خیر!“۔

دراہیں نوکر و غلامانی روگارند، ششین درملکی کاندیت و مارٹن بے تک و توارا
نشت۔ گرانیں بے توارینیا مان شانت۔ کہ ایشرا آخر اکاندیت پروشت۔ ”واجہ
کاران!“ آئی گوشت: ”اے شریں تواز ہے! پرچا شما دراہ باشا ہے؟ من، من
ایشی منیں کہ نہ من بادشاہ ہے اون اونہ مارٹن بادشاہ اے۔“

کاکامبوے مالکا پہ سنگینی تران کرت و اطالوی زبانا گوشتے ”من توازہ کنگانہ
اول۔ منی نام احمد سوئم انت۔ من تاں باز سالان سلطان اعظم بو تگوں۔ من شہ وتی
براتا تخت زت او منی برات زہکاشہ من تخت آرازت۔ او منی وزیرانی سرے
گڈانت۔ من وتی روچاں من کہنیں کلاتا گوازیں گواں۔ منی برات زہگ سلطان
محمود مناجازت دنت کہ پہ وتی جان سلامتیا برے برے درملکاں سواد و سیلابرویں
او من وینس ے کارینوالا لہتیں روچ گوازیں گواں۔“

یک درنا ہے کہ احمدے گورانشنگ ات۔ آئی ورنند گوشتے ”منی نام آئیوان
انت۔ من تیوگیں روسیانی مستریں بادشاہ بز ان امپر بو تگوں۔ کہ شہ من تخت و
تاجش ہماروچاں زت کہ من گوازیں گچکے اتوں۔ منی مات وپت قیز کنگ بو تنت۔

من ہمو داں ہندی جاہا رُسگوں۔ منابرے برے سفر و سوادے اجازت ریت۔ بے
منی ہمراہ منی چار و انت من ویسا پہ کارینوالے گوازیں گا آہنگوں۔“

سہمی مردا گشت: ”چارلس ایڈورڈ شاہ انگلستان اوں۔ منی پتا وتی تخت
پہن یلہ دات۔ من اے حقانی دارگا جنگ کرت۔ بے منی دژ مناں منی ہشت
صد و فادارانی دل در کرت او آہانی دیماں لگاشت۔ او مناقیڈ اش کرت۔ سن روما
روگاؤں وتی پتے زیارتا۔ کہ آراہم منی او منی پیر کے پیاشہ تخت و تاجا پہ زور
زہر کنگ بوتہ۔ او من کارینوالے گوازیں گا ونیسا آہنگوں۔“

چاری مردا گوشت ”من پولینڈے بادشاہوں۔ کہ شمن بدیں جنگاں منی
جدی ریاست بچ کپنگ انت۔ منی پت ہم منی پیازہر کنگ بوتگ ات۔ من ہم
سلطان احمد امپرر آئیوان و کنگ چارلس ایڈورڈے پیما وتی امیت پہ خدا کر تگ او
ونیسے کارینوالا آہنگوں۔

پنچی مردا گشت ”من ہم پولینڈ ریاستاں چہ یکے بے بادشاہوں۔ منی
بادشاہی دورنداں شہ من شتا۔ خدایا منادگہ بادشاہی بے داتگ ات۔ کہ من
ویستولائے دریائے کنارہاں۔ بھیجہ جوانیں کار کر تگ ات۔ کہ سار تائے بادشاہانی
دراہین کر تگ کار آئی برابر نہ بنت۔ من وتی توکل ہم پہ خدایا کرتہ او کارینوالے
گوازیں گا ونیسا آہنگوں۔“

نون ششی بادشاہے گپے باری ات۔ آئی گوشت ”واجہ شے پیہیں بادشاہ و
مزین شاہے نہ اوں۔ بے انگت من شے پیہیں بادشاہ اتوں۔ من تھیوڈور اوں۔

من کور سیکائے بادشاہ در چینگ بو توں۔ من ہم بادشاہ سلامت گوئگ بو توں۔ نوں
 کس منا واجہ ہم نہ گوئیت۔ منی نامے سکہ بلینگ انت۔ بے نون منی گور اسجے
 نیست۔ منی وتی جندے دو سکر یڑی آف اسٹیٹ اتنت۔ بے نون یک خدمت
 گارے پشت کہتہ آہم پہ کہے۔ من تختے سرا بو تگوں۔ بے تاں دیراں ماں لندنا قیذ
 بو تگوں۔ کہ منی واب جاہ بس یک نگر دے ات۔ نوں مناتر سیت کہ ایداں ہم منی
 ہما حال مہ بیت۔ من ہم شمائے بادشاہ سلامتانی پیا ادیاں کارینوالے گوازینگا
 آجھوں۔“

ہر پنچیں بادشاہاں، شمشی بادشاہے گپ پہ جوانی گو شد اشنت۔ ہر یکیا شاہ
 تھیوڈوراہشت طلائی سکہ دات۔ کہ پروتاچ و پو شاک بجٹ۔ کاندیت آراہیر ہے
 پیش کرت کہ آئی بہادو ہزار طلائی سکہ ات۔ ہر پنچیں بادشاہ حیران بو تننت۔ کہ اے
 عامیں مردم کئے انت۔ کہ آئی چراہاں صد سری زیات اے مردار اعشات۔ او اے
 دولت آرا کئے داتہ؟

آوتی میزاں گا اوروگا اتنت۔ کہ ہے ہوٹلے تماچار سنگینیں و شرر نگیں ملکہ
 آہنت۔ کہ آہاں کھلیں جنگان شہ تخت و تاجاں زبہر کر تگ ات۔ او آہم کارینوالے
 تنگیں روچانی گوازینگا ویرا آہگ اتنت۔ بے کاندیت ایشانی آہگا ہم سئی نہ بوت۔ آ
 وتی ماہر نگیں گل کندے وادارا پہ کانستیتینوپیل رے ردگاہوک ات۔

کاندیت ءے کانستینٹینوپل ءے سفر

وفاداریں کا کامبوا جہاز ءے ترک کپتان ساریاراضی کر تگ ات۔ کہ آگوں سلطان احمد ءے ہمراہیا۔ کاندیت ومارٹاوتی جہاز ءے تہاتان قسطنطینیہ بارت۔ دوئیں بزگیں مسافر بادشاہ سلا متے دیماجد ہا کپنت۔ اور نداجہاز ءے تہا شنت۔ راہا کاندیت گوں مارٹن گوشت ”بز ان آشش زبہریں شاہ اتنت کہ ماگور اہاں یکجانان وارت۔ بے مستریں گپ ایش انت۔ کہ چرے ششیں بادشاہاں من یک بادشاہے آرا پنڈگ دات۔ بلکنہ چریشان ہم بدخت ترین بادشاہ جہانا ہست انت۔ منی واپس صد گرانڈ گاریوت۔ بے من ماہ رنگیں گل کندے امبازاں پہ بال روگاواں۔ منی دوستیں مارٹن! اے قہر کپتگیں پانگلوں پداراست بوت۔ کہ دراہ پہ حیر و سلا متی انت۔“

”من ہم ہے ایتاداریں۔“ مارٹن گوشت۔ ”بے“ کاندیت گوشت۔“
وئیں ءے مہم وتی مٹ وت انت۔ کہ چون بوت کنت۔ کہ یکیں و ہداویکیں میزے سر اشش در کر نکلیں بادشاہ گوں کیانان وارے یا کیا آہاں یک جاہ نانے ور گادیستہ یا قصہ اشک۔ ”اے نہ بوؤ کیں حبرے نہ انت۔“ مارٹن گوشت ”بادشاہانی شہ تخت و

تاجاں زبہر بوگ مدامی حبرے انت۔ اوگوراہاں نانے ورگ چشیں مزنیں عزتے نہ
انت۔ کہ مردم گپائے بخت۔“

کاندیت ہنخو کہ جہاز اسر بوت۔ آئی وتی پیسر یگیں خدمت گار او دوست وتی
باہرائی تہا پرہت و گوشتے ”منی دوست کا کامبو! منا حالاں دے۔ گل کند چہ کنگا
انت؟ آلتھہ ہما پیادش رنگ انت؟ آہعت منی مہراں ہمارنگا گرفتار انت؟ آچون
انت؟ تو آراکانسٹینٹینوپل عاملے گپتہ داتہ؟“

”منی دوستیں واجہ!“ کا کامبو جواب گردینت ”گل کند پروپونٹیں عے تیار رزان
وہیراں شودیت۔ آپیسر یگیں شہزادے عے رزاناں شودیت کہ آئی گورارزان
سک کم انت۔ آہے بادشاہے لوگا مولد انت۔ اوبادشاہ عے نام انت راکو کزی کہ
آپسراہگری عے حکمران بوت۔ نون ایشرا ترکی عے شاہ ہر روج سے ایکو وظیفہ دنت
کہ وتی جلا وطنی عے روچاں بجوازینیت۔ بے مستریں دل پروشیں حبر ایش انت۔
گل کندی وش رنگی شتہ اونوں آسک بد صورت بوت۔“ ”اوہ شر رنگ یابد رنگ“
کاندیت گوشت ”من باعزتیں مردے اوں۔ اے منی فرض انت۔ کہ من آراہر
حالا وتی مہراں بدنیں۔ اے پنجاہ شصت لکھ کہ تراگون ات ایشاں بچ کار نہ دات۔ او
آپرے حال بوت۔“ ”شر انت۔“ کا کامبو گوشت ”من گوں توچہ بجوشیں من
ہست لکھ ہونس ایرس عے گورزادات۔ گڈا آئی اجازت دات۔ کہ من گل کندا
شہ ملاؤن برت کنیں۔ اوچون بجشیں کہ مئے ایندگہ زر ظالمیں زری ڈنگیا شاپلت
انت۔ ہے شو میں ڈونگامارا کجا کجانہ برت۔ کیپ ماما پان، میلو، نکاریا، ساموس،

پطرا، درہ دانیال، مار مور او اسکو تاری، کہ دراہیں جاہاں آئی مارا خوار کرت۔ نوں
گل کند و پیر زال ہے شہزادگ کہ من نام گپت ہمیشی ڈکا کار کن انت۔ او من ہے
بے تاج و تختیں بادشاہ سلطان احمدے غلام اوں۔“ ”چو نیں تر سنا کیس عذاب گوں
یک دگر اڈک و رانت، کاندیت گوشت“ ”ہے انگت منا لہتیں ہیرا گوں۔ ماں گل کندا
جوانیا آرات کرت کنائیں۔ بے منا چوں بزرگ بیت کہ آپر چاچو بد صورت بو تہ؟“

نوں دیمے مارٹن ے نیمگا ترینت و گوشتے۔ ”نون توچہ گوشے کئے بزرگتر
انت۔ امپر ر احمد امپر ر آیوان کنگ چارلس ایڈورڈیا من؟“ ”من زانیں؟“
مارٹن گوشت ”پریشی زانگا مناتئی دل بدل زورگ کپیت“ ”افسوز! اگن پانگلوس
زندگ بہ بو تیں آئی اے دراہیں حبر زانت و ماراے گوشتنت گوں۔“ ..... ”منانہ
زانیں“ مارٹن گوشت ”پانگلوس کجام شاہم و سنگان مردمانی بد بختیاں کشیت و
آہانی غمان کیاس کنت۔ من ہمیشی زانیں کہ روئے زمینا لکھان مردم ہست انت کہ آ
شہ کنگ ایڈورڈ، امپر ر آیوان و سلطان احمد لدخت ترانت۔“ ”اے راست انت“
کاندیت گوشت۔

لہتیں روچار ند آبا سفور ساسر بو تننت۔ کاندیت گوں رسکے شرتا کا کامبوارا پے
مز نیں زریا پدا بہا گپت۔ او گوں وتی سچتاں دیم پے پروپو نیٹس ے تیباشت۔ کہ گل
کند اور بججیت اگن بد صورت بو تہ پریشی چہ بیت۔

بو جی ے جانشو کہ غلام ایتنت۔ کہ چرہاں دو سزا یافتگیں غلام سک
کوکار و جگا کنگا انتنت۔ او کپتا ناں آہاں پے لٹ و کردم ژند کر تگ ات۔ کاندیت ایشانی

نمگاشہ ایند گراں زیات د لگوش کرت۔ پر اہانی بز گیا دل وارگ بوت۔ آہانی دیم
 ے رنگ و چر سک حراب بو تگ ات۔ بے انگت آہاں پانگلوس و بانک گل کندے
 برات ے دروشم دات۔ ہے چرگاں آرابے تاہیر و ملور کرت۔ آہاناں گوں زیات
 د لگوشا چارتے۔ او گوں کا کامبو گوشتے ”من چم ے وت استاد پانگلوسا پھانسی دیگامہ
 دیمتیں او بیرن آرادستے وت مہ کشتیں من گدا گوشت کرت۔ کہ دوئیں ہے بو جیگا
 تما گون انت۔“

”پانگلوس“ و ”بیرن“ ے لوزانی ہمشککا گوں اے دوئیں سز یافتگاں
 کو کارے جت۔ وتی چپو اش دور دانت۔ او وتی پخانی سرا اوشتانت۔ کپتانا وتی لٹ
 و کردم بازی پدا ہنا کرت وچہ سریگا دوسری کیش۔ ”صاحب! بجل۔ بجل“ کاندیت
 ہٹل کرت۔ ”تو ہر چیمہ زر لوٹے من ترادیمیں۔“ ”اوہ! اے کاندیت سنت؟“۔
 ”اوہ اے کاندیت انت“ ہر دوکان کو کار جت۔ ”من وابے گندا گا اوں؟“ کاندیت
 گوشت ”من واپوں کہ آگاہ اوں؟ من بوچیجے تما اوں؟ اے ہما منی واجہ بیرن انت کہ
 آرا من وت کشت؟ آ استاد پانگلوس انت کہ من وت آراپا ہواں گٹ گیر یادیت۔“
 اے اما میں! اے اما میں ”آہاں جواب گردینت۔“ ”اوہ! وا جھیں لیوانتی کپتان!“
 کاندیت گوشت ”توچہ قدر تاوان لوٹے۔ پہ تھیں حح حاک ے نولبا کہ آجر منی ے
 مستریں شنرا دگ انت او پہ ڈاکٹر پانگلوسا کہ آجر منی ے مستریں فلسفی انت۔
 ہر چیمہ زر ترادر کار انت منی ترادیمیں ”کپتانا گوشت“ کرستانانی اے کوچک، نواب و
 فلاسفر انت۔ بے اودان مز نہیں نام انت۔ منا پر ایشانی تاوانا ۵۰ ہزار سیکوٹن بدے“

تو مناہر چیکہ زوت کانسٹینٹینوپل عابہ برے من ترا اے زراں میکہ زوت
دئیں۔ بے ناساریا منابانک گل کند یگاہہ بر۔“ بے کپتانوتی دیم شہرے نیمگا گوں اولی
دانکا ترینگ ات۔ اوچو گنو کا جہازا گوشے بال دیگات۔

کاندیت بیرن اوپانگلو سا صدوار بگل کر تگ ات۔ ”منی دوست بیرن!
من ترانہ کوشگ ات؟ چون بوت؟ منی دوست پانگلوں۔ چوں شہ پھانسیار ند تو
انگت زند گے؟ شماں تر کیا اے جہازے تھا چوں اتکے؟“ بیرنا جست کرت ”منی
گہار منی دوستیں گل کند، پہ راستی ہمدان انت؟“ کا کامبو گوشت ”جی ہو! ہمے ملا
انت۔“ ”من دوستیں کاندیتا پد اکند گا اوں“ پانگلوں پہ گل گوشت۔ کاندیت،
کا کامبو او مارٹن گوراہاں درسی کنائینت۔ درساں یک دو ہمایار ابا نکر کرت۔ دراہ گیا
لگت اتنت۔ آہاں یہودی ے لوٹا ینت۔ او ہیرہ ے گوں آئی بہا کرت۔ آئی لکھ ے
ہیرہ پہ ۵۰ ہزار ازرت۔ گوشتے من گئیر دات نہ کنان۔ بے کاندیت بہا کرت و
بیرن وپانگلوں ے تاوان ے زرد اتنت۔ پانگلوں وتی آجو کنو کے پاداں کپت آئی
منتے گپت۔ شہ وتی ہر ساں آئی پادے میمن تننت۔ بیرن ہم آئی منت گپت بے وتی
سرے سرینت او گوشتے من ایشانی بدلا زوت دئیں۔ ”حالینی اے راست انت۔ کہ
منی گہار ترکانی ملا انت۔؟“ ”اے راست انت۔“ کا کامبو گوشت ”چریشی راست
تریں راست چہ بوت کنت کہ آٹرانس سلوینیائے شہزاد گے ہیراں شود گا انت“
آہاں دو یہودی لوٹا ینت۔ اود گہ ہیرہ بہا کرتنت۔ بوجے گپنت او رہادگ بوتنت۔
پہ گل کندے آزات کنگا۔

کاندیت، گل کند، پانگوس، مارٹن و ایندگرانی احوال

”منابہ بخش۔ منا پہل کن“ کاندیت بیرونا گوشت۔ ”عزت مندیں پت! منا بخش کہ تئی پاکیں جوئے تہاوتی زحم چون سی دات۔“ ”اے جہرانوں یل دے۔ من و ت اشتاپی کرت۔ من منن۔ بے من اے جہازا پرے حالا چون رستوں۔ من گوشتین تو گوشدار۔ منی ہمراہ برادر اپو تھیکاری منی ٹپاں سلم و پٹی کرت من دراہہ توں۔ اسپین ے فوجیاں مئے چکارش کرت۔ منادست گیراش کرت اویو نس ایر ساقید کرت۔ شہ منی دریں گہارے روگا لہتیں روج رند۔ مناروما، فادر جزلے گورادیم اش دات۔ مناہماں کانستینٹینوپل عافرانس ے سفار تجانما آلمونزش جوڑ کرت و دیم دات۔ منی آگے و کارے دسترا گرگارا منھے گوسنگ ات۔ کہ من یک میگا ہے گوں سلطانے کسان سالیں خدمت گاریں پچیا ڈک وارت۔ اے چک و ش رنگے ات۔ آروچی سک گرم ات۔ اے ورنہاوتی جان

شودگ لوٹ ات۔ من ہم گوشت کہ وتی جانا شودیں۔ بے من نزانت کہ ورنہ ہیں
مسلمانے دیما اگن کر ستانے لوچ و جاندر ابہ بیت اے سکیں ٹوہن جرے انت۔
قاضیا صد چاہے سزادات کہ منی پادانی دلا جنگ بوتنت۔ اوپہ ہے جہازے غلامیا
دات۔ اے تیں نا انصافی نہ من دیسنگ ات ونہ ہوشنگ ات۔ بے منی سر بر نہ
بیت کہ منی گہار ٹرانس سلویناے در کر تگیں بادشاہیے لوگا پر چارزان شودگا
انت۔“

”بے منی دوستیں پانگلوس“ کاندیت گوشت ”ترا من پدا چوں
گند گاؤں۔“ پانگلوس گوشت ”تئی راست انت۔ کہ تو مناجے وت دیست کہ آہاں
منا پھانسی دات۔ کہ آہاں مناسوچکے دراہیں تیاری کر تگ۔ بے منجیں ترندے ہو رو
خلعے بوت کہ آپدا آسے روک کنگا تر سنت۔ مفتی اعظم نے مزین کارانی مسٹر کہ آ
گناہ گاران آسانی تہا سوچکے سوچوک اعظم سنت سوچکے کارا پکات۔ بے پھانسی نے
کارے شریا نزانت۔ پدا ہو راساد ہم ترنگ ات۔ آئی گر ہن ہم جوان نہ لگت۔ آہاں
تھک کہ سمٹ۔ آلگوشت۔ او من پاہو اپور یا گٹ گیر نہ بوتال۔ او مناساہ انگت مان
ات۔ کہ آہاں درؤبر ہناکت۔ آہاں اولی صلیبی چاک کہ دات۔ من کو کارے جت
منجیں ترناکین و ترندیں کو کارے کہ منی درؤبر کنوکیں سر جن دل بالا پشتی کپت۔
آئی وتی دلا گوشت کہ آبدیں لاشیے درؤبر اکنگا سنت ترست درشت۔ آئی جنیا کہ
اے کو کار و جگہ سمٹ آشہ وتی کوٹواتچانا اتک۔ آئی صلیبی نشانے چاک کہ دیست آ
شہ مردا گندہ تر گزرت لو درشت و مردے سراہا ریا بوت۔ آہاں کہ کمیں سد کرت۔

من ہمت کہ سر جنا آئی جنیں گوشگانے۔ ’منی دوست تئی چہ خیال انت۔ تو دتی
 دلا ملہد یارا دروہر کنگاے۔ تو نزانے بدیں روح الیشی جو نے تماہترے۔ من روئیں
 ملائے کاریں ساریا ایشرا در بخت پدا جو نے باری انت۔ منا تر سا گیت۔ من دتی
 زور جت و کو کار کرت۔ ”پمن بزرگ بجے“ پر نکلی جٹا دل کرت او منی چاک دانگیں
 پوتے ٹپے دہت۔ آئی لو گیا ہم منی خیال داری کرت۔ دو ہفتگا رند من در راہ
 بو توں و دتی پاداں گشتوں۔ حجاما پمن کارے در گہت۔ منا مالٹائے نواہئے ملازے
 کرت۔ آویسار و گات۔ منی واجہار از ر نیست ات۔ من و نیسے سودا گر یے
 ملازم بو توں او کانستینٹینوپل عا آحتوں۔

یک روچے دلا آحت کہ مسیتے چاریں تماشتوں۔ چے گندیں کہ اوداں
 پیریں اماے نشہ۔ اوورنائیں شر رنگیں جٹے گوں و تی خدایا دعانت۔ آئی جیگ ہج
 انت۔ اودوئیں گورانی نیاما پھلانی گروہے ایر انت۔ کہ شہ گواڑگ، گلسمہ، اسپت
 بل، آسمی و مہر پلاں جوڑات ہے گروہہ ہناکت۔ من پہ ادب ایشرا چست کرت و
 پدا ہما جاگما پہ ہدوک ایر کرت۔ من ایشی ایر کنگا پنخو دیر جت کہ ملا ہار ابد آحت۔ پدا
 آئی دیست کہ منا کر ستانے اوں۔ آئی پہ مدتا توار کرت۔ آہاں منا قاضی نے گورا
 برت، آمناصد چاہے سزادات کہ آمنی پادانی دلا جنگ بو تنٹ۔ اوپدا منا ہے بو جیا پہ
 غلامیا بست انت۔ اوہما پنخے سر است انت کہ مئے واجہ بیرن ہدوک ات۔ ہے بو جی
 نے تما شہ مار سیلزا پنچ ورنہ۔ شہ نیپلا چاروا عطی او شہ کور فوادو مونک مئے پیا آرگ
 بو تک اتنت۔ او آہاں گوشت اے پیس کار گزاری ہر روج بیت۔ من گوشت منی

گناہ کسان انت او واجہ بیرن گوشت منی کستر انت۔ ما میثی سرا جیڑہ کرت۔ او ما
ہر روج بیست کردم ولٹ وارت۔ او جمانے کارانی زمزیلا ترا من ہے یو جیا آورت او
تو تاوان دات و مارا آزات کرت۔

”جوان! منی دوستیں پانگلوس!“ کاندیت چہ آئی جست کرت۔ ”ترا کہ
پھانسی دیگا انت۔ تی لاپا کہ چاک دیگا انت۔ ترا کہ اے یو جی ئے تھالٹ دیگا
انت۔ تو وتی دلا آوہاں ہم ہے گوشت کہ ہرچی کہ یو گانت جمان ئے شر ترین
ایت۔“ ”من انگت وتی ہما نظر یہا داریں۔ کہ من شہ اول سراں داشتہ۔“ پانگلوس
جواب دات ”آخر کار من فلا سفرے اوں۔ او پچن اے مناسب نہ انت۔ کہ من وتی
نظر یہا بدل بکنتیں۔ او چونا ہم کائناتے تھاچہ پیسراٹا ہنگیں ردوبند، شر ترین چی انت
چو کہ لیہنیز گوشہ او آردیں حمر نہ کنت۔ اے دراہ نرم ونازر کیس معاملہ انت۔“

کاندیت، گل کندو پیر زالا دوار دپ کپنت چہ طور؟

کاندیت، میرن، پانگوس، مارٹن وکامبو، وتی مہمانی گپ جناں، جہان
 ے تہاو وکیں واقعہانی گتیں و بے گتیں سببانی تو جیل درگجان، انجام و آئی وجہ۔
 اخلاقی بدی جسمانی بدی، ارادہ و احتیاج، ترکانی جہازانی غلامیا ہم دلار اتسلا دیگ،
 بز ان دنیا جہانے حیراں کناں، آپرو پونیش ے تیلہا سر یو تننت۔ اوٹرانس سلونیا ے
 شہزادے لوگا شہنت۔ اولی ندارگ کہ آہاں دیست۔ آباک گل کندو پیریں زال
 اتنت کہ شو عتیں گڈاں سادانی سرا درجگا اتنت کہ حشک بہہنت۔

میرنا کہ اے ندارگ دیست آزد ترہات۔ کاندیت کہ وتی نازر کیں کاڑ
 دیست کہ آئی رنگ سیاہ ترینگ ات، حے سہر اتنت۔ گورے ہوشینگ اتنت۔
 اوسینگے سیڑات۔ دیے چل ات ورام ات۔ آتس ات و آئی پاد آرادیمانہ برہنت۔ بے
 پہ مڑاہ و مردانگی دیماشت۔ آئی کاندیت و وتی برات بغل کر تننت و آہاں پیر زالارا

ہم بغل کرت۔ کاندیت ہر دوکانی تاوان دات آہاناں آزات کرت۔
 نزی و گورالکے ہست ات۔ پیر زالا صلاح دات کہ کاندیت ہمراپہ بہا
 بزوریت۔ دانکہ درسانان شرترین کارے نہ رستہ و آہانی حالت گہتر نہ بوت۔ آچریشی
 وتی پوریاتاجمنت۔ گل کند نہ زانت کہ آبد شکل بوت۔ آراکس حال نہ داتگ ات۔
 آئی جوانیں کاندیتا آئی قول و قراریات دات انت و آرا پنچیل دل بریں پیمیا گوشتے کہ
 پہ کاندیت جگے راہ نہ منت۔ آئی میر ناراحال دات کہ آگوں آئی گہمار اعاروس
 کنگانت ”من اے ڈولیں گندگیں کاریار اچھر ہاں کرت نہ کنیں“۔ میر ناگوشت ”او
 تئی اے گستاخی ہم معاف کنگ نہ میت۔ من نہ لوٹین کہ پہ اے بد نامیا مناملامت
 بکن انت۔ منی گہمار زتک جر من شہزاد گانی دیواناں پچھر نشت نہ کن انت۔ منی گہمار
 گوں چچ کسا عاروس نہ کنت ہید شہ جر من امپارے میر نیا“۔ گل کند آئی پاداں گپت۔
 گریت و آئی پادے شہ ہر ساں لوجت انت۔ بے آئی وتی دارے سرداشتگ ات۔ ”او
 مستریں گنوک“۔ کاندیت گوشت ”من تراشہ گرا بے غلامیار سنگاری ہیانت۔
 من تئی تاوان پر کرت۔ او تئی گہمارے تاوان ہم من دات آید اں چو مولد ارزاں
 ششت۔ آنون بد رنگ بوت۔ اے منی شری انت۔ کہ من انگت آرا وتی جینیازور
 گاؤں۔ او اٹھ تو ایشرانہ مگے ہمتادارے۔ افسوز! اکن من وتی دلیگا بزوریں۔ منا پنچو
 زہر آہگا۔ من تراپد ابجو شین“۔ ”تو منا پدا کوشت کئے“ میر ناگوشت ”توزہ من
 گوں منی گہمار اعاروس کرت نہ کئے“۔

قصہ کثیت

چونا کاندیت وتی دے ہنازانت۔ کہ آئی دل نہ لویت کہ گوں کاندیت
 عاروس بخت۔ بے آئی میرا نہیں براتے اے ہمیں بے لحاظیں مٹوئی آرا پہ زور
 پر مایگیت کہ آتی عاروسا بخت او پدا گل کند ہم آرا پنخور مایگات کہ آجنت نہ کرت۔
 آئی شہ پانگلوس، مارٹن و وفاداریں کا کامبو مشورہ کرت۔ پانگلوس جوانیں کا گدے
 نبشتہ کرت او ثابت کرت۔ کہ میرا آئی گہارے سراچ حق نیست۔ او آئی گہار
 امپائرے قانودانی روا گوں کاندیتا چپ دستیں عاروس کرت کنت۔ (۱) مارٹن گوشت
 کہ میرن دریائے تہادور دیگ بہ بیت۔ کا کامبو گوشت آرا پدا ہما جہازے تہا ترک
 کہتائے دستادیک بہ بیت کہ آئیرنا اولی گرا بے تہا۔ پہ فادر جز لا رومادیم بدنت۔
 ایشر اجوانیں تجویزے زانگ بوت۔ پیرزالارا ہم اے دوست بوت۔ بے آہاں واجہ
 کارے گہارا ارا حال نہ دات۔ او پرے کارا کہیں زر خرچ بوت۔ بے آہاں ژاسوئی

(۱)۔ بواں سورا رمد نہ بانک لونہ آئی چک شترادگانی مٹ بوت کن انت۔ آہانی مزن ہڑی نہ

مانیت لوعام مردم جو نہت۔

پادری نے رودات او جر من میر نے نے مغروری ماد کرت۔

مردم وتی دلا گوشت کنت۔ کہ اینکہ عذاب و جنجالانی گند گا پد کاندیت گوں
وتی دل نے کاڑا عاروس کرت۔ گوں فلاسفر پانگلوس پداہور یوت۔ فلاسفر مارٹن ہم
گورائی گون انت۔ سو گہیں کا کامو او پیریں زال آئی ہمراہ انت۔ آئی شہ قدیمی
انکاسانی ملکبازیں ہیرادی آورے۔ نون آوتی چکیں عمر اپہ وشی گوازیئت۔ بلکنہ وشی
ترین زندے گوازیئت۔ بے آراہبودان پنچورودات و ریپیئت کہ پرائی میدھے
باغاوہے جنیاد کہ چچ پشت نہ کپت۔ آئی لوگ بانک روچ پہ روچ ڈران ات و بد
صورت یوان ات۔ بے آئی تب نازرک یوان ات و کسان کسانیں حمرانی سراجے
کرت و شہ سگامانگو ازینت۔ پیر زال نادراہ ات او شہ گل کندا ہم زیات بد تب ات۔
کا کامو کہ آئی ڈغارانی سراکار کرت او پہ سبزیانی بہایا کانستینٹینوپلاشت۔ شہ
کارا دے برتک ات او وتی قسمتار او بار اتے۔ پانگلوس نامیت انت او وتی قسمتار
ڈربارتے کہ آجر من یونیورسٹیا پر چار و فیسر نہ انت۔ مارٹن وتی عقیدہاں پکات او
زانے کہ مردم ہر جاوہر کچا یک ڈول انت۔ اوہے پیابہ حال انت۔ تہرچی پہ صبر و
حوصلہ چارت کاندیت مارٹن او پانگلوس برے برے شہ جمانا درے کارانی باروا
اخلاقیات نے باور حث و بل کرت۔ آہاں شہ وتی فارے کھڑکیاں دیست کہ آپی
جماز گوزگانت کہ آہانی تما آفندی، پاشا او قاضی سوار انت کہ آہانان ملک بدر کنگ بوگا
انت۔ اوارض روم میت میٹیلین و لیمو سادیم و نیک بوگا انت۔ او آوکیں جما زانی تما
د کہ نوکیں پاشا، آفندی و قاضی آہگا انت کہ اے آہانی جاگہاں گرانٹ۔ او آہانی

سر نیزہانی سراگون اتنت کہ آہدنا پیش کنگی اتنت۔ اے ہمیں ندرگاں آہانی عٹ و تران دو سری زیات کرت۔ ہر دینکہ آہاں عٹ وبل نہ کرت آسک میزار بو تننت نہ پیریں زالاہمت کرت وگوشت ”پہ شے خیال کجام کارنہ وش ترانت۔ صد رنداں ءے جشی غلامانی یک جنیار احراب کنگ یا نکہ آئی تیوگیں لنگے گوشتے برگ و دور کنگ، یا بلغارانی آہنی مہنگانی آماج بوگ شلاخانی آماج بوگ وپداسوچک۔ زندگاہرات کنگ یا بو جیاں چودنیگ۔ یا زندے دراہیں سکی و سوریان رندا ایدا بے کارانندگ وچ نہ کنگ۔ کاندیت گوشت ”اے سکیں مزنین جست ءے انت کہ جواب لوہیت۔“

اے گشتانکا فکر و عٹ ءے نوکیں عکس و ساہگ دیما آور تننت۔ مارٹن ایندگہ حیران و امید اے دی گوشت کہ بنی آدم و دی کنگ بو تہ کہ ناوشیں در دو دورانی تیر کوانی آماج بہ میت یا نکہ کاہلی و بے کاری ءے بد تہی و مونجائی ءے آماج بہ میت۔ کاندیت گوشت چونہ انت۔ بے چون انت۔ پے نہ گوشت پانگلوس مت کہ آمدیم ڈک و جنجالانی آماج بو تہ۔ بے آئی یک وارے کہ گوشتک کہ ہرچی جوان انت۔ آوتی حیرانہ میت۔ بے ایشر لباور نہ کنت۔

نیٹ یک حیرے پہ راستی دراتک کہ مارٹن وتی نادرسیں لیجھاں پکا زانت۔ کاندیت شہ سریکا ہم زیات حیران بوت او پانگلوس پریشان بوت۔ یک روچے آہاں پاکیت و جیرو فلی دیمحت۔ کہ دیم پہ آہانی ڈغار اپیداک انت۔ اوسک بوگ و وار اتنت۔ سے ہزار و سزا آہاں لہتیں روچا پڑاو گر ۲ کرت و وار تننت۔ جتا بو تننت۔ یکجا بو تننت مڑیمحت۔ قید بو تننت۔ جست انت۔ لو آخر اجرو فلی ترک ءے

بوت (بز ان مسلمان بوت)۔ پاکیت وتی پیشہ ہر کجا کرت۔ بے چریشی آراہج ر سگانہ انت۔ مارٹن کاندیتا گوشت ’من ترانہ گوشتگ ات۔ کہ داد ایشاں زوت بے داد مکت۔ آ ایشاں چر ۲ گر ۲ مکت۔ او گندہ تربد حال بنت۔ تو ہم یک وارے گوں لکھاں لیب کرت۔ تو او کا مودویناں گوں لکھاں لیب کرت۔ شامہ شہ جیرو فلی وپاکیتا گہتر نہ ات۔“

پانگلوس گوں پاکیت گوشت ”او ہو! بز ان گردونا، تراپد امے گورا آورت منی بز گیس جنکو! چار تو منا پرے حال کت۔ کہ منی پونز، یک جمے ویک گوشے شہ۔ او تو و تراجمد! اے چونیں دنیا ایت“ اے نوکیں قصہ آراپد اماں فلسفے کور گر نہیں او تا کانی کیشیگا سکیں دات او شہ سریگا کیش جملایاں شت۔

نزی او گورا یک مشہوریں درویش ئے ہست ات۔ کہ آرا ترکی ئے مسترین فلاسفر زانگ بوت۔ اے ہمے درویش ئے گورا مکت کہ چر آئی جست بجن انت۔ پانگلوس آہانی ترجمان ات۔ او گوں درویشا گالی بوت ’واجہ! ماتئی خدمتا آہمیں کہ شہ تو پول بجنیں کہ انسان ئے ہمیں عجیل ساہ دارے پر چا پیدا کنگ بوت۔“ درویشا جست کرت ’شما پر چا اے کارانی تھاوتی دستا دور دیگائے؟ شمارا گوریشی چہ کار؟“۔ ”بے عزت مندیں پت! دنیا ئے تہا بدی شہ تر سنا کین سسراں ماں گوستہ“ کاندیت گوشت ”پریشی چہ فرق ئے کپیت۔“ درویشا گوشت ”دنیا ئے تہا بدی بہ بیت کہ شری؟ اگن بادشاہ سلامت مصرا آپی جہازے دیم دنت۔ آرا ایشی فکر نہ انت کہ آئی تہا موشک آسودگ انت یاں عذاب انت۔“ ”گڈا مارا چہ کنگ

لویت؟“ پانگلوس گوشت درویشا گوشت ”ہی مکنے۔ چیا کئے۔“ پانگلوس گوشت ”ما
تی خد متا آخیں او گوں تو دستبندی کنیں کہ ماسبب و علت، اثر و نتیجہ وہیے ڈولیں
بختہاں شمار پیش بخنیں او آیانی سر احث و تران بخنیں۔ دنیاے امکانی شرتیں راہ ہند
بدیئے ہند ات، ارواحے اصلیت، شہ پیرا آور تگیں ردو ہند ہیے ہمیں جبر ال گوں
تو بخنیں۔“ گورے جبرانی ہمشکاد رویشا وتی دروازگ ہند کرت۔

ہیے تو کا حال گردگا اگت کہ قسطنطنیہادیوان و مفتیئے او دو وزیر اش
پاہواں گٹ گیر سنگ بنت۔ و آہانی دگہ بازیں ہمراہانی سر اش گڈینگ ات۔ ڈک ایس
حالاتاں دیرامہلو نکار اڈکی او حیران کرت۔ پانگلوس، کاندیت او مارٹن وتی ملکائی ہمشکا
روگا اتنت۔ کہ آہاں یک کماشیں مردے دیست۔ کہ نارنجے در چکانی چیرا نشہ او
تازہیں گواتئے معیراں شادان انت۔ پانگلوس چو مدامیگا شہ ہیے مرداجست
کرت کہ اے مفتی کہ پاہواں گٹ گیر پتہ آئی نام کئے انت۔ مردا گوشت ”من
زنائیں او من وزیر و مفتیانی چند انزانیں۔ نامانش چہ کجائیں اے واقعہ ہا کہ تو میان
کنگا اے۔ اے ہمیں حالاں من اصل سئی نہ اوں۔ منی خیالاہر کس عوامی ہندو بوجے
کارانی مستر و کستر بنت۔ گوراہاں اے ہمیں ناوشی و ڈک کانت۔ او آلیشی حق دار
انت۔ بے من پچمر زانگئے کوشش نہ کریت۔ کہ قسطنطنیہ ہاچہ بوجا انت۔ من گوں
وتی کارا کار داشتہ او و ترا خورسند کریت۔ آلیش انت۔ کہ من وتی باغانی تھا کشمیں
در چکانی میوگاں ہموداں پہ بہیادیم دئیں۔“ آئی اے، اجکاراں وتی لوگا برت آئی دو
ج و دو جنگ اتنت۔ آہاں مہمانا شربت دیمادات۔ کاشمے شربت کہ آشہ نارنج،

پستہ، ترنج و موچا ترکش کا فیا آہاں وت ماہنگ ات سک وش ات۔ ایثرا باٹاویا و
 جزائرے کافی ے ہمیں ماوشیں تام ے گون نہ یت۔ ایثی زنداے نیکیں مسلمانے
 دوئیں جھکاں۔ کاندیت۔ مارٹن لوپانگوس ے ریٹاں عطر در نزت۔ کاندیت شہ
 ہے ترکا جست کرت۔ ”منی خیالاتی مزنیں زمینداری ے ہست انت ”آئی
 گوشت ”منی زمین بست ایکٹر انت۔ من او منی چک ایثرا کشان۔ آپ دیاں۔
 گوری کنان، میوگاں چٹاں او پہ بہایا شہر ابراں۔ او ہے کارا مارا شہ سے مزنیں عیباں
 دورداشگ : میزاری ، بدی و حمداری۔

کاندیت کہ ملاں سر بوت۔ آئی اے تر کے گپانی سراغور کرت۔ آئی گوں
 پانگوس و مارٹن گوشت۔ ”منی دل گوشت کہ اے جوانیں کماشیں مردا پروتا شہ
 ششیں شاہاں شہم تریں کارے او آرام ترین زندے درگہنگ۔ کہ گور اہاں مارا ایک
 جا شام ے شرپ رسنگ ات۔ ”پانگوس گوشت ”مزنی سک در سناک انت۔
 در اہیں فلا سفرانی ہے خیال انت۔ چار۔ ایہودا، موبتیانی بادشاہ اسجلون گوشت،
 آسا لوم درجگ و محال مانگیج بوت۔ شاہ ناداب ولد جیر روہو ماہعاشا ہا گوشت۔
 بادشاہ الاہ ہا زمری ہا گوشت۔ آحازیا۔ جیہوا، اطالیہ جیہو ہیرا ہا۔ او ہے ڈولا بادشاہ
 جیہوا قم، جیکو نیاہ اوزیدیکا پہ غلامیا سر در آرت۔ شاموت زانے خسرو و دارا چوں تباہ
 بوتنت۔ قیصر پو مہپی، نیرو، او تھو، رچرڈ، ہنری، میدی، سٹورٹ ماں انگلستان او
 فرانس ے سے ہنری او چار ہمی شہشاہ ہنری چہارم چوں گار بوتنت۔
 کاندیت گوشت ”من ایثی زانیں کہ مارا ہم وتی باغ کشار و آباد کنگ لوٹ

انت۔ ”پانگلوس گوشت ”توراست گوشے“۔ آدم آرا کہ بہشت ے باغانی تہا پیدا کنگ بو تگ ات۔ آئی مانا ہمیش ات کہ آودان کار بخت۔ نہ کہ آرام بخت۔ ”نوں بحث و بل بازو تہ۔ ایشر ابل ایت۔ ہیا ے کار کناں کہ کار زندار کار آمد کنت و ذہنارا آرام دنت۔“

اے کسانیں کہو لے مردماں وتی ملکار آباد کنگ دستا گیت۔ ہر کسا وتی دست و ذہن کار بست انت وتی کسب و ہنر کار مرز کرتنت۔ اے کسانیں ملک و مالاں جوانیں بودے دات۔ گل کند بدرنگ بو تگ ات۔ بے آئی جوانیں پسڑی جوڑ کرت۔ پاکیت گد دوچی کرت۔ پیرزالا گڈاناں ششت۔ جیرو فلیا ہم وتی بہرے کار کرت۔ اودار تراشی ے کار انام در آورت۔ او پانگلوس برے برے گوں کاندیت گوشت ”دراہیں کارانی سر پنخو گوں یک دگرا جڑینہ کہ آخر کار سر نہ شریں جاہیا در کار انت۔ اگن بانک گل کندے مہرانی برکتا تراپہ مٹت ے لگت شہ آمازیادر کنگ مہ بوتیں، اگن ترا آ مفتی ے دیما پیش کنگ مہ بوتیں۔ اگر تو امریکہ پادانیا مہ دیستیں۔ اگن تو میر ناروتی زحم لاپاسی مہ داتیں اگن تو وتی صدیں گرانڈ باہ مہ داتیں انت کہ تراشہ آلدور ادوے جوانیں ڈیما دست گپنگ انت۔ تو ایداں نیا کنگ اتے۔ او شکر، شربت و پستہ نہ وار تگ اتے۔“

”اے گپ و ش انت ”کاندیت گوشت ”بے مارا وتی باغ آباد و کشار کنگ لویت“

حکیم بلوچ 25 دسمبر 1942ء ماں *نچور وادی بوت، شہ کوئٹہ کالج آبی۔ اے اوشہ
کراچی یونیورسٹی ایم۔ اے کنگ و رندا ماہتاگ اولس بلوچی و شوکار بوت بیچ و نیم سال و رندا
حکومت بلوچستان و اسٹنٹ کمشنر بوت تو تاں 21 گریڈ و سر بوت۔
اے کتاب فرانس و نامی نہیں دانشور و کلاسیکی ناول نگار و الٹیم و ناول
”کاندیدیہ Candide“ انت کہ حکیم بلوچ و بلوچی زبان و تریبہ۔
بلوچی زبان و آئی گچین آ زمانک، گچین اولس، پر بند، آس و چہر، سنگ گراں
وکاندیدیہ، اردو و شہید شادوتم دانش و انگریزی و Tears of Resurrection چھاپ
بوٹگ انت۔ اردو و زیر سایہ خورشید چہ چھاپ و تیار انت۔

ISBN : 969-8557-03-2